

MEMIK AXA WO DÊRSIMIJ

Haydar Işık

APEC

MEMIK AXA WO DÊRSIMIJ

Nûtox:

HAYDAR IŞIK

tadayox:

Mihem Himbêlij

Weşanên APEC

No: 55

MEMIK AXA WO DÊRSIMIJ

Nûştov:

Haydar IŞIK

Tadayox:

Mihem Himbêlij

© APEC-TRYCK & FÖRLAG

Spångavägen 345

Box 3318

S-163 03 Spånga / Sweden

Tel: 08-761 81 18

Fax: 08-761 24 90

ISBN: 91-87730-55-3

1994

Vervateni

Wendoxê ercîyayey, ena kitaba ki şima desta nûştoto ercîyaye Heyder Işik'î, bi **Tirkî** nûştta. Ena kitab di dej, surgûn, jenosit û xayîneya ki tarîxê mileta **Kurdan** di virazîyaya, semedo(qando) ki hina rind fa'm bo, hama ziwan. Mi tadayîşê ena kitabi, ziwandê **Kurdî** bi lehçedê "**Zazakî**" xwi ser o yew wezife dî. Ena kitab, bi fekdê dormedê **Piranî** hama tadayîş. Tadayîşê ena kitab ser û nê m romîya. Bîlhesa tadayîş di ez sadixê nûşttoxî menda. Lawikî(kilamî, deyrî) ki nûşttoxî bi fekdê **Dêrsimî**nûştê, ez têkil nêbîya. Heyanî ki mi dest ra hame mi ca da fekandê bînan zî. Roman o ki şima desto, nûşttoxî namê insan, şehiran û ê metiqan seni hawa nûştto se, ez têkil nêbiya. Mi zi sey nûşttoxî nûştto.

Wendoxê ercîyayey, seki şima zî pê zanê heyani en kay nûştîşê lehçedê **zazakî** tamam nêbîyo. Bi lehçedê **zazakî** kitabî zî tay. Eno sebep ra tadayîş di meheqeq kemaneya mi esta. Wexto ki şima enê sebebani bîyarê çiman ver, ez hêvî kena ki şima kemaneya mi rê tolarans nawnenê. Her rexne roşnayî ano. Rexnê şima quwet û memnûnîyet dano mi.

Mi tadayîşê enê kitab di, Kenan Fanî Dogan'î ra zaf ardim (yardim) dî. Ez semedê xebata enê enbazdê ercîyayî sipas kena.

Mihem Himbêlij

1 - 6 - 1994 - Stockholm

Memik Axa nizdîyê taştarî xwi(xo) hesîya. Hayîg(hişyar) bi nêbi. Qîra, va: "Yemoş!" Cenîya jê(jey, yey) seki hedre pawitê kewt zere. "Aw bîyari semedo(qando) ki(ke) eyşa(herdîşa) xwi bitaşa!"

Cenêka xizimkar Kemez, misîna(mêsîn) ki awka germ teda bî, legan(lenger), sabûn û dismala destan bi banderbîyayîşê herojênî girot ard cadê herojênî di ronay.

Axa yew(jew, ju) kursî ser o ronîşt verê bi awka germ rîyê xwi no ki hê kerd bi, sabûn kerd. Dim ra eyşa jê ya ki yew, di rojan mîyan di derg bîbî û nême ra zafêr zî ki sipî bîbî, war kerd. Wexta ki taştê simbêlê xwi zaf hemet(dîqat) kerdênê. Ê zaf bide hameynê(kewtênê). Dî-rê aşman ra ray tenê biney (tikêkê) viraştênê. Neki bê simbêl bîyayîşê jê tew nêameynê jê vîrî. Zaten çîdo ana fikirkerdiş zî bêimkan bi. Simbêl, camird bîyayîş vatiş bi. Şan, şeref û namûs bi. Seki hes biko û vilêno, ki simbêlê xwi tadaynê, neynik(lîlik) di temaşê xwi kerdênê. Verê ki şew rakûwîyo(biwiso) simbêlê xwi riwen kerdê, enguri tira daynê, zaf rayan zî ki biwaştênê ki sibêlê jê kam şekil di bimanê, yew dismali ser o girêdaynê. Awo ki jê ray(finê) bidînê, simbêlandê jê ra hêdîna jê xwi vîrî nêkerdênê.

Sêparê jê hedre bi. 'Erdo sifredê nanî ver di ronîşt, va:

"Gedey(tut, domanî, qijî, 'eyel) koray(kam cay)?"

Cenîya jê cewap da, va: "Nêzana. Her yew şîyê yew heta".

Sêpare di qet jîni(yîni) qalî nêkerd. Yemoş a ki indasay serrî bi mêrdedê xwi dir serê xwi 'eynê başna(balişna) ser o rona bi, temaşê jê kerdênê.

A bi xwi wişk, şahtîyaya(neçar, lexe, zayîf) çîdo ana bî. Indi ki şahtîyayabî, yew vadê xidarî ver di nêşênaynê pay ra

vindero. Riyê ja(ya) wo ki hemt û halê xwi gonîya jê ancîya bi, nabêndê sipî û zerdî di hasaynê. Pilmisîyaye, qurmiç-qurmiç bibi. Yandes gedey ardişê dinya ana reheto. Weyekerdiş, pîlkerdiş û zewijnayîş. Dîndar, qelp rind, 'ecizkerdişê yewê di yew qerekerê ja wo tersonek estbi. Her roj ver a xwi tadaynê koy **Duzginî** seki jê dir qalî biko, derg derg vajîyaynê (vajorîyaynê). Serri kismê ja wo zaf, bi roje girotiş vîyarnaynê. Yew hewnêdo pîs(xirab) ki dîyo, roje girotê. Semedê sihetê gedan û tornandê xwi du'ey kerdê. Her werîyayîşê(vejîyayîşê) rojî ver a şînê, awonbîyayîşê jê oxir kerdê. Destê ja hewa di seki rojî vilêno, ba'dî zî ridê xwi ra daynê.

Werîyayîşê aşmi, se(zê) şabîyayîşê yew gede wo ki tîtikandê xwi reso, ja şa kerdê. Kêfan a to vatê qay firaynê. Ena rindêya koy Dêrsimî ya ki bi roşnayê bozi xemilîyabi, riyê Hz. 'Elî bi. Nûrê ridê jê bi. Xwi 'dabi aşm, bi zanayîş însanetey ra hewnîyaynê(onîyaynê). Ja bi tawirandê heskerdişî du'ey kerdê.

Axa çiqas ki zalim bi, Yemoş indasay(handek) qelp rind, zar tenik, saf(saxek) û pak bî. Nê wextandê peynîyan di xêlêk (epey) fikirîyaye bî. Keyna(çeyna) xwi Fate fikir kerdê. Xêlêk xemdar bî.

"Erê, ez şona sûki (çarşî)!" Mêrdê ja wo ki va, ja fikirîyayîş ra qena bi. Yemoş tersaynê. Vatên go(do) yew çîyê bibo, qitê ja qetifîyaynê.

Memik Axa, darê vamêrê ki se-disey mîtro bandê jê ra corbî ki hame het, vindert, verê kêdê xwi ra ba'dî zî Xidanî ra hewnîya. Axa se yew dar a çinarî ya pîl a(girda) ki reyê(rîçik) xwi ver xorînêda bindê 'erdî do xwi dînê. Gedandê xwi na, tornandê xwi na yew dar a çinarî ya pîli. Gilin, girmikin. Jê ra indasay nesil(soy) bîyayîş zewq daynê bide. Herra deşta Xidanî ya hewli zî ê jê bî. Yew di keyna jê ya Fate kewt jê vîrî. Bi fekdo pir tû kerd 'erd. Vajîya, va: "Bênamûsi! Şerefê malbat rê sey(sersî) viraşt". Se kerd nêşêna keyna xwi seredê xwi ra panko fîno. Peynî di qerarê xwi da. Va: "Heta ki rêşî(kul) qanqiran nêbîya pol(kol) gerê dera bo!". Tek mesela axay ena bî. Pîlandê 'eşîrda xwi ra yewê bi. Keyna anasar yew mêrdîmî ser

o qalî kerdiş(qisey) elbet ki weş nêbi.

Bi gamandê giranan kaş ro qayme şî. Rayîd(ra), derê Kalasanî yo ki xorînîya lewandê jê ca ca hîris-çewres mitro ra ki vîyartênê, kêlekda(kinardê) jê ro şînê. Eno dere wesaran pirê aw beno. Qîraynê, gumaynê, şemate vetê. Zinarê (kaya) xişnî, kokê daran kiriştênê. Eno demser(mewsîm) di aw soringina. Bovera(wewera) qîrayîşê yewerî eşnawitiş bêîmkano. Omnanî zî enê deredê xidarî di tenê yew hî maneno. Hetta, tay cayandê jê di bêlû nêkerdê ki enê derî aw kirişta zî. Wişk, wip-wişk, kerê xişnê giloverinan(xilorinî) vêşêr sewna yewna çiy nîyaseno(nîeseno).

Bovera Mamo Kûjun, raştewo ki hema serbê jê di zî kê 'Elê postiki weyrabi. Rayîd, tam taxdê (hîza) enê banan di dere ra xêlêk mesafe dûrî yo. Ewta ra daşt, kê yew midet raşt hetê derî ra şonê. Dim ra kê ênî(yeni) dê Kalesanî resenê. Ênî bi awkda xwi na serdin û bi kefdê xwi nê sipî hama deredê Kalasanî ser o yo. Kaş o tîk qaymeyêno ki pey ênî do, tede tek yew hêşînayî çînîya. Yew herrêda sûri, zerdî. Dewijan herra serdê banandê xwi ewta(ucara) ra berdênê. Sey çîmentoy tepêşena. Ki yew rayan bide bewnîyaynê û biçarnîyaynê(lox bibînê), hêdîna ban dalpey nêkerdê. Sey ceranandê(krater) aşmi. Weyra di ewta di kortikî(çalikî) virazîyaybî. Yew midet ra pey rayîd o tîk û şermitîyayên(kaygan) mêrdim(mordim, însan) vetênê yew ca do raşte. Waro, germo fetisîyayên cay xwi guvi-guva vay rê verdaynê. Çend deqan mîyan di ereqê mêrdimî ziwa beno. Eno raştewo ki zaf nêantênê, xêlêk hewl bi. Hetê raştî di xirba Dêr (kilîse) a Ermenîyan hasena. Soringin, kerê sim-soringinî. Dim ra tîk yew berz bîyayîş dest bide keno. Eno kaş heyânî koy Ser'i romeno. Qeza seki eno sêne ra zeliknaya bo, vindertaya. Ca wo ki tira qeza vajîyaynê, çend hebî dikanî, yew xan û gorebê se hebi malbatî. Feqet yew wexto nîzdî di yew qişla eskerîya viraşta, bîna hukûmatî, axurê estoran û banê ki memûrî tede ronîştênê virazîyaybî. Heme çatîyên, badenewo sipîyên. Qişla eskerî û qonaxa hukûmatî, zaf qatênî. Hasayîşê jînêdo heybetin esto. Çinko yo ki çatîyan ser o virazîya bi, bi des

kîlometran dûrî ra çimî girotê. Halbûkî tek yew banêdo çatîyên, ê şardê 'eslî çiniyo.

Qeza, sînordê 'eşîrda Arean mîyan da. Şar o 'eslî ena 'eşîr ra wo. Memik Axa, pîlandê ena 'eşîr ra wo.

Yew roj o wesarî bi. Yew germo fetisîyayewo 'ecizin estbi. Memik Axa, sey herrojênî xwi ant bindê seyda dar a çinarî ya pîl a honika(wenik) ki çarşî mîyan di bî. Kam zano çenday ser-rêni bî. Qirmêdê ja wo xişin estbi. Axa yew kursî ser o ronîşt, paştîya xwi dari şana. Qahwecî yo Welî yo ki ronîştîşê axay pawitênê, bi gamandê vazdayan hame: "Keremki Axa'm!" ki va, axay yew çay xwi rê waşt.

Mêrdimê ki sûk di bî, dikandê lajê axay 'eşîr'i Hesenî ver o şînê bi girê(tepe) Efkarî yo ki pey qonaxda hukumatî di bi hameynê, germ-germ yewbînan dir qalî kerdê. Tay bindê dêsan di yew sey di ronîşt bî, tay zî pay ra bî. Kam o ki axa dînê bêsilom nêşênaynê vîro(ravîro). Axa zî heyânî ki tira hameynê quretey kerdênê. Zaf rayan zî silomî nêdîyayîş ra hameynê. Yew bawereya pîli xwi ra kerdênê. En hewl, en raşta heme çî jê zanaynê. Kora bibînê wa bibînê, qala peyênê jê vetênê.

Wexta ki Memik Axay çaya xwi qult(firt) kerdênê, dikandê Hesen Axay ra vejîyayîşê yuzbaşî 'Elî Fethî Esenerî dî(veyna). Ca di fikirîya, va: "Ez û eno ma têvero yew çay bişimê, wa ê ma veynê". Dim ra veynda: "Yuzbaşîyê'm, ti yew çaya mi nêşimenê". Hesabê yuzbaşî zî hame bi. Waştênê ki millet dayeni û gurotena yew axa dê 'eşîri û yew sûbay veyno. Ca di hame (ûme) axay het. Memik Axa, bi yew hurmetêdo qestêkên xwi raşt kerd. Kursî dergê yuzbaşî kerd. Dim ra nohet-dohet(natwet) ra yew teraq(sohbet) dest bide kerd. Hindi tirkî nêzanaynê. Zafê qalan(qisan) xelet vatênê, yan zî xelet telafûz kerdê, qalîkerdiş di zahmetey antê. Rana zî qeza mîyan di a yê ki baş tirkî qalîkerdênê jîni mîyan di bi. Şenêkêda xwi di wexto ki semedê ruwen rotişî şibi Xarpêt, esnafê Xarpêt ra mûsa bi. Axa, Tirkê ki cîya cîya qesaba di wezîfê jîni bi, jîni dir zî enbazey kerdênê. Bîlhesa îstidacî Saadettîn, dikancî Fexretûn û Paşa wo xancî, 'eynê wext di zî Paşa Mûezzînê camî bi. Zaf nizdîyê

pê bî. Binatêyê enînan û jê di aw nêvîyartênê. Axay qîmetêdo xusûsî daynê mensûbandê ordî zî. Sûbayan dir çay şimitiş, jîni dir sûk di gêrayîş, karê jê yo herrojên bi. Çimê şardê 'eslî jê ser o bi. Bi çimandê şikî (şuphî) jê ra hewnîyaynê.

"Yuzbaşî'm, hingimênê mi senîn bi?"

"Raştê jê zaf weş bi axa".

"Ez rind zana. Rind zana. Şima ta'mê fekdê xwi zanê".

Qalîkerdiş tadîyabi hetê werî ra. Axa, bi metih hinzar û yew vilikan ra peyda bîyayîşê hingimêndê xwi vatênê.

Qeza, paştîya xwi kodê Ser'i şana bi. Çeher hetê ja koyanê xişnan girot bi. Enê koy, koyandê rojawandê Dêrsimî dir ki yew bînê, yew girêbesti viraştênê. Her girê(tepê) jîni, her dar a pîl a ki giran ser o ya, muqedes a. Hama heme girî û girê şenkekê(wirdîyekî) ki enînan veynenê, her yew yew zîyar a. Dî-rê kilometre di ya kê reştê yew dar da xişna reng zerd, sûr û keskin xemilnaya yenê, yan zî bi enê rengan xemilnaye qûçê ki dîyardê koyan ra hewnîyaynê hasenê. Kurdan vêşêr ridê 'erdî ser o eno hesekerdiş, ena bawereya ki koyan nawnaynê(muejnen), yewna millet nawnayîş bêîmkano. **Kurdî** bi en hîsandê rindan koyandê xwi ra heskenê. Seki heskerdişê Ferhatî bi Şîrîni, Leyla bi Mecnûnî. Wesfan ra dûrî, heskerdişan ra en pak û en rind koyandê xwi na bestey. Çarê xwi kerrandê jîni şanayîş û bi ters nûx bîyayîş, bi miçkerdişê(lewneyîş) kerrandê jînê tozînan, zerî ra pabesteyeya xwi bi jîni nawitênê. Sênê enê koyandê berzan û zor dîyar kewtişan di, ki biney cayêdo reşte, biney zî herri bibo, weyra di jîyani(heyat) dezîyena. Se ca wo nebatîno ki çol do.

Ki kê rojhilat ra koy Ser'i ra hewnîyaynê, to vatê qay di(2) ray zelzele bide qewimîyawo, ana hasaynê. Ê 'ewilî raştewo ki bindê qeza do, ê didin zî dewa Memik Axay Xidan virazîyaya. Rojhilatê qeza di, se di qotê por rişayeyê ki têver o vinderte bê, verê ko Sov kê çiman ver a kuweno. Eno ko nimz o. Girê rûtê giloverinê ki reng zerd û sûrî, biney bindê jîni di cayê do daristan(orman) dest bide keno. Dar o mazêr daristan di hukum kerdê. Pey dewda Alçeki di xêlêk girro. Eno ko yo ki sênê jê

hetê qeza ra hewnîyaynê, dewê 'eşîr da Lolaniyan tede ca ginê.
Dewê şenik, şenikî.

Pey enê girandê sûr-zerdan û rûtinan di, yew ko yo reng reng bozo tarîyên berz beno. Eno ko, yew vindertişê jê yo heybetin û vakurin esto. Seki meydan biwano, berz bîyo bi asmên. Koy koyan, zîyar a zîyaran eno ko, koy **Duzginîyo**. Kerê jê her keye di en cado pak di limnîyenê(nimitiş). Enyay(enan) teberikî. Semedê keyî, rindey, başey, sihet û şa(mutluluk) ardiş bi. Girê jê yo ki hetê çepîdo, berz û giloverino. Bindê enê girî di yew dar a gozêr a pîli esta. Bindê dari di zî yew ênîyêdo muqeddes. Awka jê cemedin ki cemedin.

Gir o ki hetê raştî do, tujikin û nimz o. Seki çewt vindeno. Kurdê 'Elewî yê Dêrsimî, her serr semedo ki rîyê xwi kerandê jê ra dê, awka jê bişimê, du'an biki(bikerê), yenê enê koy ser. Bi seyan, bi hinzaran însan. Weyra(uca) di bi rojan manenê. Cenîyê ki gedê jîni nêbenê, nêweşê bêdarû yê giranî, ayê ki serê jîni dejaynê jîna bîgî, heyani ayê ki derdê jîni bi, yan zî ayê ki miradê xwi waştênê, heme kes. Qurbanî sere birîyaynê. Du'ey hameynê kerdîş. Cem tepişîyeno. Heskerdîş, hêsrê çiman û bawerey yewbînî qelibîyena. "Serebê **Duzginî** siwend(sond) wena ki", wexto ki to siwend werd(wend), awka herikîyaya vindena. Çewerî cirhet nêkerdênê ki zûrî ra namê enê kodê pîli bigîyo xwi fek.

Hetê çepê **Duzginî** di, girandê jê di dar ê mazêrê pîlê ki sey eskeran têkêlek di rêz bîyê, Kureş haseno. Efsanan gore, Kureş pî koy **Duzginîyo**. Xelîfê Hacî Bektaşî Kureş o ki Kurdo, hamo bindê enê koy di ca giroto.

Sirsîla enê koy, se yew çember hetê rojawonî ya derg beno. Tam rojawon di, bi heme heybetê xwi na Hemik berz beno.

Qesaba, se tawe wo ki kê çewt(çot) tepêşê, nabêndê enê koyan da.

Xidaniyî roj o ki hêşînayîya wesarî(usarî) kiwena 'erd, kodê Hemikî ra bîgî heyani sînordê Alçeki, dewaranê xwi a mentîqa

di çiraynenê.

Wesar di vîyartişê çend deran, yew mentîqada kesk, rind û daristanêna(orman).

Aw roj Xidan di tîrêjê roj' î yê 'ewilî(sifteyên), ha kewtî ha kewtênê. Şefeqê wesarî yo tîngermên, mizgîna yew rojdê hina germî daynê. Dew di şematê mêrdimî û heywanî têqelibîyeno.

"Ho ho ho! Weh weh!" Sey enê veng, vengê ki pê waştênê heywanan raşt kê. Heto bîn ra zî zirayîşê heran ra bigî heyanî orayîşê(qorayîş) mangan, lawayîşê kutkan a bigî heyanî ma'rayîşê bizan, vengî eşnawîyaynê.

Kutikî dormedê(dormelîya) heywanan di vazdaynê. Bizê nerehetê ki darono çemil dabi pel dera kerdê werdê, seki linganê jîni gazkê jîni nerehet kerdênê.

Wirdî kêlekê(kinar, kişt) rayîdê(ra) tenginî percîn kerdewo. Eno rayîd o teng, rojhilatê jê dere dê Qiz ro, rojawanê jê zî Pûlê Qula ro vejîyaynê. Sewna îstiqamet di dewar dew ra vetiş bêimkan o. Heme ca hêgay, mergî û bexçey.

Aw roj dora dewaran Simayîlî di bî. Wazena wa hîrê, wazena wa hêris bo, her kes bi dor mecbûro ki yew roj şoro dewaran ver. Simayîl Pûlê Qula di vinderte, papokê hameyîşê dewaran bi. Banê dewijanê ki yewbînî ra zeliqnayey, banê Memik Axay se-disey mîtro jîna dûrîyo. Sipî ki sipî. 'Emaretê dewlemendey(zenginey) û bîyayîşî. Dewar o ki Pûlê Qula ver di kombîyayewo û dewar o ki axurdê axay ra vejîyaynê, zaf ferqê jîni bi. Memik Axa tenê bi serebê xwi şênaynê dewijan çen hewî qatko pêser.

Cenîya Simayîlî Elif hema şefeq nêdabi piro warişt bî. Çimandê ja ra betilîyayîş(rencaney) herikîyaynê. Fistanê xwi pira girot. Çimanê ja abîyayîş nêzanaynê. Yew tasa(safik) awka ki satil ra girot bî, pê rîyê xwi hîy kerd. Dim ra kerra ya ki satildê mastî sero bî û mexmel a ki bindi bî hewanay, mastêr o ki fekdê meşki di tepîşt bi, mast ver bide da. Pêt fekê ja girê da. Çatmê ki sey dar a xeniqnayîşî(dar axaci) virazîyaybî, meşka doy pede delaqnay (leqna). Bi hereketandê lezan şîy pey meşki di vindert

û dest bi têşanayîşî kerd. Hema guro ki ja bikerdênê zaf bi. Nan pewtênê, axur gezî kerdê, zibil(sil) kirîştênê hêga û dim ra zî şînê Simayîlî het.

Biney ra pey, vengê nîrtîşê dodê dewijan zî dest bide kerd bi. Wexto ki meşkî xîşka aver nûskîdaynê û tepa kaş kerdênê, tewir-tewir vengî vejîyaynê. Meşka ki pir a, vengê ja hina zêde wo. Meşkê dodê axay, ta aw daşt di gum-gum vengî vetênê.

Cenîyê dew heme, dî-rê se'etan verê mêrdandê(mêrikandê) xwi wardenê, verê coy do nîrenê. Çatmê ki banan verdê, meşkî têkişt di dar finîyaynê. Dim ra enê vengênê ki bêvengê ya serdê sibay herimnaynê(xeripnaynê), sohbetê cenîyano weş zî kewtênê mîyan. Nê rojandê peyênan di elçî yê ki 'eşîranê rojawonê Dêrsimî erşawitîbî, finîyaybî plandê didini. Keyna axay fekan di geyraynê.

"Erê vanê mêrdek Kureşanij o". "Nêbeno ki Memik Axay nêşnawito".

"Lajik, vanê zaf rindo".

Peydê enê qalan di bêlûbi ki yew hesûdey bî. Lakim vatişî eno hawa dest bide kerdê, çiqas ki şînê zêde bînê.

Roj hamebi taştare. Dewarî dormedê derî di bindê seyda mazêran di boya xwi girotênê. Simayîl û cenîya xwi zî bindê yew sey di ronîşt bî. Tewre wo ki Elif akerrdbi, nano tenik û toraq(tantûr) tira vetbi werdênê. Qalê(qisey) ki Elif cenîyana eş-nawitîbî, mêrdedê xwi ra vatênê.

Simayîlî, va: "Memik Axa, miheqek yew çîyê (tabay) keno". Dim ra dewam kerd (domna):

"Mêrdek(mêrdûm) yew terafa lajandê jê esta. Ti go veynê zaf nêmaneno Îvrahîmê Kureşanijî kişenê". Zaten axa wo zî. Dostê jê zafî.

Nabêndê jê û Tirkê ki sûk dê aw nêvîrena. Sûbay wirdêsan-dê(avuclarî) jê mîyandê. Riwen, hingêmên û mast kirêşîyeno sûki.

Elif, va: "Înşallah 'eşîrî bi yewbînî nêkuwenê. Feqîr û fiqare bindê lingan di şono".

Wexto ki enê vatênê, Simayîl çimandê cenîda xwi na hêşîna hewnîyaynê. Elîf fesa xwi na ki pey di daybî, porê (gijik) ja wo sîya wo gîr hasaynê.

Simayîlî, va: "Heqê to esto". "Xwi ra nabêndê milleta ma di yewbîyayîş çinîyo". Bi enê meselan cîyabîyayîşê ma hina zî zêde kenê" Simayîl o ki va, yew di cenîya xwi ant(kaşkerd) hetê xwi na. Ja sênedê xwi şana.

Lajê axa yo pîl Firad, yew camêrdêdo têkute bi. 'Emirdo şenik di zewjîya bi. Pêdim a şeş gedê jê bibî. Heme şeş zî lajî. O zî sey heme birayandê xwi nê 'ezaban û zewijnayan qonaxa axa ya xişin(gird) di mendênê. Sey pêrdê xwi ta'da bi Xidanijan nêkerdênê. Jîni dir qalî kerdênê, derdê jîni goştarêtênê. Yew rayan şînê hetê Xidanî ya. 'Eşîr da rojawondê Dêrsimî ser o jîni dir qalî kerdênê. Gedanê Fere Sûrî, tormanê Gulsinî, gedan û tormanê Sime Xidî dormê jê girotênê. Her çiqas ki jîni axay ra xuy(nefret) kerdênê zî. Ferad Axa xwi ra nizdî dînê.

Kêdê Memik Axay di, bêvatişandê Memik Axay tew yewna çî nêvirazîyaynê. Feradî mesela warda xwi na Fate eşnawit bî. Peynî di qando ki bizanaynê pî jê sekeno, qerarê xwi da ki vejîyo ver a jê.

Axay paştîya xwi dês şana bi, çimê jê girandê kodê Hamikî di, zaf fikirîyaye, kuf-kuf cixara şimitê(antê).

Seki lajdê xwi ra bêxeber vindert bi.

"Bawo, Fate ser o ez wazena to dir qalî bika".

"Çi qalî kenê? Çîdo ti qalî bikê esto?"

"Ti fikirîyenê çi bikê? Ez semedê ena hameya".

Memik Axa yewna nefes o xorîn cixarada xwi ra ant. Simbêlê xwi taday. Çengê destê jê pîrkerdênê. Yew di hol bi warşit pay. Hêrs bîyaye bi.

"Awo ki çimê xwi ver namûsdê ma dano, ma tira aferîn vajê? Biradê xwi nê Mûrsay dir qalî biki".

"Bawo, ti enê gurî mi rê ver di. Hema Mûrsa zaf xort o. Wa yew çîdo şaş nêko".

"Nê, nê. Mûrsa keno. Him zî wa derg nêko. Jê dir qalî biki.

Derg zî meki", va û peya xwi tada. Hêdîna qandê Firadî yewna çî qalîkerdiş nêmend bi".

Mûrsa, lajê axa yo heştin bi. 'Ezep û en şenikê jê bi. Qama Memik Axa ya kirri(kilm) ver di, Mûrsa derg ki derg bibi. Se yew rewta ki cor di axay ra bewnîyo. Bêwijdan, yew zalimê ki bi. Cenîyê Xidanijanê ki hameynê ênî ser, jê qirfî vistênê bi jîni, heşîrey kerdê. Feradî veynda Mûrsay da ard xwi het, ki emrê pêrdê xwi tira va, çimê jê roşin bî. Eno wezîfo ki dîyabi jê, sebebê jê çibi se, zaf kêf kerd.

Va: "Bira, kerdişê enê gurî di ma erê kewtê zî".

Mûrsa, a şew nêrakewt. Fikirîya, pîlanî viraştî. Şew nême ro vîrat bî. Vajîya, va: "Verê veyndayîşê dîkandê(horoz) sibay ez gerê dekwîya rayîdî ser". Cilê xwi xwi ra day. Şeşderbî û şimşêrê(kalm) xwi girêday. Vejîya teber. Heme ca yew roşnayêda bozi mîyan di bi. Yew rayan hewrê sipî xişka aşm ver o vîyartênê. Tarî û dilamat(zilmat) bibînê zî, jê vetişê rayîdî di zahmetey nêantênê.

Çimkî Mûrsay rayîd sey mîyandê wirdêsandê xwi zanaynê. Her kerra, her qul, her boxaz(gedûg) zanaynê. Bi çimandê têgirotan jê hedefê xwi veynaynê.

Kewt kaşdê kodê Ser'i ser. Yew mêrdimêdo normal jê dim a vazbidaynê zî bide nêresaynê. Zalim, bi gamandê xişnan rayîd di şînê.

Mûrsa yew wextêdo kilm ra pey qeza ver o vîyart. Sênedê kodê Ser'i û kodê Hemikî di asê yê ki virazîyaybî, ki tiro viyart, hema yew misqalê 'emaretê betilîyayîşî jê di çinê bi. Hema şefeq nêdabi piro, dew da şenik resa bi. Xwi çewerî nêawna şî hetê Êşenî ra.

Êşen mirdimê(aqareba, xizim) jê bi. Berî ver resa bi. Dî-rê kutkan kerdbi xiri-xiri dormê jê girot bi. Êşen o ki ber akerd:

"Mûrsa, xêro bira!".

"Çî çinîyo. Qelabalix meki. Ma şorê zere".

Êşen hina jê pîlêr bi. "Êşen o ki maya jê Ermenî bî, Homay heme rindê ya xwi piro varnaybî. Bi çimandê xwi nê keskinan,

bi rîdê xwi no gewzsiyêno bêqurmiç, bi vinada(pirnik, zinc) xwi na bêqusûri, bi simbêlandê xwi nê palayan, ay dormaran di en camêrdêdo çim kewte bi.

Heyanî zelal bîyayîşê rojî, çîyo ki wirdî enbazan kerdênê, tekrar-tekrar qalî kerd. Yewê gerê berşawîyaynê mêdedê Fate Çawdarî dim a, xeber biderdaynê bivatê vistewrê to hamo. Semedê çend rojî veynda to dano. Senî hawa bibo, miheqeq Îvrahîm o Kureşaniy şîyayîşê Çawdarî eşnaweno. Kar ardişê ena fesal(firset) di, Fate dir yewbînî veynayîş û hameyîşê jê yê keyî, bi yew îhtîmal o pîl kewtên îmkanî mîyan.

Ki bêro, hameyîşê jê bide poşman kerdênê. La nêro? Aw wext derê yew rayîd o hina bedilîyaye veynîyaynê. Verê qerar da ki pîlanê xwi no 'ewil bîyaro bi ca.

Kê Îvrahîmî dewa Naziri, hetê Hamikî ya yew sêne ya bî. Yew tek ban, 'eşîr da Kureşanijana yew malbat bî.

Dewijê bînî zî Areanijî bî. Heme mêrdimê yewbînî bî. Serran ra ver, Bawkal Dursin o ki dewijan zaf ti ra heskerdênê û mirîdê jê bî, xwi heti arazî dabi bide, ban derê viraşt bi. Wexto ki Pîr dew di bo, bereket dew ro vareno. Şer, şemate nê-virazîyeno. Pîr'î, pênerkerdiş û problemê dewijan halkerdê. Bawo Dursin o ki birayê xwi zî girot bi xwi heti, kur û kulfetî mîyan qelibîyabi, haldê xwi di jîyaynê(yaşıyordu). Hurmet û sînayîşê herkesî qezenç kerd bi.

Îvrahîm, lajê Bawkalî yo şenik bi. Şahtîyaye, yew xortêdo qam werte bi. Ridê jê yê esmerê dergî ra bawerey û dostey herikîyaynê. Çimê jê yê sîya yê xişnî hertim mahsûn vindertênê. Her serr pêrdê xwi dir şînê talîban(istek), bi aşman hameyîşê jê nêbînê. Heme hawadê xwi na ferqê jê xortandê dew ra bi. Her wext tiraş bînê. Şalê xwi nê lacivertî û şapika ki ser o pira girotênê, hertim pakî bî. Semedo ki zaf cayana geyranê, zaf çî zanaynê. Ardım waştux û zar weş bi. Wa yewê bindê yew barî di nêdînê, vazdaynê ardimey kerdê. Awo ki dew di jê ra hes nêkerdênê çinê bi. O milîyaket, gul û vilika dew bi.

Fate û Îvrahîmî, yew halêdê Fate do zor di yewbînî şinasna bi. Yew roj Fate bi di(2) sitilan şîbî ênî ser. Satilê xwi pîrr kerdî

bî. Dar a ki serpolandê(doşîyan) xwi sernaybî, sitilî pede daleq-nay. Dim ra wexto ki derîyay û xebtîyay ki wertedê(ortedê) dar tepişo û berz ko, şewşibîyaybî, seki bikuyo 'erd. Îvrahîm o ki temaşe wezîyetî kerdênê, bi vazdayîş hamebi sitilê awki kirişîbî keye.

Wextono ki Îvrahîm Fate ra het ra abirîya , Fate hetê ra derê sipas (teşekur) kerdênê, heto bîn ra zî riyê jê yo pak o ki bawerey û dostey daynê însanî temaşe kerdênê.

Eno yewbînî veynayîş, yew şewati vistbi Fate mîyan. Hêdîna her firsat di xwi letênaynê ki jê veyno.

Fate verê tew yew ma'na nêşênaynê bido enê hereketandê xwi. Raştâ jê tersaynê. Bêîmkan, çîdo anasar nêbeno, xeyalî dînê.

Çi bi ki ja her dîyayîşê Îvrahîmî di 'eleqê ja zêde bînê. Fate kê Bawo Dursinî hêdîna xwi rê kerdbi rayîd. Ki o dînê, yew kêfweşîya bêtarîf hîs kerdênê. Roşnayî kewtênê çimandê ja yê sîyayandê xişnan. Çimê ja çiris çiris(piril, piril) bînê. Dîqat antişê însanandê ay dormarî ra çiqas ki remaynê zî, çî yo ki zeredê ja di leqaynê ja dest nêbi. Eno zî xwi daynê ridê ja wo masûmî yo pak û roşnî ro. Her veynayîşê Îvrahîmî di viyê ja wo derg o barîçek o ki rojî veşna bi, lekê sûrî tede peyda bîbî.

Roj o ki Îvrahîm dew di nêbînê hewtey nêancîyaynê, Fate rê giran hameynê. 'Esebane(sınirli), bêveng vindertênê.

Ki Fate jê bidînê, yan zî tedir naşt-daşti qalî bikerdênê, heme bedenê ja bi yew weşî xemilîyaynê ki, kê nêşênibê vernî piro bîgî, tewir tewir hîsan dormê ja girotênê.

Eno bedilîyayîş o ki Fate di virazîyabi, Çavdar ne indasay aqilî ne zî hîsê jê yê tenikî bî ki ja taqîb biko. Bi quwet bi. Indei ki bi quwetbi, bi yew destê xwi şênaynê yew xortî 'era hewono. Hertim rîyê jê yo ki bi mûyan xemilnayebi, leymin(qilêrin) hasaynê. Goşê jê zî mûyan mîyan di bî. Qapaxê çimandê jê se qatkerde hasaynê. Ki biwaştênê cay ra bewnîyo çarê xwi qayme antê, qapaxê çimandê xwi nê giranî tê ra akerdê.

Heyanî zewaj, Fate qet jê nêdî bi. Memik Axay û pî Çavdarî

eno zewaj 'eyar kerd bi.

Laberê Fate tengasey nêantênê. Lakim rana zî nêşênaynê (nêşknaynê) hezim biko. Enê mêrdimdê gavêrdî(gayên) dir ki Fate zewajê xwi fikirîyaynê, zer a ja dejan ver a helisîyaynê. Eno sebeb ra pêrdê xwi ra nefret kerdênê.

"Dîy, dîy eno dî?" Her tim enê qalî vatênê.

Fate aw roj zî şîbî kê Bawo Dursinî. Dapîr(pîrik) û veyvan dir ronîşt bî. Bander bîbî ki Îvrahîm bostanandê bindê ênî do. Eno sebeb ra zaf derg nêronîşt bî, vatbi gurê mi esto warişt bî, seki şoro keye kerd bi.

Feqet rayîd bedilna bi, şîbî hetê bostanana. Îvrahîm bostan kulbe kerdênê, 'eşêf arêdaynê.

"Quwet bo to rê Îvrahîm" ki va, ca di Îvrahîmî xwi raşt kerdbi û hamebi ja het. Yewê nopoldê perçînî di poldê zerî di, aw bîn zî tebera vindertîbî, yewbînî ra hawnîyaynê. Yew midet tek yew qali nêkerd ana vinderte mendî. Nefesê Fate qirikda ja ro pêşîya bi, heyecanî ver a bîbî seki bixeniqîyo. Rîyê ja wo esmer o ki rojî ver a veşa bi, lekey soringinî tede peyda bîbî. Qulê vinandê ja seki lerz tepêşê lerzaynê.

Fate yew waştîşo ki kê nêşênibê vernî piro bigî Îvrahîmî ra hewnîyaynê. Îvrahîmî yewna gami xwi nizdîk kerd, destê Fate wo ki çeperî ser o bi, tepeşt. Fate lerzaynê. Jê giştê xwi nê dergê barîçekênî ridê Fate ra çarnay. Fate rewna ena gami(hîmi) pawitênê. To vatê qay serweş(serxoş) bîbî. Hema hema mend bi ki Fate cadê xwi di bikuyo 'erdî ser.

Wertan di çewek çinê bi. Îvrahîmî fikir kerd va, ena kelkela mîyandê hili di miheqeq dewijî yew ca di xwi rê boya xwi gênê. Şî hetê hêga wo gilgilên o ki bindê bostanî di bi. Îvrahîm o ki bi dîqet sapê lazûtî cê ra akerdênê Fate zî jê taqîp kerdê. Pelê sapdê lazûtî xeymi viraşt bî. Xişi-xişi gulikandê sapdê dergî ra hameynê. Sewna ne yew veng, ne zî yew nefes. Kainat heme kewtbi hewndê mîyandê hili. Semedo ki çew jîni nereht nêko, wirdî heskerdoxan(sevgililer) çimana dûrî xwi rê yew ca viraşt. Keyna Memik Axay xwi ra vîyart bî. Heme çî bîyayîş rê

verda. Ja fikir kerd, va: "Ena gami, hinda mergî bi qîymeta!". Semedê veynayîşê enê waştêdê ganî, zahmeto ki antênê, o inkay ha pey seredê ja di bi. Peynî di jê resaybî. Inkay, ê ja bi. Çiqas ki Çavdarî fikirîyaynê, zer a ja werê kewtênê. Ja xwi polandê Îvrahîmî di verra da.

Hinda yew pelî(perrî) sivik bî. Wirdî heskerdoxî bibî tek beden, tek qelp(dil). Fate 'emirdê xwi di sînayîş o ki ta'mê jê nêdî bi, peynîda jê resay bî.

Vengê nêbêlûkerdey vetê.

Wirdî heskerdoxî awki mîyan di mend bî.

Roj, cor di bi heme hêrsdê xwi koy Kurdistanî germ kerdênê.

Nabên(binane) ra hewtey û aşmî virat bî. Taldan di yewbînî veynayîşê Îvrahîmî û Fate romîyaynê şînê. Zaf rayan bêtetbîr hereket kerdênê. 'Eleqê jîno ki zaf bi yewbînîbi xwi daynê teber. Zem(dedikodu) rewna dest bide kerd bi. Vejîya nêvejîya zî bi hukumdê vay dir Xidanî resa.

Aw roj, roj î yew xîret kerdênê ki betilîyayîş nêzanaynê, nême ro tadîyabi. Seya kodê Hemikî her ki şînê dergi bînê.

Fate kêfan û şa bîyayîş ra firaynê. Yew şewa bê Çavdarî. Îhtîmal o ki şa bîyayîşê ja belkî zî yew şewê da Îvrahîmî hetî mediş ra bi.

Qerar da ki şoro ênî ser. Cilê xwi nê en rindî xwi ra day bî.

Satilê xwi ênî ser o ronayîşî ra pey, hetê bostanî ya şî.

Îvrahîm weyra bi. Xwi nîzdîk kerd, va:

"Îvrahîm, ez eyro keye di tenê ya."

Îvrahîmî va:

"Telûke nêbo hameyîşê mi?"

"Ti xwi çewerî nêawnê se, çi tehlûkê jê esto"

Îvrahîmî bi têşanayîşê seredê xwi ki testîq kerd:

"Wezîyet ra hewnîyena".

Tarî roşeno, nêroşeno dewijî kûwenê nivînan mîyan. Semedo ki betilîyayîşê roj dê giranî û germinî xwi serra fînê.

Semedê roj dê bînî karî rê hazir bê. Hema roj teberawo betilfayîşê jîni haseno.

Bîlhesa cenî, ki roj seyda yew dêsî di, yan zî yew dari di paştîya xwi cay bişanaynê û biwaştênê biney boya xwi bigî, ca di hênijîyaynê(vineki) serê jîni jîni ver di hameynê. Halbûkî yew het ra zî sohbet kenê. Meselandê rojanî ser o qalî kenê. Yewbînan rê hewnanê xwi vanê. Betilfayîşo ki rew wariştîşî ra hameynê, se gulle(qurşun) wo ki qabaxê çimandê jîna girêdaye bo, giran bînê. Yew midet ana xwi na şînê. Ki bînê şan, tarî ronîştinê, nivînî(yatak) jînê hingimênî ra şêrîntir hameynê.

Îvrahîm nivînda xwi di fikirîyaynê. Yew ters jê zere di bi. Eg Memik Axay eşnawito se, jê sey namedê xwi zanaynê ki Memik Axa çimanê xwi ena mesela rê panêdano. Bîlhesa, xwi zafêr yew xirabey hamayîşê malbata xwi ra tersaynê.

Heto bîn ra germêya Fate û ja ra zêde heskerdiş hame aqildê jê. Yew heskerdişo batinî bi. Ki Îvrahîm antênê, çiqas ki antênê zî se yew behro(dengiz) ki jê bigîyo bindê xorînêda xwi. Eno heskerdiş, zaf saf û pak bi. Heskerdişê bêhêvîyan mendênê. Heskerdiş o ki Destanan di wend bi. Tê nêresayey, dej dayox, yew heskerdişêdo qorîkerde(Yasak).

Îvrahîm nivîn ra warişt. Şal û şapikê xwi piragirotî û vejîya teber. Yew va wo sivik boya silî(gubre) kiriştênê. Vindert goş-tariya dormarî kerd. 'Erd û asmên hewin di bi. Pelê darandê qabaxêrî yê dergê ki vay verkewtîbî, delalî delalî xiş-xiş a têşanayîşê jîni, şewi hina zêde bêveng kerdênê.

Bi dîqat dest bi rayîdîşîyayîşî kerd. Jê vîştîşê her gamda xwi di zanaynê ki şono kora. Fikirîya, va: "La yewê veyno?. Ez go vaja hewnê mi rema. Vejîya ya ki biney bigeyra". "Tirê dewijan bawer bikerdênê?" Yew ara waşt ki agêro. Vindert. Di dil bi. Mimkuno ki bibînê sebebê yew felaketi. Jê Fate rê wezîyet akerdê, îzan nawnayîş ja ra waştê. Çi beno, çi nêbeno. Beno ki keye ra ketîyayîşê(abirîyayîşê) Çavdarî yew dami bo. "Nê, nê ez gerê nêşora". Destê jê seredê jê ser o yew-di gamî rana tepa agêra.

Ba'dî fikirîya ki Fate pabokê(bavikê) jê ya. Fikirîya yew

mêrdima ki indasay ti ra heskena, ja vindarnayîş raşt nîyo. Yew di cesaret hame bide. Ray kewt.

Îvrahîm ki hame berî het, seki qelbê jê sênedê jê ra virbo daynê piro. Fate pey berî di pabokê jê vindert bî. Ja vengê lingan eşnawit nêeşnawit derê ber akerd bi. Fate zî bi heyecan bî. Nivîn ser o ronîştî. Fate porê xwi no sîya wo gile derg akerd bi. Porê ja wo girro ki kewtbi serpolandê(doşîyandê) ja, mîyan di rîyê ja wo şenik şewqê çilay ver di herwextî ra rindêr bi.

Jîni se'etê sînayîşê tersê qorîkerde yê ki bîbî ciwên vîyarnay. Wext sey awki herikîyaynê.

Wextono ki Îvrahîmî va lazim o ez şora, Fate se yew hewndo şêrîn ra hayîg bo. To vatê qay hewnê jê dîbi, ki o ebedîyen ja hetî maneno, eno sînayîş qet cênêkuweno, ana romîyeno. Fate ki bi çimandê hîyan Îvrahîm ray kerd, miç kerd, miç kerd.

Aşm werîyaybî(vejîyaybî), dormare bi yew roşnayê da bozi xemilna bi. Fate bi xemdê tê ra abirîyayîşî şîy zere.

Seki şerxoş bo. Vatê qay Îvrahîm mi heto, mi zere do, mi polan mîyan do. Yew di tebera qelabalix, vengê nêbêlûkerdey dest bidekerdbi. Vinciqay. Çimê ja sey tas abî. Heme bedenê ja tersî xemilna bi. Seki tewan bigîyo, tîr-tîr lertzaynê. "Îvrahîm". Yew çîy bi Îvrahîmî bi.

Yew nefes di vejîyay teber. Wexto ki hamey koşedê(hokdê) banî, Ja dî ki Îvrahîm ha polandê di tenan mîyan do, bi 'era kaşkerdiş jê benê.

Biray xwi no Mûrsa şinasna bi. Kewt jê dim a.

Mûrsay wexto ki hameyîşê warda(way) xwi dî: "Heyanî mi ti nêkişta agêri kê dê xwi!" vatiş ra pey, bi destandê xwi nê xişnan se zerpi cor di yew lekmati(lapat) day piro. Fate 'erdî ser o kewt bî, hîsk-hîsk bermaynê. Ki çiman ver a ê vinî kerdî, dêsde bandê xwi tepîşt şîy zere. Hêsrê çimandê ja sey laserî herikîyaynê. Dejayîşê bêtarîfan zerê ja guvijnaynê.

"Jê kişeno. Kişeno Îbrahîmê min o sînayoxî. Mûrsa wo zalim."

Yew haldê ja wo gêj(gêjane) estbi. Sere û porê xwi rûçiknaynê, riyê xwi pencûrik(penciknaynê) kerdênê. Rîyê ja gonî mîyan di mend bi. Kûlmikê xwi nê bêteqetî daynê sere dê xwi ro.

Rîyê Îvrahîmî yo rind o rošnên, çimandê ja ver a şîyayîş nê-zanaynê.

Fate, dejayîşî ver a xwi ra vîyart bî.

Mûrsa har bibi, seki çimê jê tadîyê daynê Îvrahî ro. Bêaman, eno yew lejêdo bêwijdan bi. Senî raşt bihameynê daynê piro. Seredê jê ro, sênedê jê ro, pîzedê jê ro, hajetandê jê ro. Her pî-rodayîş di Îvrahîm gunaynê(kewtê) 'erd. Îvrahîmî xwi mergî ver o daynê. Bi 'era kaşkerdiş Îvrahîm ardbi Pole Kewl .

Ewta, nabêndê kodê Ser'i û kodê Hemikî di tek ca wo ki fîqan (gîlan) daynê. Tek rayîd o ki dewijanê vakurî bi başûrî ra girêdaynê, ewta ro vîreno(ravîreno). Eno boxaz zimistanî bi aşman gêrîyeno. Fîqan nêdano. Dewijê ki vakur ra yenê, yew di ewta ra **Duzginê** pîlî veynenê. Dîyarkewtişê kaşdê dergî di ki betilîyenê, ewta di boya xwi gênê. Qûça(qûrç) ki koy **Duzginî** ver o virazîyaya, yew kera zî ê cor di sernanê. Du'an kenê.

Îvrahîm bindê ena qûçî di feknûr(fekî ser o) finîyabi 'erd. Rîyê jê gonî mîyan di bi. Yew rayan bi zor nefes dayîş û girotişê Îvrahîmî ki nîyasaynê, kê vatê qay merdewo.

Mûrsay, ê mergî daynê Îvrahîmî ro. Feqet Ūşen terafdarê mergdê jê nêbi. Ki çîyê bibînê Îvrahîmî, senî jê şênaynê ridê Bawo Dursînî ra bewnîyo. Bêhemtê xwi bi. Vindertbi fikirîyaynê.

Nêzanaynê ki senî enê hovê mêrdiman vindarno.

"Mûrsa! Hêdîna têkil mebi, mireno nê vajê". Mûrsay êşna-wit zî. Şimşêrê Mûrsay jê desti, yew gila ki lemda mazêr ra dera kerdbî tûj kerdênê. Yew xilço(qazix) sere tûjikin viraşt. Ūşen bi seredê çiman hewnîyaynê. Mûrsa yew di ca dê xwi nê ronîştî ra warişt û xwi nîzdkê Îvrahîmî kerd. Ūşenî fa'm kerd bi ki Mûrsa sekeno. Ca di kewt nabên.

Bi polandê jê tepişt, va: "Meki bira. Mûrsa meki. Meki

qurbam ba. Heyanî ki vajê to ceza jê day. Xwi ra nê(nîm) merdewo. Eno ders jê rê beso. Yewna ray çîdo anasar nîno aqildê jê zî". Mûrsa wo ki yew di xwi da tepa(tepîya), şimşêrê xwi ant. "Vernîy da mi ra kinar di" vatiş ra pey, şimşêrê xwi dergê çimandê Êşenî kerd bi.

Êşen rayna zî semedo ki Mûrsay eno fikir ra dûrî fîno, pede lebîya, va:

"Bira, mi goştari. Roşna wirdî çimandê mi. To pîlê ra. Bewnî heyanî ewta mi to rê ardim(yardim) kerd. Lakim hina daşt ne semedê to, ne zî semedê mi rind beno. Bê fek ti ra ver di. Ez peynîya enê gurî hewl nêveynena. Veynda wujdandê to dana. Xatirê mi meşikni". Mûrsa, Êşen nûskîda:

"To ra raya peyên vana, rayîdê mi ser a xwi kinar di. Neki peynîya to zî bena sey jê..."

Êşen tersa. Bêlû bi ki Mûrsa qerardaye bi.

"Eno bênamûs çimê jê tadîyay!". Êşen o ki va, xwi da kinar(kiştî).

Çew nêşêno fikirdê mi ra mi dûrîfîno. Enkay ewta ro dewijê Kismor, Civrak, Merga sûr, Hakis, Deşti û Derî vîrenê. Wa veynê Memik Axa senî heyfan gêno. Wa veynê ayê ki dest erzenê namûsdê Memik Axay, senî hawa ceza benê, wa fa'm bikê. Ayê ki malbata Memik Axay ra çewt hewnîyenê, wa herkes peynîya jê bi çimandê xwi veyno".

To vatê qay Mûrsay merez(maraz) qelibnaynê. Vengê jê nêbêlûkerde vejîyaynê. Xilç Mûrsay desti xwi nizdîkê Êvrahîm dê nêmerdî kerd.

Êvrahîm yewna raya peyêni xwi leqna. Dim ra bêrih cadê xwi di mend. Sey laserî gonî fekdê Êvrahî ra herikîyaynê. Çimê Êvrahîmî yê sîya yê xişnî, seki cadê xwi ra virbê, abîbî.

Lajê axa dê 'eşîrda Xormeki Bertal o xort, aw roj semedo ki şoro qeza vejîya rayîdî ser. Çeher peyayê jê yê çekdarî zî jê dir, çarpaykî raştêdê Derîye ro vîyartî. Bertal Axa bi quwet debîyaye bi. Her tim seyhet kerdê. Nê wextandê peynîyan di keye di kemî hasaynê. 'Eşîr xêlêk hera û vilabîyayabî.

Meselê ki Varto û dormaredê jê di virazîyaynê, heme tezey-êda xwi na vindertey bî. Serehewonayîşê Şêx Sa'îdî di, axanê Xormeki 'eşîr ra xwi Kurdan ver o weraznaybî. Kewtûbî vernîda bêligandê eskerî, qîflê Azadîperwerê ki ê zî sey jîni Kurd bî, nabêndê di(2) adiran di verdaybî. Ki serehewonayîşê Şêx Sa'îdî tefênîya, kiştîşê des hinzaran Kurdan ra pey, axay Xormeki kişta dewlet ra hameybî xelat kerdîş.

Axanê Xormeki 'eşîret mîyan di propaxanda kerdê vatê ma **Tirkî**. Semedo ki enaya îspat kê, zûrê ki nîyameynê aqildê kesî pêardênê. Semedo ki hina zêde xelatan bigîyê, vatênê: "**Ma, Kûrdnîy. 'Elewîyê Tirkî**".

Bertal yew het ra istor a xwi na ki fekê ja kef di mendibi ro-mitênê, heto bîn ra zî fikirîyaynê. Semedo ki **Şêx Sa'îd Kurd bi werte ra hewanîya**. Inkay zî **'Elewîyan çinêbîyayekenê**. Eno gure di yew deki esta. Lakim jê rê çî? O axa bi. Ana hama, ana zî şona. Enê fikran mîyan di girdê Kewli resa bi. Roj zaf berz bibi. Semedo ki yew midet boy bidê istorandê xwi, peye bî. Peyanê axay xwi pîze di du'ey kerdênê. Qûça ki **Duzginî** ver o bî, yew kerra zî jini eyştênê ser. Bertal zî yew kerra ser o ronîşt-bi cixara xwi piştênê.

Peyandê jê ra yewê, yew di ki qîra. Bertal Axa ki persa:

"Çi esto, çî bîyo?"

"Axay'm, taynan yewê kişto".

Axa wo ki cixara xwi vist yew heta, dî-rê gamî di nîzdîkê cesetî bi.

Gonî mîyan di yew ceset. Gonîya ki dorme di rijîyaybî, mêsî pa niştê, mêsî wariştê. Çimê jê seki cadê xwi ra virbê akerde. Huzûrê Axay rema. "Şima ra çew jê şinasneno?" Ki çewerî ra veng nêvejiya. Va: "Xeber bidê ena dewda cêrêni".

Zaf nêvîyart yew merdim o extîyar hame bi.

Îvrahîm dî nêdî. Va: "Oy ez qurban ba. Eno Lajê Pîr dê ma wo. Mezra ra lajê Bawo Dursinî yo".

Xeber a sîyay koyandê Kurdistanî di veng da. Bî seyan, hin-zaran parçe. Şowanan resay. Jîni zî ca di Dursin dê Kureşaniyî

resnay. Kê Pîr'î pêl bi pêl tēmîyan kewt. Çewerî nêwaştênê ki bawer biko. Lakim Îvrahîm meydan di çinê bi. Însanî telûyan ser o bî. Riyê hemino ki zip-zerdbi, to vatê qay merdey. Lingê Dursinî 'erd nêtepiştênê. Çîpê(bacakları) jê têşanîyaynê. 'Erd bindê lingandê jê di şînê. Çimê cemedîyayey. Yew riyêdo wip-wişk. Îvrahîm o ki jê zaf tira heskerdênê, qey caran ê kiştişî bi? Îvrahîm o rind, Îvrahîm o qarekter weş. Serê jê dewx bînê.

Raştêya mesala ra cenî hemin zafêr tersaynê. Mexmelê jîni jîni fekti cawitê. Maya jê semedê yew mucîze du'ey kerdênê.

Dewijan, meytê Îvrahîmî pêrdê jê ver di rona. Hasayîş bi ters bi. Dursinî tew yew hereket nênavit, lajdê xwi ra hewnîya, hewnîya. Cenî qîraynê, sere û porê xwi rûçiknaynê. Veyvekî, keynê 'ezebî, her yewê yew het a bi çimandê hîyan meytî ser o lornaynê.

Dursin bibi se kera. Xêlêk midet vindert. Dim ra yew di warişt pay. Meytê lajdê xwi ser o nûx bi. Kerd seki çîyê vajo. Lakim tek yew qali zî jê qirik ro nêvejîyaynê. Çimê xwi çimandê Îvrahîm dê akerdana nêqenay, ana lajdê xwi ra hawnîya. Dewijan bi mereq temaşê jê kerdê. Tirê go se biko?

Dursin, bi yew quwet o ki jê 'emirdê xwi ra bawer nêkerdê, bi aw hukum hetê cêrî ra ray kewt. Şalwarê jê pirê va bîbî. Heyonî ki çiman verra vinîbi zî, çimî heme kesî jê ser o bî.

Fate dejayîşandê giranan mîyan a ki xwi na hamey, roj bi germeya rojandê xwi nê wesarî yê peyênan berz bînê. Çimê ja tarî bînê. Ki çimê xwi padaynê zî, bînê seki cor di yew cadê berzî ra bikwîyo war, xwi ra vîyartênê. Bêqerar bî. Nêzanaynê ki se biko. Yew ara fikirîyay ki resne(kindir) bîgîyo xwi bixeniqno zî. Jîyana bê Îvrahîmî, bêma'na bî. Dî-rê se'etî ra ver waştê ja wo ki en 'ezîz bi, Îbrahîmê ja hêdîna çinê bi. Waştênê ki jê dir 'eynî mezal(tirbi) di heyani ebedîyet bimano.

Rîyê Îvrahîmî çimandê Fate ver di ganî vindertênê. Germêya jê, boya jê, heme bedenê Fate girot bi. Bi zerî ra hiwayîşê Îvrahîmî, bedilîyayîşê xetê ridê jê yê ancîyayey hamey aqildê ja. Fate seki jê dir qalî biko, fekdê xwi di vajîyaynê. Çimê ja yê sîya yê xişnî, fikirîyayîşdê ja gore şenik û xişin bînê. Rîyê ja wo

zerd o gonî ancîyayewo şenik, xorîn ra xetê dejî nawnaynê.

Çîyo ki bînê qedîyaynê, Fate fekdê berdê kêdê(keydê) xwi nê akerdî ra temaşe kerdênê. Vay, vengê lornayîşê cenîyan berz kerdê, ray rayan zî xorîn ra Fate resnaynê.

"Ya Rebbî, enê çibî hamey mi sere? Ko **Duzgin**, ti ena ya Mûrsay rê go verdê? Pî min o zalim, biray mi!

Hêvî kena dej o ki ez ancena, jê ra hina xişnêr, ki enbazê jê peyda nêbîyo şima bancê". Dim ra Fate serê xwi ca bi ca daynê 'ero.

Heyanî aw roj mezra ki bîbî mezra ana yew şîn nêdîbî.

Dursin, girdê Kewl ro se va hame war. Awo ki jê dîne herkes, vatê: " Enê mêrdimî aqil perawo". Ayê ki silam daynê jê, Dursinî ê nêdînê. Wexto ki qesaba ro, Merg a Qem ro vîyart, şinasîyanê Dursinî ca di waşt ki bêrê jê het, hal û xatir persê. Tew Dursinî rê qe. Seki vazdo, kişt a kodê Sov'î yê raştî ro ver a xwi day **Duzginî**. Ki deredê Kalmamî ro war kewt, dim ra kaşê **Duzginî** yo dergî ro çikurîya(alûzîya). Mixara ki girdê **Duzginî** ser o bî, wexto ki bi hilki-hilki Dursin weyra resa, xwi vist kerrandê tozinan ser. Dursin berma, berma. Ayê ki eno bela ardbi lajdê jê ser di Dursinî waştênê ki heyfê jê bigîyo(bigîro). Seki **Duzginî** ver di ronîşte bo, berz-berz qalî kerdênê, ray rayan lebîyaynê, ray rayan zî hêrs bînê.

Dursin, heyanî şan di berma, qahrîya. Koy **Duzginî** yo ki herkes semedê yew waştîşî şînê het, Dursinî zî dejê xwi hewalê jê kerd. Hêdîna rehet bi. Seki Îvrahîm ganî bo. Dim ra şî de-wandê Kureşan yê ki gelî(vadi) dê Kalmamî di bî. Roj o bîn Dursin dewandê seranserê derî ra gêra. Heyanî ki Dursin hamebi Dergah, 'eşîri heme pê hesîyaybî. Her ca di mesela qal bînê.

Lajê Memik Axay Feradî, xeber a mesela day pêrdê xwi. Axay ca di Mûrsa waşt. Dar a tiwêr(tûyer) a xişna ki berdê jê ver di hetê derî hewnîyaynê, bindê ja di ronîşte bi. Yew kilîm a rengên a ki veyvanê Axay viraştbî 'erdo rakerda bî. Yew mûnder o qalind zî fînîyabi kilîm ser. Semedo ki qirmê dari

qalind û wişk bi, yew başna xalîyêni ver o ronaya bî. Memik Axa bi yew destê xwi simbêlê xwi tadaynê. Serê simbêlandê jê yo ki nîzdîkê goşandê jê di qayme berz bibi, çengê jê pîrkerdê. Çimê jê qir(qîç) kerde fikirîyaynê.

Hovê(azman) însanî Mûrsa waxtono ki hasa, axay kêf kerd. Çimê jê abî. Bi heskerdiş lajdê xwi ra hewnîya. Seki vajo, şerê to bimbarek bo. Va: "Lajê'm roşi". Mûrsa kilim ser o pêrdê xwi ver o cimhatkî ronîşt. Seki yew ewlîyay rê sijde bo.

Gedê axay, axay hetî se pût vîndenê. Vatişê axay se yew emrê Îlahî yo. Çew axay het gedê jînê ki gunaynê 'erd û bermaynê, nêşênaynê hewonê zî. Ver a jê gedê xwi hemêzkerdiş (virarkerdiş) û tira heskerdiş, yew qeydî(çeşît) axay rê heqaret bînê. Heyanî ki axa îzin nêdo cixara antiş(şimitiş), sifre di ronîştîş bêimkano. Nabênê axay û gedandê jê di têkilîyê pî û ewladî zafêr, têkilî ya efendî û xizimkaran bi.

Axay çimê xwi lajdê xwi nê xişnî û têkutî ra qenay:

"Nêbo ti mereq bikê. Zaf zaf ti fînîyenê hepis. Ez yew wex-têdo kirr(kilm) di to vejena. Semedê Tirkan tew qîmetê ena mesela çîniyo. Yew nê, wazenê des hebin bikşi. Çîyo ki ê zî kenê enê vêşêr nîyo. Hepiskerdîşê to, 'edet wa cay xwi bigîyo.

Lazim o ki ti yew midet hepisxanedê Xarpêt di bimanê. Weyra di zaf dostê ma estê. Mêrdimê Saadetîn Efendî, Fexrettîn Efendî estê. Enê û ay bînî to dir elaqeder benê". Mûrsay serê xwi kerdbi xwi ver, bê ki pêrdê xwi ra bewnîyo vatişî jê goştaritênê. Jê yew bawerêya pîli pêrdê xwi ra kerdê. Yew bê-vengêda kirri ra pey axay va: "Hadê lajê'm, şo enkay bewnî bi hadirê ya xwi".

"Serî ser bawo". Mûrsa wo ki va, rana bi yew hurmetêdo pîl huzûrdê axay ra ancîya şî.

Paşa wo Muezzîn, semedê ezandê êrî heyanî ki vengê jê vejîyaynê qiraynê. Vay, vengê jê pêl bi pêl bi Xidan resnaynê. Xidan di kesî ne zerê camî zanaynê, ne zî zanaynê zere di çi beno. Nimajê jîni Hz. 'Elî kerd bi. Ê jê rindêr mademki nêşênaynê bikê, bêma'na bi. Herçiqas ki kesî 'elaqe nênavitînê zî,

yew ma'na nêdaynê her roj vendayîşê Paşa dê rebenî. Hameynê kamî ver, yew name panaynê.

Seki bilebîyo, roj panc hewî veyndayîşê Paşay di, yew-çend ma'mûran vêşêr çewerî 'elaqe nênavitênê.

Dostê axay Fexredîn û Saadettîn her tim şîyayoxê camî bî. Wexto ki desmajê xwi ênîdê bindê camî di girotê, bîlhesa xebtîyanê ki dîqatê şardê dormî bancê. Wextono ki jîni yew het ra wurdî wurdî du'ey kerdênê, heto bîn ra zî ayê ki ênî di bî, qalî bi jîni resnaynê. Enyay ruşwetçiyê dewlet, ê vejîyayeybî. Beyntarê dewlet û dewijan di rolê pirdî veynaynê. Ruşwet 'eşkera gêrîyaynê. Ayreten wezîfê antenê dewleti zî dînê. Pê enbazandê xwi nê sey axay, qalê zaf bi qîmetî dewlet rê arêkerdênê. Malzemo ki dewlet pê propaxanda vila kerdênê, ayê ki şêrîn şêrîn millet rê berdênê zî enyaybî.

Enînan mîyan di Paşa en reben bi. Ezanê xwi wendênê, nimajê xwi kerdênê, tira dim zi wext nêvîyarnaynê vazdaynê xan o ki tede xebitnaynê. Vatê, cenîya jê jê cavardabi şîbî. Lakim senî? Zanaye çinê bi. Paşa tim xemdar vindertênê. Seki pîzorê(organ) jê yê zerî yewê nêweş bo, dejî verra rîyê jê kurmuçîya bi. Çarê jê qurmiçîyaye hasaynê. Çimanê jê hertim xorîn ra şopa verkewtişî kirîştênê. Seki însanan ra biremo, yew halê jê bi. Rojê xwi qismê jê yo zaf xan di vîyarnaynê. Êm daynê heywanan, qeşawîn kerdênê. Heywanan ver o haşînbîyayîşê **Kurdan** het, heskerdiş û heywan qeşawînkedişê Paşay, bînê sebebê henekan(yarî). Awo ki 'ecele, 'ecele şîyayîşê jê yê xanî veynaynê, hiwaynê vatê:

"Ero hela bewnî, şono hesret vîyarneno".

Camirdanê Xidanijan çimî û goşî ragirot bî, pawitênê. Tirê esker çi wext yeno semedê berdişê Mürsay? Axa ena mesela senî bincil keno? Heyanî enkay sey meselandê bînan, ena ray zî tirê axa bişênibo sey riwendê zeytî vejîyo awki ser?

Xidanijî mereq ra teqaynê. Vengê azandê êrî hama nêqedîyabi, Xidanijan veyna ki bandê Silo Mûşoy het ro di eskerî hetê cêrî ra hameynê. Rayîdşîyayîşdê jîna bêlû bînê ki eskerî mûsayê rayîdî nîyê. Gerçî, tira rayîd vatişî rê zî hinzar

şade lazim bi. Asêyên(engebeli), zinarên, yew serbecêr o tîk. Kam çi zano eskerî kam raştêdê **Tirkîya** ra bî. Semedê eskerî, enê cay bînê xartê(torpi yê) 'emirdê jîni. Halbûkî **Kurdî**, enê rayîdan di bi kaykerdiş yenê war. Seki dans bikê. Yew zinarî ra xwi çekenê ay bînî. Wexto ki xwi çekenê, bedenê jîni se yay yo. Çiqas ki xwi çekê indi abeno. Eno sebep ra wo ki: "Ca wo ki koy qediyenê, welatê Kurdan zî qediyeno", vatiş munasibê haqîqetî yo.

Xidanişî çimê jîni rayîd di, bi heraret mesela qalî kerdênê. Yew di jîni dî ki yew qelabalix bibi sey ginda, vejîyaynê qayme. Heme biray dormedê Mûrsay di bî. Hovê însanan Mûrsa zî, se yew rewte werte di hasaynê.

Dewijan gam bi gam heyani kodê Kalesanî taqîbê jîni kerd. Dewijan di bawerêya cezanêgirotişê Mûrsay girot bi. Axa û dewleti tê desti, têmîyan di bî. Vatênê:

"Kutik çiray goştê kutikî weno?"

Memik Axa, yuzbaşî 'Elî Fethî Esenerî ver o yew kursî da texteyênî ser o palda bi. Çewt ronîşte bi. Telûy ser o. Seredê jê di hinzar fikir bi. Feqat 'eleqewo ki dî bi, waştênê ki xwi xêlêk memnûn binawno. Yew hiwayîşêdo qestêkên hamebi ridê axay. Lakim zerê axay temamîla sewna bi. Wirdî zî seki qirmdê yew dari ra cêwî(dilet) virazîyê. Semedo ki yew ay bînî kar bîyaro, şeytanêya ki nîyameynê aqildê çewerî fikirîyaynê. Yuzbaşî yew hetra zî karê birodê xwi nê rojanî kerdênê. Lakim qalî axay resnayîş ra zî tepa nêmendênê. Wexto ki eyemandê(havalar)germana, hêga, bostan, fêkî, tar û şamiya yewbînana heskerdiş ra qal kerdênê, esker o emirber çaya jîni ardi.

Yuzbaşî fek guredê xwi ra verda, zîq axay ra hewnîyanê.

"Axa, çîyo ki rojawondê Dersimî di bîyo to eşnwito". Xay va:

"Çîyo ki çarşî di qal beno, tira zêde yew zanayîşê mi çinîyo".

Yew bêvengeya kirri ra pey, axay hewna dest bi qalan kerd.

"Eşîra ma dewlet reydaya. Him axa wo pîl, him ez, ma nêwazenê zewal dewleta ma rê bêro. Şîma zahmetanê ma zanê.

Him wulle, him bîlle, ma zaf zahmetey ancenê. Rehet nîyo millet bidê bawerkerdiş. Heyanî eyro çewerî nêzanaynê. Herkesî xwi Kurd zanaynê. Eh, ma xebtîyenê vanê **Tirk. Kurd çinî yo**. Ma heme **Tirkî**. Şikir Homay rê him zî **Xorasanîjî**. Wullehî qumandan, **Xorasan** korawo ma nêzanê. Lakim General **Abdûlla Paşa Hz.** vatênê ma anayê(înay). Yanî ma inkay qey genaralê xwi bişiknê? Ma zî vanê ma anayê. Tay bawer nêkenê. Vernî di zî, eno keyo ki mezra do bawer nêkeno.

'Eşîra Kureşanî tédana. Ma milleti raşt kenê. Ê zî ma pey dê. Kar û gurê jîni, çîyo ki ma û şima kerdo cêfînenê(xerepnenî). Ê sekenê wa bikê. 'Ewil **Homa**, ma mêldê şima dê".

Wexto ki axay qalî kerdê, yuzbaşî çimê xwi nêkutê (kırpmadan) hewnîyaynê. Dim ra:

"Dewrê cumhurîyetê ma dê en zorî di, ayê ki ma rê xizmet kenê ma jîni vîrî(vîra) nêkenê. Bîlhesa zanayîşê enaya di fayde esto.

Bi hınzaran serrî yo ki 'edetê ma yê dewleti estê. Ma hewt diwêlî teber kerdî. Wexto ki vatênê merdo, ma eno Cumhûrîyeto xort viraşt.

Tay 'eşîrî quwetê ma rind texmîn nêkenê. Ayê ki ma rey-dayê ta'mê dosteyda ma vejenê, ayê ki ma ver o yê zî ma ana yew derbi danê piro ki hama yew mîsalê jê nêveynîyaye bo. Seki mi va, ê yew-di 'eşîrî. Ma nızdî ra kokê jîni anê".

Yuzbaşî yo ki yewna qulti çayda xwi ra şimit(werd), çimê xwi nê hêşînî yê şenikî yê se mûrey zîq kerdî bî xorînê da çimandê axay.

Qerarin, seki bişênibo her vatişê xwi biko, yew îmaj daynê.

Xetê ridê jê sert bîbî. İnsan o ki heme sîrsila jîni kişîyaybî, meytandê xwi ser o enyay xetê ridê jîni bî. Axa xwi zerre di tersa. Nêwaştê ki eşkere biko. Va: "Wereka yew gam a ana nêbînê". Fikirîya, va: "Enê Kurdî çi wazenê? Herûnda ki bêveng bêveng xwi rê kêdê xwi di roşê, dewleti ver o warde-nê". Yuzbaşî dest bide kerd va:

"Memik Axa, hemt û halê xwi dormê rojawanê Dêrsimî

hamo wezîyetê girotişî. Ma weyra di mîrçiki zî nêfirnenê. Nê-maneno zimistan ma gurê enê eşqîyayan qedênenê". Yuzbaşî yo ki peynî bi qalandê xwi ard.

Axay, va: "E qurban. Homa quwet bido. Zewal nêro dewlata ma rê"

Memik Axa cîdîyetê xwi çiqas mûhafaze bikerdê, yan zî semedo ki xwi ana binawnaynê, ganê xwi zî bidaynê, qestêkên hereket kerdişê jê fa'm kerdiş zor nêbê. Dewlet bî, 'eşîret bî, qîmetê jîni çibi? Semedê jê tenê o û malbeta jê muhîm bî. Ay bînî qalê vengî bî. Xwi aqil ro vîyarna, va: "Fate ena xeta nêkerdênê se bînê?"

Senî Mûrsa mihavaza bikerdê? Bi zerarêdo tay bivetênê? Semedê serbest veradayîşê lajekî çi bikerdê? Dim ra:

"Yuzbaşîyê'm, ez wazena vaja ki, lajê mi lewi destandê to ra do, qebhetê jê çinîyo. Çiyo ki kerdo, semedê namûsî yo. Namûs yew çîdo muhîm o. Ma veyşan manenê, rût(zut, bane) manenê, ma goş pa nêkuwenê. Feqet semedê namûsî ma mirenenê. Inkay çi yo ki bîyo bîyo. Ê 'eşqîyay xwi ra. Baş bi ki kişt. Ti zanê en şenik o. Destê to miçko, ma hama mirwetê jê nêdiyo".

Yuzbaşî, zertengeya axay weş zanaynê. Waştênê jê hina zî bîyaro haldê mûhtackerdişê xwi.

"Axa, zer a to wa rehet bo. Ti pabestêya xwi ma nawnenê. Ay dostê ma yê ki sey to yê, ma zî elbet jînê îmkanan şinasnenê. Vanê ya, awo ki hingimên tepişeno giştanê xwi zî lêseno.

Ez garantî dana ki çîyê bi lajdê to nêbeno. Ma jê mûhafaze kenê. Sey yew meymandê xwi. Ti zî semedê enay dewlata ma rê xizmet biki.

Kam ena milleti wareznenno serehawanayîş? Kamder axay ma ver o yê?

Welhasil heme hawa ra îhtîyacêya ma zanayîş esto. Ma wazenê binê her kerra bizani bê.

Dewlata ma **Dêrsimî**, se yew rêş a qangiren bîyaya veynena. Bin ra padayîşê enê gurî, rêş a ki qangiren bîya, derakedişt û eyştîş di qerardayeya. Yew şeklo ki Dêrsim di hina yewê

nêvejîyo û nêvajo ez Kurda, ma kokê jîni anê. Ma kokê eşqîyayan anê. Ma enê welatî tenê ayê ki vanê ma **Tirkî**, kenê welatê jîni".

Axa hewnîya ki yuzbaşî nûtqê xwi derg ken o. Kewt nabên:

"Begê'm, qet wa şikê to çinêbo. Semedê ardimkerdişê dewleti, her çî yo ki şima emir bikê, ma kenê. Tenê ez wazena bizani ba. Şima lajê mi kam şehîr di verdanê?"

"Ma erşawenê hepîxanedê Xarpêt. Ma siba(meyşt) jê wejenê rayîdî ser. Emro ki lazim o, ma dawî heme ca. Ma vato lajdê Mamik Axay ra rind bewnîyê".

Axa kêfweş bi. Çimê jê pirê roşnayî bî.

"Sipas(teşekur) qumandan beg. Bindê hewlda(holîda) şima di nêmanena".

Dima ra werişt pay:

"Eh, hêdîna misade".

Destandê Yuzbaşî tepîşt jê het ra qetîya şî.

Eywanda qişla eskeyî betonêna 'elelûsil viraşta mîyano vîyart. Hamebî berdê teberî het. Wextono ki tebera hewnîya, dî ki koy Hemikî yew roşnayî ya ki însanî nerehet kena mîyan do. Zinarandê jê ra roşnayî çirisîyaynê. Çimî girotênê. Hemik hêsbîyayebi. Seki vajo: "Ti sekenê pey dêsandê qalîndê qişla di?", yew hal di bi. Pûrtê Memik Axay tîk bibi. Xwi ver di hewnîya. Weqîfîya bi. Cirhet nêkerd ki rana bewnîyo. Dest bide kerd hetê cêrî ra ray kewt.

Tadîya yewna ray hina qişla eskerîy ra hewnîya. Di qatêni, çatîda xwi na hîrê qat. Yew bînaya badane sipîyîna xişni. Se yew leke wo xerîb. Munasîbê arazî nêbî. 'Eksê (înad) Hemikî ra, 'eksê koyandê Kurdistanî ra virazîyaybî. Semedo ki koyanê Kurdistanî bido qeydano(rêzilî, zincîrano) virazîyaybî. Sembolê quwetî bi. Ters û xof dorme ro vilakerdênê.

Serbecêr(sê necêr) ro hame qahwedê Welî. Roşnayî ya ki qişla ra ard bî, çimandê jê di bî. Dostandê xwi dir kewt yew sohbetêdo xorîn. Heme haldê xwi na şa bi.

Memik Axa dostandê xwi dir wextêdo derg naştî-daşt ra qalî

kerd. Dim ra, tarî nêpawit rayîdê kedê xwi tepişt. Anaya la, çi beno çi nêbeno. Hama gonîya meytê Kureşanijan ziwa nêbîya.

Sebirkerdiş lazim o.

Bi enê fikran hamebi girdê Kelasanî. Vindert. Ewta ra him Xidan, him zî kê jê, se sinî(tepsî) hasaynê.

Gedey hetê Xidanî di se oxil. Se mozê hingêmenî yê ki kuwarîyan di ca nêgî yê.

Hesir ant, va: "Bênamûsî sey kutkan lawenê". Şewqa xwi peydi day, heti xwi ra hewnîya. Lajê xwi, tornê xwi ki ardî xwi vîrî. Mezgdê jê di hîs bi ki jê zî yew nûfûsêdo hera viraşt. Ena hew, yew delxa kêfweşî hamey heme şexsîyetê jê xemilna. Axa se yew dar a xişna ki reyê xwi ver xorîneyda bindê 'erdî do. Wirdî destê xwi peydê xwi di yew kerdî, mexrûr, serbecêr ro war bi.

Ca wo ki bexçê fikîyandê axay qedîyaynê, cenî yê Xidanijan kaşdê deredê Kalasanî di ênî(çir) ser o bî. Cenîyan ki axa veyna nêveyna, se esker o ki qumandanê xwi veyno, wariştî pay. Vîyartişê axay pawit. Memik Axa bindê çimana cenîyana hewnîya û vîyart. Wexta ki hame keye, cenîya xwi Yemoşî dî. Roşna çimandê ja kemî bibî. Bindê çimandê Yemoş di helqê mor-morî virazîyaybî. Rîyê ja hina zî qurmiç-qurmiç bibi. Bêlûbi ki bermay bî.

Axa bi birûyandê çatmeyênan; zîq cenîya xwi temaşe kerdiş ra pey:

"Cenêkî! Eno çi halê to yo? Cay yewê werte di merd o?"

Yemoş, va:

"Ti vanê qay ti bi enaya manenê? Fikir kena ki Kureşanijî enê loxmê ca'îlî(ta'îlî) nêdaqulnenê. Ez tersena heyf gênê. Ê heyf nêgîyê zî, Duzginî ra tersena. Axay'm, ez tersana ki yew feleket bêro lajan û tornandê mi ser di". Axay va: "Şima cenî tenê tersenê" va û xwi sederî ser o derg kerd.

Yemoş, hêdî hêdî fekdê xwi di bi du'an wendiş wede ra vejîy.

Memik Axa nivîna ki semedê jê hedirîyaybî, xwi tede derg

kerd. Balişna xalfiyêna ki peydê jê di bî, serê xwi vist ser. Çimê jê ristîyaqan(mirtîyaqan) di kewt fikran mîyan.

Axa yê ki rojawanê Dêrsimî di dewlet dir xebitîyaynê zî, tek tek wertera hewonîyaybî. Gerçî dostê jê zafî bî. Zaf îhtîmat bi Fexretîn û Saadetîn Efendî kerdênê. Wexto ki fikirîyaynê o sey axan dê rojawanê Dêrsimî nêyo, ki ferqê jê esto, zer a jê rehet bînê. Tirê hewna zî senî ena felaket ra bixelisîyaynê?

"Belê, belê senî zirar nêveyna bixelisîya". Dêrsim veşa wo, rijya wo, jê rê çî? Yew qirşê jê zî mîyan di çinê bi. Semedê jê xanedan, xanedaney muhîm bî. Fikran axa betilna bi. Qapaxi çimandê jê giran bibi. Yew midet ra pey, cenîya jê ya ki semedê hedrekerdişê sifredê nanî ki kewti zere, xur- xur kerdîşê jê dî.

Fate seki hewn di bigêro. Ne şênaynê karê keyî biko, ne zî raşt û durist şênaynê wardo pay. Hertim serê ja dewx bînê. Bîbî xînt û dîwane. Seki yewê Faye ver o bo, xwibi-xwi qalî kerdênê. Pirtbîyayîş hame bi ri û çimandê ja. Fate nêzanaynê ki kamder dinya di jîyena zî. Jîyana heqîqî dir, yan zî Îvrahîmî dir? Heme hereketandê ja ra bêlû bînî ki Îvrahîmî dir bî. Bê-hewney, bêma'dey, şenik veynayîşê Çavdarî, her roj Fate yewna parçe helnaynê.

Her roj kutîş(pirodayîş) werdênê. Wexto ki kulmikê Çavdarî yê sîya yê xişnî mîyanedê Fate ro nîyaynê, bînê seki qesba (cîgera) ja ja fek ro vejîyo teber. Verê çimandê Fate mor bîyaye, ri û bedenê ja heme birîn û pencûrikan mîyan di bi.

Çavdarî, yew qeydî nêşênaynê ena mesala rê tahmûl biko. Eno sebep ra jê waştênê ki hêdî hêdî Fate bikşo. Jê vatbi qay Fate poşmanê hîs kena û yeno xwi fînena lingandê mi, 'efoy û eman wazena. Çi bi ki heqîqat sewna bi. Fate ne 'eşqê xwi no ki bi Îvrahîmî bi, limit bi, ne zî poşmaney hîs kerd bi.

Fate hîs kerdişê poşmaney, xetra yê Îvrahîmî rê heqaret dînê. Ana yew wezîyet di Îvrahîmî hina zêde ja ra dûrî kewtênê, tew yew ma'na jîyani nêmendênê. Semedo ki enaya zanaynê,

zulm o fizîkî, hereketê Çavdarî û dormarî hina telûke dînê.

Fate waştênê ki gam ê aver bimro. Zaf rayan:

"Mi bikşi Çavdar. Lebîyena mi bikşi. Bewnî mi îxanetê to kerd. Bikşi. Aw wext ti zî, ez zî ma xelisîyenê. Ridê mi ra ti nêşênê vejî teber. Ti mi bikşê se, ti rana sey verî şênê şorê însanan mîyan. Camêrd bîyayîşê xwi îspant kenê. Namûsê xwi pak kenê. Çirê ti nêkişênê? Ti çitor yew camêrdî?"

Enê lebiyayîşê Fate, se yew qamçî Çavdarî ro nîyê. Cadi kutiş(pirodayîş) verdano, xwi anceno yew kinar. Paştîya xwi dês şaneno, serê xwi keno destandê xwi mîyan fikirîyeno. Bi se'etan eno şekil di vindeno. Çavdarî se kerdê nêşênaynê gurî mîyana vejîyo.

Yew di bedenê Fate wo rind, pêşîr ê(çije, cûjê) ja yê ganî hamey jê vîrî. Porê ja wo sîya wo girr, çimê ja yê sîyayê xişnî...

Ver kewtê, va: "Kam Perî mi ra hêrs bî? Mi kam cigirna? Helbukî mi zî sey herkesî koyandê ma rê, ewlîyandê ma rê hurmetkerdiş di qusûr nêawna(nêmuêt). Pekî çirê enê gurey hamey mi sere? Kam şeytan kewt rihtê ena cenêki? Sedeqewo ki mi vila kerd, xêro ki mi da wo, veng ra bîyo".

Rîyê Çavdarî yo xişin o sefyek(aptal), semedo ki nêtaştbi mîyan mîyan di rind vinî bibi. Çimê Çavdarî bêma'ne û veng ra hewnîyaynê.

Çavdarî cenîya xwi, Fata xwi na rindi la ti vanê bikiştênê? Jîyani antiş ra vejîyaybî.

Çavdar, yew di heme çî, heme kesî xwi vîrî ko Fate dir rojê xwi nê verênî jîyan kerdiş ki jê vîrî kewtênê, sist bînê. Ena gam i heme bedenê jê bi hîsandê weşan lerzaynê. Va: "Fate bêaqiley kerd. Ceza enay zî Îvrahîmî bi jîyan da xwi da. Enkay ra pey ti sepep çinîyo ki ez Fate dir jîyan a xwi nêroma? Wextono ki Çavdar eno hawa fikirîyaynê, roşnayî hameynê çimandê jê.

Bi Memik Axay bimendênê, Fate gerê bihameynê kiştîş. Senî hawa beno keyna Memik Axay anasar yew qebehet kena? Merg enaya pank keno. Memik Axay veynda Çavdarî da va:

"Namûs, ê to yo. Ti çi wazenê ana biki. Wazenê inkay, wazenê her roj bikşi. Çîyo ki bi ma kewt, ma kerd. Hêdîna keyna min a anasarêni çînîya" senî ki ana va, Çavdarî nêzana ki se bivatênê, serê jê jê ver di Memik Axay het ra raykewt şî.

Nabên ra rojî, hewtey, aşmî vîyartî. Rojawanê Dêrsimî di gonî leşî berdênê. Koy Kurdistanî zî wayîrê jînê ki gonîya xwi rijnay bî, bi rengdê gonîda wahîrandê xwi reng bîbî. Dest bide kerdbi renganê zerdan, soringinan tabîatî ro hukum kerdênê. Eno nabên di meselê rojawanî ki rojhilat resaynê, sey yew vewrêsi(horyes) xişin bînê. Her roj xeberê newey, newey... Rana zî rojhilat di yew xwileqayîş çînê bi. Tek û tûk 'eşîrî û însanê welatparizî zî, hinda giştandê destan bî. Rana zî heme kes bêhuzûr bi.

Xidanijan xwi dabi temaşedê meselan, werdiş û şimitişê jîni bêlû nêbi, ki ganî bî yan zî merdey bî, yew jîyanêda nêbêlûkerda romitênê. Pawitişê çînêbîyayîşê 'eşîrandê Dêrsimî, hedirekerdişê peynîda xwi vatiş bi. Eno sebep ra zafê jîni bêhuzûr bî. Feqet nêzanaynê ki se bikerdênê zî.

Memik Axa têkilîyê jê yê ki bi dewlet dir bî, waştênê ki her roj hina zêde xurt biko. Roj o ki yuzbaşî nêdînê çînê bi.

Çi kêdê axay di bibînê herikîyaynê sûki sûbayan rê. Sey riwen, hingimên, fêkî, zepze êhtîyacîyan(lazimey) ra en rindê jîni temîn bînê.

Axa polandê sûbayan ra nêvejîyaynê. Qahwexanewo ki sûbay şînê, o zî hertim şînê weyra.

Ziwandê şardê 'eslî di bi. "Mi axa û yuzbaşî têpol di dî". "Axa meqamda qaymaqamî di bi". "Axa her roj sûbayan reyda wo", anasar qalî bîbî tabî.

Enê qalî bihameynê goşdê axay zî, goş pa nêkewtênê. Axay hêdîna xwi Kurd zî nêdînê.

Fikirîya, va: "Tirk bîyayîş menfe'et o. Tirk bîyayîş emnîyet o". "Milleti hesûdey ra vana".

Xidan roşnayê ya şanî ya soringini mîyan di bi. Gedan zî dinya ra bêxeber, şa şa kay kerdênê. Qelebalixê vengê gedan o

barî yo berz, Xidan xemilna bi. Camêrdî, kê Caferî yo ki hetê girdê Kalasanî ra hewnîyaynê, paştîya xwi dêsde jê şana bi, tûncîkî ra temaşê corî kerdênê.

Memik Axa eno nabên di girdê Kalasanî ro hameynê hetê warî ya. Xidanijan dest bide kerd hameyîşê axa yo emnîyetin û mexrûrî ser o qalî kerdênê.

"Mêrdekî dinya kerda çengandê xwi mîyan".

"Sûbay o ki çî nêdawo bide nêmendo".

"Tirkê ki sûk dê zî, peydê jê dê".

"Paştîya anasar axay 'erd nêgunena".

Qalî eno hawa ki domnîyaynê, Mûrsa wo 'Elî yo extîyar;

"Ero şima veng ra qalî kenê. Vanê heştîrî(deve) ra pîlêr fil esto. Kergi zî wexto ki awki şimena serê xwi hewanena Homy ra hewnîyena. Ena dinya ya ki Siltan Suleymanî rê zî nêmenda, çiray anasar yewerî rê manena? O ki ne Duzginî, ne zî Kureşî şinasneno, ayreten bawerey bi Ewlîyayê koyandê ma zî nêkeno, peynî ya jê xiraba, xirabi. Eno mêrdim 'eksê koyandê ma şono. Ayê ki wazenê milleta ma qirkerdiş ro vîyarnê, tedir dost o, jîni dir bîyo enbaz. Şima vanê qay çîyo ki beno Duzgin nêveyneno? Heme çî bi jê eyan û beyano".

Eno nabên di hetê PîrePes ra xeber a hameyîşê yewerî ki gedan day pîlandê xwi, çimî heme kesî tadîyay hetê PîrePes ra.

Rêwî(rêbaz), derê Kizî yo ki dorme ra tik û xorîn şeqa bi, verê seracêr di, dim ra serecor di cawo yarme di vinî bi.

Hameyox, yew extîyar o erdiş sipî bi. Herkesî vatê qay, beno ki o yew dewrêş o(dewrîyeş). Riyî jê xorîn ra qurmiçîya bi.

Seki heme dejê jîyani xwi dawo enê qurmiçîyayîşan. Wexto ki extîyar hame camêrdandê Xidanijan ver:

"Ma va xêrd(selam'eleykum).

"Xêr ama çimû ser(xêr amê çiman ser).

Gedan dormê extîyarî girot bi. Çimê hemini hiwaynê. Çimkî extîyar o ki hame bi, herkesî jê şibaynabi dewrêşî. Eg cem bitepişîyaynê, jîni zî temaşe kerdênê. Cem tepiştîş, semedê gedan bînê yew xetra ya nêvîrkerda.

Soba banayaya ki sûr bîbî, Dewrêş ziwane xwi "ciz" panayîş, liştîş û serdkerdiş, yan zî yew piskonîyê adirî ki bivîstênê fekdê xwi û hewna bikerdênê, jîni ser o yew tesîrêdo pîl verdaynê. Bilhesa wexta ki dewrêşî yew hetêra tingî bi tenbûrda xwi vîstênê, heto bîn ra zî ki heme bedenê xwi rivişnaynê, tam eno wext had bîyayîşê cemî yo. Bîne sebebê heyecandê pîlî. Wexto ki dewrêşî xwi têşanaynê, seredê jê di ferqkerdişê çim, goş û pîrniki(zinci) bêimkan bi. Ena hîm di dewrêşîne kuçlanî mîyan. Soba hewna kerdênê, adir girotê xwi fek. Kîramat, kîramati ser o nawnaynê. Wexto ki dewrêşî kîramatî nawnaynê, cemaat wariştê pay. Dewrêş bi vengandê nêbelûkerdan ki namê Ewlîyayan veyndaynê, jîni zî tedir reyvîstênê û têrey di yew esrar o newe kerdênê cemî mîyan.

Gedey tersî reydir tēmîyanek, bi çimandê xişnan temaşê cemî kenê. Pûrtê jîni wardeno. Heyacan ra rivişîyaynê. Wejnê (benz) gedan beno zip û zerd.

Wexto ki dewrêşî xwi têşanaynê, bi hurmet veyndaynê:

"**Ya Hizir! Ya Duzgin? Ya 'Elf! Haq. Haq...**". Derwêş semedo ki miradê xwi reso, veynda ardimeya enê 'ezîzan dano.

Ba' dîna dewrêş sist beno. Hêdîna çim, goş, pîrnika dewrêşî dest bi hasayîş kerdê. Inay ra vanê dewrêş serd bi.

Wendişê yew kelmatê du'an, cumle cemaatî rê sihet û başey waştîş ra pey, dewrêş dest bi vatişan keno. Kam melayîketi, kam Ewlîya wo ki yeno cem, jê vatê. Bîlhesa keramatandê **Duzginî** ra bawer kerdê. Wexto ki vatê "**Duzgin**" hama cemaatî pêroyîn têrey di vatênê "**Ya Duzgin!**", vatiş sey yew bomba zere di teqeno. Vatênê yew însano ki tengasey do bo, qandê xelişîyayîşî lazim o ki qurbanan sere bibirno. Hameyen(ferda, gelecekten) ra xeber daynê.

Dim ra teberik vila beno. Wexto ki cemaat wardeno şono keyandê xwi, dest û lingê dewrêşî miç bînê. Cem di, cenî camêrdan ra dûrî yew helqa virazenê.

Roj o bîn, gedey dest bi teqlîtkerdişê dewrêşî kenê. Sey tembûri yew çîwa kenê xwi dest xwi têşanaynê. Mayanê ki jîni

dînê, ca di gedandê xwi ro hêrs bînê. Vatênê çîdo ana teqlîtkerdiş gunewo.

Gedey extîyarî ro zeliqyaybî, hemin yew di waştênê ki bimano.

"Apo eno serê şanî ti sera(kuca) şonê?"

Extîyar, pişmirîya û destê xwi seredê çend tenana çarna. Extîyarî nêtê gedan fa'm kerd bi.

"Şima wazenê ez meyman bimana?"

Gedey bi kefwêşî qîray.

"Eeee...".

Ba'dî camêrdan ro tadîya:

"Demenanija. Demenan ra yena".

Camêrdanê Xidanijan bi çiman reydi memnûn bîyayîşê xwi beyan kerdê û hewnîyaynê. Çi beno, çi qedîyeno jîni dest o 'ewilî ra eşnawitênê.

Simayîl lajê 'Elê Gulseni, hemîn rewêr destê xwi têda extîyar dawetê kêdê xwi kerd.

Heme camêrdî extîyarî dim a hetê kêdê lajdê 'Eldê Gulsenî ya ki ray kewtî, Simayîlî semedê pawitişî, çend gedey erşawitî banî ser.

Zerê keyî bibi pirê camêrdî. Pencrandê wededê şenikî ro roşnayê ya şanî xwi dabi zere. Dûmanê cixaran o hêşin o tarîyîn, zere zeft kerdbi. To vatê qay şimitişê cixara di têqerezey bî. Qutîyê tutûnî nêvindertê, destandê gêraynê. Camêrdan bi şimitişê cixaran vatê qay ma zorê heyecandê xwi benê. Nabênan di yew vengê kuxukda qalin di, heme qelabalix tefênaynê. Kebanîya keyîyê Zere, şamîya Kurdan a netawî(ulusal) "**Zerafet**" bi yewna namebê xwi "**Babuko**", hediraynê. Mîro ki Zere hedirna bi, kerd bindê adir o ki kuçlan di veşaynê. Wexta ki bi tewqî serê mîrî girot, tek yew veng çewerî ra nêvejîyaynê.

Extîyar o ki kuçlanî hetî cil ser o ronîşt bi, fikirîyayebi. Qoncê(qotê) ki tewqî ser o ronayeybî û kila ki tiro hetê lojin a berz û vinî bînê, extîyar zîq kilda adirî ra hewnîyaynê.

Extîyar fikirîyaynê ki kora ra dest bide biko. Fikirîya, va:

"Indasay camêrdî kom bîyê, kê gerê bi tesîr bê". Heme hawa ra îhtîyacêya Demenanî ardimey ra esta.

Taynan xorîn ra hesrî(ah) antênê. Dim ra zî vatê: "**Ya Duzgin! Ya 'Elî! Ya Xizir!**", xwibi-xwi selawatî ardênê. Yew midet hindi bêvengey virazîyay ki, çewerî cesaret nêkerdênê xwi tê bido zî. Demenanij o extîyar o erdîş sipî, firsatê ena bêvengey ra dest bi qalîkerdişî kerd.

"Birayê delalî, bi rojan o ki ez rayîd da. Dew bi dew, keye bi keye gêrena. 'Eşîr da Areyan mîyan di zaf dewana geyraya. Xebtîyaya ki derdê ma vaja. Eno derd anasar yew derdo, ma vanê ki **Duzgino** pîl nêdo bi dijminandê ma.

Yew belawo sîya seredê ma ser o ronîşto. Veba ra xirabêr. Kokê ma ano. Rojawanê Dêrsimî, bîlhesa 'eşîra mi, nêwazena eno belawo sîya, ena nêweşî dekûwîyo Dêrsimî mîyan.

Yew çengê 'egîtê ma bi heme quwetê xwi na çekê dijminî yê en hewlî, top û tifingandê jîni ver di, bi fedekarey, qahremaney nawnaynê.

Omar a ordî ya dijminîya ki bi hinzaran hina zêde bî, bi aşman xebitîyay, rana zî nêşêna vejîyo koyandê ma.

Demenan di awo ki destê jê çeki tepişeno, cenî, camêrd, gede nêvanê herkes şer keno. Eno belawo ki ver a xwi daya milleta Kurd, wextono ki xebitîyenê jê xwi ser a defkê, heto bîn di nesildê newî rê destanî verdaynê.

Bi **Duzginê** muqedesî siwend wena, mîsalê cesaretî yo ki 'egîtê ma daynê, ridê 'erdî di hema mîsalê jê peyda nêbîyo.

Dêrsim, namûsê ma wo. Dêrsim, maya ma, yarê ma, welatê ma, warê ma wo. Dêrsim, ancax Dêrsimijan kuweno. Ewta di, yew çîyo ki yewna milleti bigrotê û nêdaynê çinîyo. Bifikirîyê yew ray, enê koy berzî, bê Dêrsimijan, bê Kurdan se kenê? Duzgin, Kureş, Jele, qirqlerê ma enê halî ra qey caran kêfweş benê?

Çiray însan razî beno enê ewlîyayê ma yê muqedesî bindê cîzmandê dijminî di bimanê? Nesîl o newe go ma ra se vajo? Heyanî eno roj, ena dinya nankor di çi Siltanî hamey vîyartî.

Enînana zafê jîni waşt ki Dêrsimî bêgî. Se bi? Şêna dekwê? Nê, nê. Kalikanê ma yê 'egîtan pîya hereket kerd. Nêverda en Siltanê bi quwetî zî dekwî Dêrsimî mîyan.

Rojawon di 'eşîrê ki şer nêkenê, yan zî ayê ki çekê xwi ronay, çîyo ki hamo jîni sere şima eşnawito.

Ax'a koyan û 'ezîzandê ma enînan tepişt. Teslîm bî, la xelisîyay?

Heme arêday berdî Xarpêt, Elazîz. Tabî zafê jîni rayîdan di kiştê. Tecawizê cenîyan û keynan kerdo. Ayê ki pey di mendê zî, per-perîşan surgûnê Tirkîya(batiya) kerdê. Zafê enê însanan zî, veyşan teyşan verdayê. Rayîdan di telef bîyê şîyê. Ayê ki cadê surgûnî rasayê zî, sew ki bimerdênê hina hewl bi. Çimkî ne ca wo ki tede bisitirî dabi enînan, ne zî çîyê werî. Vato '**Elewîyî, Kurdî** şenik veynayê, heqaret jîni kerdo. Semedo ki enê însananê ma nêdekê dewan û şeherandê xwi, keran verşanaybî. Ê zî ca do xerîb di telef benê şonê. Ez wazena vaja ki; ordî nêvana ti ûsil vindertê, to şer nêkerdo. Tî zî **Kurdî**. Dewlet vana ki, leyrê marî bê jahr nêbeno. Ferq nêdekenê nabên, ma hemini çinêbîyaye kenê. Enkay seredê Demenanî ser o yê. Wexta ki bi Demenan di gurê jîni qedîya, bî dor heme Dêrsimî resenê.

Generalê dijminî Abdulah û walîyê Elazixî, kaşkerdişê tay 'eşîran bi hetê xwi, weş ardo ca.

Semedo ki tay 'eşîran zî bêmêl verdê, bi rih û serebê xwi zûrî vetî. Yew het ra çimanê jîni tersnenê, heto bîn ra zî xelatan mîyan di jîni xinê kenê.

Vengê Demenanişî yo erdiş sipî yo qalind, her ku şînê dest bi rivişîyayîşî bînê. Betilyayîş(rencan), heyecan û hêrs hamebi xetandê ridê jê. Xwi rê yew cixara pişt. Erdîşa jê ya sey şitî sipî, hema hema mend bi ki pîzedê jê reso. Wexta ki qalî kerdênê, tek tek temaşekerdişê goştaroxandê xwi zî xwi vîrî nêkerdênê. Kamî dir tê çima kewtênê, awo ki jê ver o bi, ca di serê xwi kerdê xwi ver. Pêdim pêdim a cixarada xwi ra çend nefesî ant, dûman o hêşîno ki fek û vinandê jê ro vejîyaynê, sipî yê dormarê fek û vinandê jê, yew rengêdo zerdin o leymin giroto bi.

"Dijmin ma dir bi camêrdê lej nêkeno. Ma ver yewbînan dano. Tayîn, sey axa dê şima îmkanan dano bide, tayîni zî çiftlixan. Xaye, yewbîyayîşê ma nêvirazîyo. Cêserkewte, yewbînan dir dijmin bimanê. Elbet mexlûb kerdişê yew millata ana parçe-parçe bîyaya zahmet nîyo.

'Eşîr a Areyani û Alani ma tenê verdayîş besnêbi, milîsan danê dijminî, rêberê kenê, ardimey kenê. Tay axay zî sûbayanê dijminî dir biratey, kerwatey ronenê(nanêro). Enê bêbextî qey nêzanê biray jîni semedo ki millata **Kurd** qir bikê ha Dêrsim dê?

Cewabê enê persî zor nîyo. Ê zanê, zaf hewl zanê. Ê qandê menfe'etê xwi nê pîsî, welatê ma, enê koyanê ma yê rindan, bi rehetey îroşenê(roşenê).

Semedê ma tek yew rayîd mendo. Heyanî peynî xwi verodayîşo. Heyanî ki şima tek fert manenê şer bikê. Ma semedê welatê xwi şerefê merdişî lingan ser o tepeşê. Ma sey ay axandê bêşerefan hereket nêkenê.

Halbukî Pîr'ê ma, rayberê ma, yew însan bî. Xelayan di, nêweşîyan di, rojandê rindan di ma heme yew bî. Çew bi ki, vajo ti Areyanijî ez Demenaniya? Ma heme însanê ena herrê.

Çemê Heyderanî yo ki bi gonî herikîyeno, hama hema vengê çekano ki dewda şima ra eşnawîyeno, temaşe di mendîş qey heqê rewa yo?

Teqet Demenanijî di nêmendbi. Qalê jê yê peyênî jê qiriq ro pêşîyaybî. Rana zî, bi vengê xwi nê qalindî û rivişîyayînî domna".

"Inkay dewlet ena 'eşîri, a 'eşîri tê ra qenena. Feqet 'eşîrê ki xwiver o danê, ki teqetê jîni qedîya, 'eşîrî zî qedîyenê.

Wexto ki **Şêx Se'îdî** sere hewona, enîyay **Şa'fî**. Dijminî pro-paxanda kerdê vatê eg dewleti virazê, verê kokê **'Elewîyan** wertere hewananê. **'Elewîyanê Dêrsimî**, **'eşîra Xormeki û 'eşîra Lolani** pey ra dabi **Şêxîro**. Inkay zî dijmin semedê Dêrsimijan vajîyeno, vano enê **bêdînî(bêolî)**, **zindîqî**, **kiştîşê jîni helalo**. Kurdandê bînan ra însanî arêbenê. Semedo ki kê enê planê

dijminî yo sînsî, veynê, hewje nîyo kê biwanê bibê Alîm.

Awo ki aqîselîm o herkes enê kay(oyun) şinaseno. Eno kayê **Osmanî** yo. Verdê verî ra eno kay, kay bîyo. Çi heyf ki, tay herrê ma yenê bi eno kay.

Biraynê, ez nêwazena ki hina zêde serê şima bidejna(bitew-na). Kalikanê ma se vato? Her roj sey kergi jîyan kerdiş ra wo se, yew roj dik bîyayîş baştiro.

Dest û pol beste vindertiş, bindê ligandê dijminî di incirîyayîş ra wo se, mertebê şehîdan resayîş hina başo".

Wede di sewt(çit) çinê bi. Camêrdî didil bî. Bindê bardê giranî di serpol(doşî) ê jîni dakewtî bî. Jînê bêvengê ya wedî, se ebedî hameynê. Zere ya ki a hîm di kewti zere, îmdadê jîni resaybî. Bi qamda xwi na derg a barî, bi fistandê xwi nê heray-ênî, camêrdan mîyan o hamey kuçlanî hetî. Bi hereketandê banderbîyan adir nûskîda yew heta. Tewqî hewanay hewnîyay hela nan sûr bîyo yan nêbîyo. Dim ra bi pêşmalda xwi nan tepîşt şî mutfaxî. Yew hereketey hameybî wede. Camêrdan eno firsat ra, dest bi cixara piştîş, koxayîş û qirikê xwi pak kerdişî kerd.

Adir o ki veşaynê sist bibi. Roşnayê ya ki zere ro vila bibî zî, kemî bibî. Çila ya ki hetê mûtfaxî di bî, şewqê ja wo zerdin o merde, bi zor camêrdan resaynê.

Eno nabên di gedan welwele(hengame) vist wertan.

"Jû yen o! Jû yen o!(Yew yeno! Yew yeno!)

Wede yew di veng bi.

Demenanij o erdiş sipîyên fikirîyaye, bêwezîyet herimnayîş, hewnîyaynê adir di kuçlanîya. Adir o ki koyandê Demenanî di bi, çiqas xofin bi? Însanê ki mecbûr kerdîbî mixaran di bijîyê, jîni ser o fikirîyaynê. Demenanijo extîyar tornê xwi, veyv û keynê xwi, eqrebê xwi, bombeyê ki finîyaybî, dewê ki rişîyaybî û adir panîyaybî, ardî xwi verî. Adir o ki kuçlan di bi extîyar girotbi berdbi Demenan.

Wexta ki teyarey hameybî, extîyar yew dewda Demenanî di bi. Seki seyan vilênê, enê wesayîtê ki bêzerar hasaynê, heme merezê xwi dew ser o qelibna bi. Asmên ra sey varonî bombey

varaybî. Qefe wo ki extîyarî xwi bin di limitbi, weyra ra temaşê qîjînîya însanan, qêrînîya gedan û letê mêrdiman o ki hawa di firaynê kerdênê. Yew ara wexto ki firtine vindert, vatbi qay tey-arey hêdîna şîyê, rana hasaybî. Ena ray, bi mîtralîyozan panaybî. Cenîyê ki geyraynê gedandê xwi, extîyarê ki xebitîyaynê xwi bindê rijîyayan ra vejê, a gami heme însanê dewi û ganîyê ki peyda bîbî, çinêbîyaye kerd bî. Yew tek ganî bi şans xelisîyabi. Yew pêçek(bebek, pit) a rind pišta. Yew pêçeka ki extîyarî nêzanaynê ê kamîya. Pêçeki girotbî berdbî mixaraya ki tede mendênê. Pêçek ra hes kerd bi, destê xwi piro çarna bi. Bêters extîyarî ra hewnîyaynê. Inkay zî çimê xwi çimandê jê ra nêqenaynê. Hina zaf 'era yewbîyayîşê dewan dî bi. Zaf meseley eşnawit bî. Bindê indasay barî di nefes girotişdê xwi rê şaş mendênê.

"Dewlet, semedo ki ocaxê ma qirko çi ja desta yeno kena. Ma se kenê?"

Zaf nêvîyart camêrdî bi qelebalix debî zere. Silêmanê lajê 'Elî Gulseni, va: "Apo, hameyox vistewrê mi Hamedî yo Qureşanij o". Hemedî verbi extîyarî şî, jê ver di nûx bi. Serpolandê yewbînan miç kerd.

Hemedî û Demenaniy o extîyar, wexta ki hal û xatirê yewbînî persaynê, Zere û waya Hemedî Fîrazi, sênîya ki kursîda texteyênî ser o ronaybî, zerefetî ser o ronay. Wahîrê keyî, verê extîyar, dim ra camêrdê bînî da'wetê sifrî kerdî.

Camêrdê ki rind xwi yewbînan ro zeliqna bi, bi destan şamî werdênê. Şalpi-şelpa fekan wede xemilna bi.

Nan werîyabi, destî şiwîyaybî. Ena ray cimati dest bi piştişê cixaran kerd bi. Seki 'ecelê Hemedî bibo, dest bi qalîkerdişî kerd. Va:

"Axay milleti tersnenê. Ma tenê bi serebê xwi senî heqdê ena dewlet ra vejîyenê? Ayê ki wazenê enê zulmî ver o vinderê zî, axay heme hawara wesayîtan kar anê ki jîni fek tira verdayîş bidê. Vanê, Filan genaral 'Elewî yo, bêvan walî 'Elewî yo. Misto şîyo Dergah, lewi destandê Ûlûsoy ra naya, du'a xêrî girota".

Demenaniji qala jê birnay:

"Semedê kenayîşê kokê Kurdandê 'Elewîyan"?

Hemedî dewem kerd:

"Apo, ti bê ena ya xayîrandê ma ra, bênamûs, hinda bênamûsey zî bêşeref û bêşexsîyetandê axandê ma ra persi. Ayê ki 'emirdê xwi di namê Ehlê beytî nêgirotu xwi fek, yew di kerdê **'Elewî**. Ma **Kurdî** zî yew şew di benê **Tirk**. Dormaran di zûran pêanê vanê milleta Dêrsimî **Tirk** ê 'eslî yê.

Erşawitîşê genaral Abdulay Dêrsimî dim ra ena xeber, bi qest terefê jê ra bi zanayîş vejîyay. Dêrsimîjî **Horasan** ra hameyey. Emir diyabi vatbi gerê şima propaxanda bikê, vajê **Tirk** ê 'eslî yê. Tabî walîyê Xarpêti eno emir gêno la vindeno? Axa yê ki tikêlîya jê tedir bî, xelatan di xinê kerdî. Zûrî, bi pisti-pisti Dêrsim ro vila bînê.

Gerê kê persê. Mademo ki ma **Horesan** ra hamê. **Tirk** ê 'eslî yê. La enê **qetlîyamî**, eno **jenosîd** çîyo? Çirê eno kur û kulfeto ki xwi anto mixaran, cenîyan û extîyaran kişenê? Bi sungûyan pîzandê cenîyandê ma ra gedan vejenê. Gedey yenê sungû kerdiş û çebenê. Enê heme çî semedo ki ma **Tirkî** virazîyenê?

Esker gam bi gam kuweno Dêrsim. Qonaxa walî kirişîyay Mazgerd di. Cawo ki eskerî dekwenê nêşîyayîşê xwi nawnenê. Qerekolî virazîyenê.

Eno vilabîyayîşê ma, eno haway axandê ma zî ki ana dewam biko, xwiverodayîşê yew çenga 'eşîran zî werte ra hewaniyo, ceddê mi **Qureşî** rê eyan û beyano hêdîna emnîyetê gandê çewerî nêmaneno. Koy ma zî ki ma desta vejî, esker kamî biwazo dar di keno, kamî biwazo sere birneno".

Çimandê Demenanijî di şewqê kêfî bi. Bi çimandê hesker-dişî temaşê Hemedî kerdênê. Camêrdê xortî, bi heyran jê ra hewnîyaynê. Jîni zanaynê ki o yew camêrdêdo 'egît o. Ayê ki nêzanaynê Hemedî semedê ardimeya 'eşîrandê rojawonê Dêrsimî xebitîyeno, çinê bi. Her cawo ki şînê mêldarê xwi temê kerdênê. Semedê mucadelî jîni qezenc kerdênê.

Vanê: "Awki rakwena, lakim dijmin nêrakweno(nêwiseno)". Netekîm ana bibi. Memik Axa nêrakewt bi. Tek problema ki seredê jê di bî, bawerey bidaynê sûbayan. Hina zêde faydêlî bîbînê. 'Elî Fethî Esenerî dir no qalîkerdişo peyên di, vatbi mîrçiki bifiro(bipero) ez xeber dana şîma. Tew yew çî axay ver a nêxelisîyaynê. Yew mesela en şenik zî verra nêdaynê. Axay çendi gere(îxbar) bikerdênê, vatê qay wezîyetê mi indi saxlem beno.

Tersandê jê ra ne misafirî hameynê Xidan, ne zî Xidanijî dew ra vejîyaynê teber.

Axa, a şew Xidan di bîyayîşê xerîban, tornandê xwi ra eşnawitbi. Veynda lajdê xwi nê Mistafay da ard xwi hetî, va: "Şo Yuzbaşî 'Elî Fethî Begî het. Silamanê mi derê vaji. Xeber bider di vaji xerîbî Xidan di estê, beno ki enyay mahkûmî bê. Hêdîna aya karê jê yo".

Xidan tarî yê şew di vinî bibi. Çim-çimî nêdînê. Lajê(lazê) Axay Mistafa vernî di, Yuzbaşî û esker zî jê dim a, hêdî hêdî hameynê war. Naşt-daşti lawayîşê vengê kutkan û esker o ki lingê xwi 'era kaşkerdênê, vengê jîni vêşêr, sewna veng çinê bi.

Axa û yuzbaşî ki şênaynê çî bikê ser o qalî kerdî. Axa semedo ki xerîban nêhecirno û jîni bido tepiştîş, bi gan û seredê xwi teklîfî daynê yuzbaşî. Senî hawa bo jê rindêr çewerî dew nêşinasnaynê.

Eskeran nêmê şewi derê Kizi, polê quli û daristandê Qelwe ro dorme bi Xidanî ro girot bi. Çiqas ki çember teng bînê lawayîşê kutkan zî berz bînê. Kutkan ki xeber a nîzdîkbîyayîşê telûkî day, camêrdê ki kêdê Simayîlî di kom bîbî, kewtîbî şik.

Wexto ki çend hebî camêrdî vejîyay teber, fa'm kerd ki hemt û halê xwi dormê jîni gêrîya wo.

Hemedî vîyart kêdê warda xwi. Kebanî ya keyî Zere, qula ki mitfax ro şînê mereki Demenaniy tiro verda war. Tarî û dilamat di pey dêzda vaşî û simerî di Demenaniy limnayîşî ra pey, Zere va:

"Apo xwi rind bilimni " û rana vejîyay dîyar.

Eskeran sungûy tifingan ser a kerdbî keyey sahnaynê. Koşewo(hok) ki nêsašnabi nêverda bi. Çilay(fener) jîni desti kewtî merekda Simayîlî. Dêzê vaşî û simerî sungûyan verşanay.

Hema hema mendbi ki extîyar derbê enê sungûyan gandê xwi di hîs ko. Extîyarî yew ara qen'et ard ki mergî dir hamo têver. Enê heme çîyan ser a zî verg o extîyar, metanetê (însîyatîf) xwi nêherimna. Va belkî eşnawenê nefesê xwi tepîşt. Şîyayîşê eskeran ra pey, extîyar yew nefes o xorîn girot. Pêçeka şenkeka ki Demenan di bombakerdişan verra xelisyaybî, xeyalê ja hame çimandê extîyarî ver di ronîşt. Dej, zerê extîyarî guvij-naynê(burkuyordu). Her mesela ki extîyarî dîbî, se yew xençer o ki sênedê jê di diç bo. Dejayîş o ki dîbi, çimandê jê verro bi lez vîyartênê. Fikran jê girotbi berd bi. "Apo eskerî şî" eno vatiş, extîyar fikirîyaş ra qena.

Banê Xidaniyan zafê jîni di(2) qatî. Qatandê warî di merêkî, axurî, qatandê dîyarî di zî ê ronîştênê. Zafê banandê dês qalindê kereyênî pencerê jîni şenkekî. Eno sebep ra enê banî omnanî û zimistanî honikî. Tam pencerada Silêmanî ver di yew dar a qabaxêr a barîçeki hetê asmênî ya derg bînê. Rewna bandê di qatênî ro vîyart bî.

Hemedî, wexto ki hameyîşê eskeran eşnawitbi vîyartbi kêdê warda xwi. Pencera ro xwi çekerdbi dar da qebaxêr ser, xebitîyabi ki bêro war. Seki çîyê nêbîyo waya jê wexto ki pencera paday, zere pirê esker bibi. Esker o ki padayîşê pencera herqilîyabi, dîbi ki yewê qebaxêr ro hamebi war. Qîrayîşê "Tepêşê, remeno!" wexto ki tarîyê şewi kerd di cay, Hemedî hemt û halê xwi tepêşîyabi. Esker, bîlhesa zî yuzbaşî, kêfdê jîni rê vatiş çînê bi. Se seydvare ki seyde xwi tepêşê, bi a quretey Hemedî girot berd.

Tepa ancîyayîşê eskeran dim ra, şew rana bi bêvengêda xwi xemilîyay. Fîraz bi dil û gan ra biradê xwi rê bermaynê.

Va: "Jê kişenê, xortanêda xwi ra mird nêbîyo. Xortanêda xwi ra mird nêbîyo...", vajîyaynê.

Cenîyan dormê ja girot bi, derdê ja rê bînê enbaz. Tay sey ja, heta hina zafêr bermaynê. Lakim her yewê yew derdê xwi rê bermaynê. Dest bide kerdbi gedandê xwi nê merdanê, birayandê xwi rê, may û pîyandê xwi rê lornaynê.

Camêrdî dormedê Demenanijî di bê 'eciz bîyayîş meselê ki jê vatênê goştarê kerdênê. Peynî di tarîyê şew o giran wexto ki cay xwi coseray rê verda, Demenanij hetê dewandê rojhilatî ya ray kewt.

Demenanij xemdar bi. Tepiştişê 'egîtêdo sey Hemedî, jê xorîn ra xemdar kerd bi.

Hemedî 'eynî şew bindê derbandê dîpçikan di fînîya hepisxane. Zerê hepisxanî pirê Kurd bi. Însanî laalettayîn arêdîyaybî. Zafê enê Kurdê bêçaran zanayîşê netawî(ulusal) ra mehrûm bî. Qaşoka(guyaki) ancîyaynê îfade.

'Eslinde enînanî çîdo perskerdişî çînê bi. Xaye, eqrebê jîni dekûwî nabên, semedê verdayîşê jîni altûnan bîyarê. Tabî roj o bîn, Fexrettîn û Saaddettîn Efendî hama ca di kuwenê nabên, çîyo ki kom bîyo, tira yew qîsim xwi rê, awbîn zî para şêrî (aslan) daynê sûbayan.

Sûbayan barê xwi girot bi. Xwi mîyan di qalê omara (hejmar) perandê sêman û altûnan kerdênê.

"Kurd girêbesta leymina. Jê dir perey zafî".

"Perey guredê Kurdî rê çi lazim benê?"

"Do(ayran) bibo bes o".

Roj o bîn bi. Roj, dest bide kerdbi koy Kurdistanî germ kerdê. Her çikas ki roşin bi zî, rana zî yew elemêdo zerd ronîşt bi. Elem o zerd o ki însan xînt(delû) kerdê, hêvî girotê berdê, raştaya ca'li dorme ro vilakerdê. Roj'î ro, koyan ro vila bibi. Xidanî ro qatmerên. Xeber a mergî, xeber a sîya ya ca'li(tali) çi wext resena war? Eno pawitişê kiştişî bi.

Dormê hepisaxanî pirê esker bi. Ge eno heta, ge aw heta, şînê û hameynê. Bi henekan(yarîyan), bi kêfweşî. Mexrûr, emnîyetî mîyan di. Seki çalim fînê bi Kurdan dê pîsan.

Zere di rî yê mirûzinî. Rî yê zerdinê gonî ancîyayey. Rî yê, fikirîyayey.

Hemedî nabêndê di(2) eskeran di, yuzbaşî 'Elî Fethî Esenerî ver o vindert bi. Qerarên. Ridê jê di yew misqalê 'emaretê tersî çinê bi. Senî bibo kişîyaynê. Madem ki jê enaya zanaynê, qe nêbo waştênê ki kişîşê Kurdan senîn o bi dijminî bido nawnayîş. Xetê ridê Hemedî ancîyaybî, çimê jê yê sîyayê şenikê ki xorîneyda kortikandê xwi di kil bi kil biriqaynê, zîq yuzbaşî ra hewnîyaynê. Yew hewnîyayîş bi ki, xof û ters daynê însanî. Vina Hemedî ya tûjikina xişni hasayîşê jê heybetin nawnaynê. Merez û hêrs o ki ridê Hemedî di bi, xetê ridê jê hina xorîn kerdênê.

Persê ki Hemedî ra pers bînê, hemina wexto ki vatê ez nêzana, vîyarnaynê, to vatê qay mergî dir henekî kerdê.

"Qureşanijan a kam eşqîyan reyda wo?"

"Nêzana".

"Eşîr da Qureşanijan di qala kamî vîrena?"

"Nêzana".

Yuzbaşî emir da ki bikûyê.

Hemedî yo ki destê jê kelepçekerdeybi, dest bide bi, dîpçikî seredê jê ro, pîze dê jê ro, serpolandê jê ro hewonîyay ronîyay.

Her derb di Hemedî çimê xwi yuzbaşî ra nêqenaynê. Bi yew merez o hina qatmerin yuzbaşî ra hewnîyaynê. Yuzbaşî Hemedî ra rehetsiz bibi.

Yuzbaşî emir da eskerandê xwi, va: "Enîyay mi verra berê!". Eskeran, bi nuskîdayîş Hemedî vist hepîsxane. Heme cay Hemedî tewî û dejî mîyan di bi.

Tabûr di yew 'Elî Çawîş bi, namê jê him terefdê eskeran a him zî terefdê Kurdan a şinasîyaynê. Qelew, bi çîpandê xwi nê kirran, kulemekan ra cor, nabên di 'ecayîp ferk bi.

Yew do qin 'era nîzdîyên bi. Çimê jê yê hêşînî yê ki kortikandê xwi di lez û bez şînê hameynê, serdêya xetandê ridê jê hina zêde kerdênê. Marî ra serdêr. Yew însan bi ki kişîş ra zewq girotênê. Jê rê kişîşê însanî, yew kergi bîmayîşî ra hina

rehet bi.

Enbazandê xwi mîyan di payê xwi daynê. Hinda ki jê Kurdî kiştîbî, çewrî nêkiştîbî.

Ayê ki tay kiştî bî, 'Elî Çawîşî camêrdê da jîna şik kerdênê. Se seydvare ki serê postsûrîyan(Qizilderîlîyan) seydvare bikê, hinda ki kiştê xelat bînê, hina zaf çim kewtênê.

Kurdan namê enê gawir 'Elî pana bi. Çirê bînê gawir? Qey gawir, 'Elî çawîşî ra hina xirabêr bi? Mumkun nîyo. O yew qesab bi. Qesabê însanan.

Hemedî yew kinar di tûncîkîyaye paştîya xwi dês şana bi. Pirûzin(sinxin) bi. Hemedî pencera da pîl ro zîq hetê Hamikî ra hewnîyaynê.

Aw nabên di Gawir 'Elî nubetçî bedilnaynê. Şi zere, cor di çim vist hebsîyandê Kurdan. Seki vaj o ez kamîderî bixeniqna. Se qesabo ki col(bol, pez) î mîyana mêşna bi'ecibno(begem biko). Hemedî ver di vindert. Hemedî û o hamey tê çiman ver. Hemedî ra va:

"Tûmananê xwi nê pakan xwi payki".

Çimê jê yê hêşînî, şa bîyayîşê kiştîşê yewna kurdî di roşnayî mîyan di bî. Ridê jê di 'emarey kêfweşî pêser bibi.

Vejiya şî.

Hemedî seki tew nêşnawo, rana çimê xwi taday(çarnay) bi Hamik dê pîlî.

Hemedî sey namedê xwi kiştîşê xwi zanaynê. Gawir 'Elî enaya veng ra nêvatê. Kişîyaynê. Boya giran a zerî ra Hemedî hina çiqas nefes girotê? Koy xwi nê ki vîst û hewt serî yo awka jîni şimit bî, hêway jîno ki ant bi, ga hina çiqas bişênaynê temaşe biko?

Eno hepsa ki dormê jê pir ê esker o, raştey di semedo ki sûbay û ma'murê bînê tede kêf û kay bikê virazîyabi. Anaya la, Cûmhûrîyet o modern, gerê memûrê jê yê modernî kay bikerdênê. Qonaxa hukûmetî ya di(2) qatên a xişini ver di, se pûn vindertênê. Bi wişkdês wirdî hat ra berz kerda, bi lez û bez raştto wo şenik di ronayabî. Ba'dî kerdbî hepisxane. Kê Saad-

dettîn Efendî hema bindê hepisxanî do. Rayîd o ki hepisxanî hetro vîyartênê, Xidanijî weyra ro şînê keyandê xwi. Wexta ki ewta ro vîyartênê, bi lez û bez çim vistê hepisxanî. Vatê hela çi beno, çi qedîyeno. Semedo ki 'eleqe nêancê, nêvindenê.

Taştarî ra pey bi. Kurdan hepisxane ra gênê benê, yew wext ra pey, vengî: "teq, teq, teq?" yew rayan fetisîyaye, yew rayan zî yew şekildo akerde, ayê ki peynî di mendbî veng hameynî jîni resaynê.

Ki hereketeya gawir 'Elî dî, zaf nêvîyart Hemedî hîs kerd ki dori yena bi jê.

Jîyana jê ya xortên ewta di noqte bînê. Çimê xwi nêkutênê hewnîyaynê. Hemedî va: "Ez mirdîya xwi bewnîya. Biney ra pey, eno îmkanê mi werte ra hewonîyeno". Zer a Hemedî dest nêda ki çimê xwi qiç biko(kırpma) û qapaxê çimandê xwi rono.

Biray xwi Mûrsa û Îmam, keyna xwi, cenîya jê ya ciwana ki pabokê jê bî, ardî xwi vîrî.

"Tirê senî tahmûlê mergdê mi bikê?"

Dim ra Demenaniyan dir xetrê(xatray) xwi ardî xwi vîrî.

Mîyandê dêsandê hepisxanedê boyînî di "Hemedî..." wexto ki namê jê dêsano pêşîya, veyndayîşê xwi eşnawit. Serê xwi tada hetê vengî(sewtî) ya. Vermî di Gawir 'Elî, pey di zî di eskerî pabokê jê vindert bî. Hemedî mecbûrbi ki gem bido heyecandê xwi ro. Nêwaştênê ki çew tersayîşê jê veyno(bivîno) û şoro vajo.

Hemedî fikirîya, va: "Merg rew hame. Demenan di, rojawondê Dêrsimî di 'egîtê ki xwiver o danê, gerê ez zî sey jîni bimra. Hemedî, serê xwi berz ki. Ti inkay îmtihanê jîyanda xwi no en çetin danê. Tersayîş camêrdan nêkûweno". "Tersayîşê mi nê, wa dijmin bi hiwayîş û kaykerdiş şîyayîşê mi veynê".

Hemedî warişt pay. Yew hiwayîşêdo zorakî û dej dekerde, hamabi ridê Hemedî ser o ronîşt bi. Kûrdanê ki bi heyran temaşê jê kerdênê, Hemedî hawnîya jîna. Seki vajo: "Egît bê. Faydê tersî mergî rê çinîyo". Dim ra va: "Xatirbê şîma" û vejîya teber. Kurdê ki peynî di mendî bî, bîbî se kerra. Tayîn veynda

ardimeya zîyarandê muqedesan daynê, tay zî jîno hêrs bînê.

Çiray kê indaysay neheqêrê çimanê xwi padanê? Heskerdiş o ki jîni bi serran nawna bi, qey veng ra bi?

"Yew dês o pola(çelîk) Hemedî ver o virazi. **Duzgin**, ti kor nîyê. Perde banci çimandê jîni. Hemedî 'egît. Hemedî xort. Hemedî şêrê ma wo. **Duzgin**, jê pawî(midafa)!"

Ewlîya yê ki jîni bide bawer kerdênê û qîmet daynê bide, hema pê ro pede lebîyaynê.

Hemedî tebera **Duzgin** o ki roşnayêda şanî di xemilnayebi dî. Hetê dewda xwi ra hewnîya. Yew çî nîyasaynê. Dormare lêlbîyayebi. Seyî tarî hasaynê. Roj nimiz bibi. Hema hema mend bi ki girdê Hemîkî ro nîyo(bigino).

Gawir 'Elî vernî di, ay bînî jê dim a, hetê girdê Efkarî ya şînê. Hiwayîşê dejî yo ki zere ra ardbi lewandê Hemedî ser o vinderte bi. Hemedî Fikirîya, va: "Ez se bika, qederê mi indi bi. Qe nêbo semedê qelebalixkerdişî mi jîyani nêkerd. Heyanî ki mi desta hame ez nêheqê ver o vinderta". Dim ra:

"Pey di, eno dere do pîs di mi kişenê". Hemedî yo ki xwi pîze di qalî kerdênê, dere ra hewnîya. Wirdî kinarî ra xorîn şeqyaye, yew dere wo bê dar, bê vaş, bê fêkî. Ewta di telûyê heran(kengerê heran) zî nêvejîyeno. Herra sorigini riwenina û şilûtina(yapışkan). Laser o ki kodê Ser'i ra hameynê, ena herra riwenini xwi dir girotê berdênê. Bindê ja di herra newa vejîyaynê. Eno dere omnanî ziwa beno. Kê inkay ra raştê yew dalpada awki nînê.

Hameybî girdê Efkarî. Eno gir, **Duzginî** ver o yo. Kurdî, problemê ki jîni mîyan di bî, semedo ki hal bikê, dostey ronê, yan zî semedo ki peynî bi dijminatê bîyarê, hameynê ewta (tîya). Ver a xwi tadaynê Duzginî û ena herrda sûr a şilûtini ser o ronîştênê. Însanan ki va: "Serebê **Duzginî** siwend(sond) wen a", hêdîna awka herikîyaya vindena.

Semedê bawer nêkerdişî tew yew sebep nêmaneno.

Zaf nê, biney daşt di, merg Hemedî pawitênê. Meydan di eskeran ra vêşêr, çikes çinê bi. Halbûkî yew wext, ewta tixlim-

tixlim pirê însan bînê. Hemedî yewna ray hina xişnê(girdê)da zulmî ser o fikirîya. Heme ca îşxal bîyo, bindê lingando.

"Herhal eno kaş o tîk di mi gullan(kurşunan) verşanenê. Leşa mi girbena şona dere" wexto ki fikirîyaynê, boy dere ro cor vila bînî.

"Enyay zahmet nêkenê ki însanî definkê zî. Dijmin o rind kişeno, feqet werte di nêverdano, defin keno".

Enê fikran mîyan di hameybî yew cayêdo xêlêk tîk. Hemedî, yew di sey yew tancî(tazi) eskerî mîyana vir bi. Kaşdo tîk qaymeyênî ro Hemedî xwi verda war. Heyanî ki tede bi vazdaynê. Vazdayîş çi bi? Ezrayîlî dir têqerez kewt bi. Gawir 'Elî û eskerê xwi ki 'ecêb mendişê xwi xwi ser a eyşt, pey ra gulley bi Hemedî ro varmaynê.

Hemedî, ge poldê raştî ser o fitilî daynê xwi, ge poldê çepî ser o, girbînê, remaynê, remaynê.

Quweto ki zeredê Hemedî di bibi se ginda jê daynê vazdayîş. Poldê Hemdî yê raştî ro, poldê jê yê çepî ro, bindê goşandê jê ro, seki serê(sarê) jê siwe bigîyê, vîzîya gullan bî.

Hemedî! Roj eno roj o. Xwi medi dest. Raştêdê pey bandê Saaddttînî ro Hemedî xwi ver deredê Qiz da bi. Ca, ca keskeyî (keskey) bî. Laserî kerrê zinarinî cor di xwi dir gindir kerd bî. Ewta di vazdayîş nê, rayîdşîyayîş zî zor o. Hemedî yew zinarî ra xwi çekerdênê(xwi şeqnaynê) ay bînî, seki perran xwi na biko, vazdaynê. Vazdayîşê jîyanda jê bi. Hemedî her çekerdişê xwi di weş fa'm kerdênê ki ferq eyşto eskeran ro. "Lazim o ki ez gurî muhîm tepişa. Pey di bimanê zî, ez gerê lezê xwi nêbir-na".

Esker o ki deştandê rojawonî di lingê xwi bi 'era kaşkerdiş reyîd di şînê, enê koyandê Dêrsimî di rayîdşîyayîşê jîni asan nêbînê.

Hemedî bawer kerdênê ki deredê Qiz di emnîyetî mîyan do. Hetê derî ra hameyîşê eskerî bêhtimal bi. Bibînê, bibînê wîrdî (wirna) kinarandê derî yê berzî ro jê takîp kerdênê.

Kewtbi yarmedê pey Xidanî yo xorînî. Bi roj zî ewta tincî

zor girotê. Giran ra asayîş, bêhtîmalô. Laserê wesarî yo xidar sey mixaran qafî akerdîbî. Wexta tarî yê şanî yo ki kewtênê dere, hasayîşê sîlûetê zinarandê bozan, sîyayan û soringan, heykelan mendênê.

Hemedî, gonî û 'ereqî mîyan di mend bi. Paştîya jê ra awki herikîyaynê. Ranê zî lezê xwi nêbirma. Eskeran hema jê taqîb kerdê. Eskeran zanaynê ki Hemedî deredo. Eno sebep ra laalet-tayîn tifingî bj jê ya naynê.

Qelabalix dere kîp kerd bi. Hinzaran hew veng daynê. Vergî, teyr û tebûr o ki hedireya şewi kerdênê, enê qelabalixî ra nerehet bînê. Refê zerencon firaynê. Hemedî ge vîyartê hetê Xidanî ya, ge vîyartê hetê Lolanî ya.

Xidaniyî tersî mîyan di bî. Camêrdî keyana remaybî. Semedo ki desto 'ewil di nêtepêşî yê. Herkesî xwi rê yew cay limitişî dî bi. Çep û raştê eskerî bêlû nêkeno. Vanê çimandê to ser o birû esto û rana danê piro kişenê. Cenîyan gedê xwi naşt-daşt vila kertdênê. Tayîn vetê banan ser, tayîn kerdê axuran. Keynê rindekê veyvekênî, semedo ki rî yê xwi çirkîn bikê, çamur tira daynê. Herkes tersî mîyan di. Xortî, extîyarî, Xidaniyî heme. Xidaniyan nêzanaynê ki sebebê ena xebat a eskerî ya pîli çibi. Xidaniyan remayîşê Hemdî ki bizanaynê, aw wext gan û zerî ra emegê koyandê xwi nê pîlan, rehm û ardimeya jîni waştênê.

Feqet çîyo ki bînê qedîyaynê, Xidaniyî tira bêxeber bi.

Esker, wexto ki girdê Qelasanî ro rep tep war kewtênê, Ūşenî xeber day pêrdê xwi Memik Axay. Axa şaş mend. Heyecan girot. Bi 'ecele vejîya teber. Axa fikirîyayebi. Nêşêna çîyê vajo. Seredê axay di bi hinzaran "'ecêba", pawitişî vêşêr sewna çarê jê çînê bi. Dostê xwi 'Elî Fethî Beg dûrî ra şinasna. Raştêdê pey bostanî ro şî jîni ver a. Gamê axay rivişîyayênî bî. Pey ênî di leqa yewbînî bî. Axay va:

"Kumandan Beg, xêro(xey ro)"?

"Eşkîyawo ki vizêr dewda to di tepêşîyabi, remawo".

Reng axay di nêmend bi. Qelbê axay gum-gum daynê piro.

"Eşkîyawo ki dewda to di tepêşîyabi, remawo" qalan axa

rehet kerd bi.

Ena ray bawerey hamey bi axay.

"Indaysay esker yew mêrdimî dim a kewto? Qay zaf muhîm o".

"Muhîm o yaha, zaf muhîm o. Ma peynî bi kokê heme eşqîyayan ardiş di qerardayey".

"Yuzbaşîyê'm, esker wa bide bigêro. Qe nêbo şima yew çaya mi bişimê. Şima hamê berdê mi ver. Wulle bîlle şima ver a nêdana".

Se dostê bawkalî yo ki pî ro bigevizîyo, bi hereketandê kestêkênan axay xwi nizdîkê yuzbaşî kerd. Wexto ki kewt poldê yuzbaşî, yuzbaşî yew di xwi tepa(tepîya) ant.

Yuzbaşî emir da astsûbaydê xwi, va: "Şew mekûyê. Eskeran arêdê bîyari kêdê axay".

Axa semedo ki dekwîyo poldê yuzbaşî, yewna ray hina xwi gijê bide kerd. Dekewtişê wededê meymanan ra pey, Ferat Axa bi yew hurmet silam day yuzbaşî.

Memik Axay lajdê xwi ro emrî varnaynê. Yuzbaşî, seki qalîkerdişê jînê Kirdkî nêşnawo, yew tawirî mîyan di bi.

Xwi zere ro vîyarnaynê, vatê: "**Kurdêpîsî**".

Axa û meymanê xwi meselandê rojanan ser o dest bi qalîkerdişê kerd.

Yuzbaşî meselê xwi nê ki senî hawa eşkîyay werte ra hewonayê axay rê vatênê.

Gedanê axay zî yew xebata lezi mîyan di bî. Esker o ki gêrayîşê Hemedî ra agêraynê, semedo ki pîzê eskerî mirdkê jînê qawirmê serdê tewqî hedirnaynê.

Qelbê Hemedî, seki sênedê jê ra vir bo û vejîyo daynê piro. Hemedî fikirîya, va: "Se beno mi? La ti vanê ez tersena?" Hemedî xebitîya ki fikrandê xwi ro hukum biko. Hemedî hewl zanaynê lazim bi ki tersayîşê xwi bitefêno. "Ez gerê metîn ba".

Eno nabên di kewtbi daristandê Qelve. Tarî yo ki hemt û halê xwi ronîşt bi, daristan di hina zî tarî bînê. Xofê şewi werte

xemilnaynê.

Wexto ki Hemedî gama xwi herra daristanî ya sey yew sîngerî nermi sernay, hêdîna bawer kerd ki xelisîyawo. Pê ardimiya destan Hemedî şî hetê mîyandê daristanî ya.

Daristan, bi darandê mazêran(meşe) ê pîlan xemilnayebi. Xidanişî sey çimandê xwi enê daristanî ra hewnîyenê. Semedo ki heywanî nêdekuwîyê, heyânî peynîda aşmandê payîzî tetbîr gênê. Semedo ki nêhecişîyaynê, bînê cennetê lûyan, ewrêşan (argûş), vergan, çeqalan, zerencan, anasar heywanî û teyrandê bînan. Wexto ki velg dest bi zerdbîyayîşî keno, darê mazêrê pîlî yenê terîşnayîş(taşnayîş, cinayîş). Pelê mazêr yo goştin zimistanî beno werê heywanan.

Hemêdî hindi ki betilîyabi haldê şîyayîşî di nêbi. Kewt yew lemi mîyan. Pel, pûş û hejî(çarî) vistî xwi ser. Lingê xwi kaşkerdbî hetê pîzedê xwi ra xwi wîrdîyek kerd bi. Hemedî fikirîya, va: "Bibo roj zî mi nêveynenê".

Hemedî nefesê xwi birna û dest bide kerd pawit.

Kerm û kêş kewtbi kêf, seki betilîyayîşê rojdê payîz yê germinî vejê. Weqî-weqa qirincilan(beqan) deredê bindê daristanî ra hameynê. Ray rayan zî zûri-zûra çeqalan ênê qelabalixî mîyan qelibîyaynê.

Hemedî ki vengê eskeran eşnawit, vinciqîya. Xwi zere ro vîyarna, va: "Dêmeg hema geyrenê". Indasay zahmetan ra pey, tersê veynayîşî serê Hemedî dewx(dox) kerd. Hema hema mendbi ki biqelibnaynê.

Hemedî fikiraya, va: "Ti vanê vintertiş di mi xeta kerd. Gerê heyânî deredê Lay, Alçegi ez vaz bidaynê?"

Hemedî va şanso, dest bidekerd pawit. Qelbê jê yew lezbîyayîş o bêtarîf daynê piro. Yew midet hemt û halê xwi vengê lingan nîzdîk bi. Hemedî fikirîya ki yew kuxuka şenik, yew leqnayîş, yew şikdo şenik di senî hawa lemî yenê gullan verşanayîş. Hemedî nefes girotişê xwi birna.

Vengê yew fîriki, seki tarîyê şewi deko di cay, heme ca ro hukum kerd. Zinarê ki daristanî ver o sey yew dêşî berz bîbî,

veng ki jîno pêşîya, çend hewî veng da vindert. Hemedî vajîya, va: "Tepa ancîyenê". Vengî çiqas ki şî, vinî bî. Ehlê daristanî hêdîna şew ro hukum kerdê.

Hemedî rehet bibi. Pê hêway(hawa) daristanî yo pak cîgerê xwi pir kerdî. Ca wo ki Hemedî tede mendênê, bi se'etan weyra ra nêqetîya.

Yew hayî hûy bexçedê axay di serê xwi girotbi şînê. Vengî Xidanî ser o bî. Wexto ki eskerî kêdê axay di pêser bî, Xidanijî zî tepa agêraybî keyandê xwi. Kerrê tozinê bozê ki hema serd nêbîbî, ser o ronîştîbî mineqeşe kerdê. Vengê qîrayîşîyo ki kêdê axay ra hameynê, tam tersê jê, hinda ki jîni eşnowitênê, bi yew vengêdo nimiz qalî kerdênê.

Cenî zî kêdê warda Hemedî Fîraz di kom bîbî.

Her Xidanijî di axay ver o yew nefret o xorîn bi. Feqet çewrî cesaret nêkerdênê ki eno nefretê xwi 'eşkera vajo. Yew do ki akerde axay ra kalî bikerdênê, roj o bîn terefdê lajandê jê ra heyânî ki her awk ra hameynê, kuwîyaynê. Xidanijî bêproblem bijîyayênê zî, axay se kerdê kerdê yew fesadê vistê jîni mîyan, jîni verpêdaynê.

Axay yew rayan veynda Xidanijan ra yewerî daynê tedir nan werdênê, ki namê jê sohbet bi, tedir sohbet kerdê. Seki sohbet biko xwi nawnaynê. Raştêy di, eno yew şeref şikitiş bi. Xidanij o ki veynda jê bidîyaynê, xemdar bi. Bi yew bêhemteya pîlî şînê. Seki nan kîsedê jê ra şoro. Welhasil fa'm nêkerdênê ki çi werdo. Hemin zanaynê ki peynî da enê gurî di yew deki(oyun) esta. Zaf rayan axay di(2) biray zî verpêdaynê.

Problema Xidanijan a en pîli awka. Ena problemi omnanî hina zî zahmet bena. Awka ki deredê Xarsî ro hameynê, xêlêk dûrî bî. Heyânî ki Xidan resaynê bînê nême.

Duwîyes rojî axay awki girotênê, duwîyes rojî zî Xidanijan. Çi bi ki awki qîmê jîni nêkerdê. Halbûkî axa îhtîyacêya jê bi awki çinêbînê zî, nêdaynê Xidanijan. Veng ra ver deredê Kalasanî daynê. Xidanijî şînê dest û gilêşê axay miçkerdênê, hurmet kerdê, yan zî sey mûşagî (ırgat) ki hêgayandê jê di bixe-

bitîyaynê, aw wext axay pîley nawitênê. Zafê jîni semedo ki axy ro nêlebîyê, bostanê xwi wirdîyek kerdênê.

Wextono ki axa Xidanijan o hêrs bibînê, ênî qorî kerdê. Çew nızdîkê ênî nêkerdênê. Çimkî ênî sînorandê jê mîyan di bi. Bi rojan, bi hewtan antênê. Bi eno qorî kerdiş, axa bînê se yezid o ki Kerbela ra awki nêdo Huseyînî. Ena serra cenî kaşdê Kalasanî ro çikurîyaynê, bi di(2) sitilan tepa agêrayîşê jînê keyî, bi se'etan antênê. Cenî yê ki girdê Kalasanî resaynê, ewta ra **Duzginî** hina gird veynenê. Eno iskencewo ki axay jîni rê rewadînê, vindertê zewtî daynê jê ro. Zewtê Fîraz zî, xeberê (neggî) ja zî, en giranî bî. Ja zaf gan û zerî ra kerdênê.

Kêfê heme dewandê dormarî xelisîyayşê Hemedî rê hame bi. Di dewijî ki raştê yewbînan bînê, ca di qali ardê Hemedî ser.

"**Duzginî** derê ardimey kerda".

"Eg Ewlîyay nêbînê, nêxelisîyaynê".

"Ayê ki pey ra gulley Hemedî ra naynê, vanê jîni o nêdînê".

Bahsê Hemedî ziwandê heme kesî di gêraynê. Remayîşê jê bibi darbimesel(efsane).

Waya Hemedî Fîrazi, hêdfîna dim-dîk rayîd di şînê. Hemedî dir xurûrê bira bîyayîşî ta'm kerdê. Eno sebep ra dewijan hina zaf hurmet Fîrazi nawitênê.

Dejê mergdê Îvrahîmî vîrî nêbibî. Ayreten îxbar bîyayîşê Hemedî, bibi sebebê berz biyayîşê ba'c da Fîrazi Se bikerdê axay, senî zirar dîyaynê bide, xortî enaya fikirîyaynê. Şoşmanê (saxdiç) Hemedî Îmam Êşen û enbazê xwi peydê yew zinarî di temaşê waredê(yayla, zozan) axay kerdênê.

Axa nızdîkê mezra vejîyabi yew komi. Lajê jê yo pîl Ferad, zafê jê gurê warî ra hewnîyaynê.

Îmam Êşen û enbazanê xwi bi se'etan temaşê warî kerd. Enyay ponc zewncî çimî bî. Jîni yew hereketo wirdîyek zî nêremnaynê. Heywanî debînê axuran. Werte tarî bibi. Yew adir o xişin warî ver di weşaynê. Kila adirî ya ki berz bînê, sûrîya ja

dormare ro vilabînê. Ponc enbazan pawit. Adir çiqas ki şînê sist bînê. Pey Hamikî di aşmi wejîyaybî. Yew rengo boz gelî(vadî) xemilna bi. Ca ca lawayîşê kutkan bêvengê ya şew a xofini herimnaynê. Şarê warî kewtbi hewndo xorîn.

Îmam Ūşen: "Gelê enbazan, axa senî hawa yew mêrdim o ma zanê. Ayê ki milleta ma danê zincîran o, o mêldê jîni do. Ayê ki wazenê namûsê ma ma desta bigîyê, axa jîni heto. Zirna jîni ceneno. Casûsê jîno. Ayê ki fitneyê finenê milleta ma mîyan, serpêşengeyda jîni do. Paştîya xwi şanaya hukumatî. O zî sey ma **Kurd o**, lakim ri sîyayê ma wo. Ser a zî qatîlê Îvrahîmî yo.

Ma nêşênê çîyê bikê enê axadê zalimî. Çimkî verada(hemêz) efendîyandê xwi do. Çiqas nêbo, ma pirodê dewaranê jê berê".

Eno nabên di enbazandê jê ra yewerî:

"La ki ma leqa çekdaran bêrê?"

Îmam Ūşen o ki yew ara vindert;

"Gonîya Kurdan roy Heyderanî sûr kerd. Her roj bi seyan, bi hinzaran, mêrdimê ma kişîyenê. Dewî, şeherî wêran bî. Dijmin kokê ma birreno, qedêneno, helbet ki ma herikîyayîşê gonîya Kurdan nêwazenê. Bîlhesa ena sira di bêma'newo. Semedo ki Dêrsim di şopa jîyayîşê Kurdan vinî nêbo, ma gerê xebati bikê. Gurê ma bi Memik Axa yo. Hinda ki ma veynenê, ne axa ne zî gedê jê ware dê. Ma bixebitîyê semedo ki zirar nêro şiwanan. Ma gerê bi tetbîr xwi nîzdîk bikê. Ma gerê bi dîqat hereket bikê".

Yew midet bêvengey ra pey, Îmam Ūşen enbazandê xwi ra persa:

"Persê şima yewrî esto?"

Çewerî ra ki cewap nîyame:

"Anaw se ma şonê" vatiş ra pey, kewt vernî û dest bidekerd boxaz ro xwi verda war.

Lawayîşê kutkan waredê axay û cîranandê jê ra hameynê. Çiqas ki ê nîzdîkê warî bînê, lawayîşê kutikan zêde bînê. Gelî yo xişin qelabalixî mîyan di bi. Heme poncini zî teredut kerdê-

nê ki, eno lawayîş ra şîwaney xwi hesîyenê. Rana zî jîni rayîdîşîyayîşê xwi domna. Yew wextêdo kilmî ra pey, ware resaybî.

Îmam Ūşen, destê jê tetiki di wexto ki berê warî tepîştênê, enbazanê jê heywanê axay kerdîbî rayîdî ser.

Jîni col, dewê Qureşanî yê ki esker nêdekewt bi, weyra ro vîyarnaynê.

Gelî yê Duzginî yo xorînî ra pey, kewtî mentîqada Areyani. Roj o hîrin(3) di koy Haydaranî û Demenanî nîzdîk bîbî. Îmam Ūşen, hereketkerdiş di yew misqalê şik nêverdaynê. Semedo ki dewaran dopoldê roy di şervanan resno, rind zanaynê ki lazim o dîqat bo. Eno sebep ra semedo ki limitîş asan bo, jîni heywanî cayandê asêyan û berzano vîyarnaynê. Enbazanê jê hertim kifşî viraştênê.

Jîni boya eskerî girot bî. Vindertî ki şew bo. Dewar zî xwi ra xêlêk betilîyayebi. Eno boy dayîş, quwet daynê wirdî hefî. Çiqas ki jîni biwaştênê xwi bêheyecan binawnê zî, hemin ra fa'm bînê ki jîni di yew heyecan esto. Fekê çewerî kardî nêakerdê(a nêkerdê). Bi tay mesalan reydi hemle biyayîşê şew, jîni dir tewir-tewirî hîsî hayîg kerd bî.

Asmên, sim-sîya jîni ser o ronîşt bi. Faydê enê tarî, kardê jîni rê bi. Jîni roj xwi mîyan di qalî kerdbi ki nêvinderê bi werîyayîşê aşmi, ro(çem) ro vîrê. Jîni dest bide kerd en ca wo tîk ro xwi verda ro. Mentîqa xêlêk tîk bî. Heywanî hama hama mendbi ki ligandê xwi nê peyênan ser o bi şermitiyayîş war bê.

Zaf nêromîya jîni vengê awki eşnawit. Eno demser (mewsîm) di awki taya. En ca do xorîn di zî vîyartîş asano. Feqet wesaran vîyartîş nê, qeraxdê awki di vinderte, temaşekerdiş zî pûrtê însanan waraznaynê pay. Yew herikîyayîş bi ki, goşî kerî kerdênê. Se birûskî (virûskî).

Seki 'ecelê awki bibo. Semedo ki vejîyo raştêdê Mamikî 'eece kerdênê. Se yew çîyo ki firaqda xwi di ca nêgîyo. Yew 'etîqîyo(çeviklik) ki qerekerê milleta **Kurd** temsîl kerdê, yew hereketey, yew qelabalix kirîştênê. Herikîyayîşê ja di yew xurûr

bi ki, bi koyan, bi keran, bi vergan, bi mîrçikan kewtênê. Eno ro, omnanî zî waştênê ki vindero boya xwi bigîyo.

Îmam Êşen û enbazê xwi gonî û 'erqî mîyan di mend bî. Îmam Êşen mecbûr bi ki gamê aver vîro dopol roy. Enbazê jê vîyartîbî bover(wawer) zî. Îmam Êşen zî heywanê ki dekwetişê awki ra tersaynê dekerdê ro. Awka ro ya ki ver zinaran dîyaynê, kewtê şematedê xuşîya awka ki kêlekan di kaşandê tîkan a rêz bînê. Sewna zî yew veng çînê bi. Îmam Êşen wexto ki fikirîya, va: "Ma hamê peynîda gurî!", yew di vengê çekan(sîlahan) heme ca girot.

Awka ro ya ki delalî delalî herikîyaynê, hêdîna vengê ja nê- eşnawîyaynê. Kaş ê tîkê ki wirdî kinaran di bî, veng jîno pêşîyaynê bînê seki hinzar hew veng bido.

Îmam Êşen xwi eyşt 'erd. Vajîya, va: "Tek çîyo ki enkay ez kena, enbazan û colî rê wext kezenç kerdişo. Şansî ardim nêkerd".

Bi 'era kaşkerdiş Îmam Êşen ki hame hetê kaşî ya, dest bidekerd tepa çikurîya. Eskeran panayîşê tifigan zêde kerd bi. Îmam Êşenî bi zor-bela xwi vist peydê yew zinarî. Wexto ki jê cewabê teqnayîşê eskeran da, polo bîn, semedo ki xwi bancê pê ser, nabên da teqnayîşan. Feqet zaf nêromîya jîni rana dest bi teqnayîşan kerd.

Yew şematewo ki 'erd û asmên ker kerdênê, gumaynê deredê **Haydaranî** di.

Ca wo ki Îmam Êşenî xwi tede limit bi, îmkan nêdînê ki wêra ra biqetîyo.

Asmên roşin bibi, bi astaran xemilîyabi. Aşmi, dest bidekerdbi peydê koyandê **Demenanî** di hasaynê. Kam zano, esker û enê qelabalixî ra nêbînê, ga bîbînê yew şewê da payîzî ya zaf weşî? Yew vayêdo germ dere ro ver bi cor hameynê.

Îmam Êşen fikirîya, va: "Enê eskerî ma ra çi wazenê? Çirê wazenê ma biqedênê? Eno nabên di zinar o ki vernîda Îmam Êşenî di bi, gulley tede vingaynê, parçey dormarano vila kerdênê. Ma zî sey jîni mêrdimî. Qelbê jîni ki esto, ê ma zî esto.

Ganê jîni ki esto, ê ma zî esto. Çi wazenê ma ra? Kur û kulfet, mayan û aqrebandê xwi hetî mendîş, awka koyandê xwi şimitîş, kaşkerdişê hêwaydê jê vêşêr çî gunê ma esto? Ena çî zordesteya, ena çî wahşîtiya?"

Herki şînê Îmam Êşenî nîzdîkbîyayîşê jîni fa'm kerd bi. Dest bide kerd kaş ro çîkurîya. Seki herri ra zelîknaye bo, xwi 'era kaş kedênê. To vatênê qay Îmam Êşen bi rojanbi ki lej kerdênê, wext vindert bi. Heme het ra gulley vizaynê. Her deqa ki vîyartênê, Îmam Êşenî hina baş fa'm kerdênê ki wezîyet telûke beno. Semedo ki Îmam Êşenî enaya zanaynê, heme quwetê xwi serf kerdênê, xebitîyaynê ki vejîyo gir. Hema hema mendbi ki nîzdîk bo. Dalpê erqê xîşnî yê ki çaredê jê di pêser bîbî, tozî mîyan kewtênê û ridê jê ro zeliqaynê. Îmam Êşen yew di, veyndayîşê "Teslîm bibi" eşnawit. Her het ra gêrîya bi. Xwi zere di yew dej, yew qahr hîs kerd. Îmam Êşen xwi tênêda, ana vindert. Yew di dinya jê tarî bîbî. Yew hîsêdo bi dej hame jê zere di ronîşt. Dejê nêresayîşê 'egîtanê Demenanî, cenîya jê ya ciwani û gedendê jê, jê girotbi berdbi tayna hîsan mîyan.

Hemedî ard xwi vîrî. Şoşmanê xwi Hemedî yo 'egît. Remyayîşê jê yew destani bî. Bi desan çîmanê eskeran jê nêdî bi. Gullê jîni Hemedî di kar nêkerd bi.

"Ez zî bişêniba(eşkêna) yew rayîdêki veyna?" Wexto ki Îmam Êşem eno hawa fikirîyaynê, asinê(hesin) sînguyano sert gandê xwi di hîs kerd.

Yew pîrodâyîşê do bi nêtê mergî dest bide kerd bi. Gawir 'Elî yo Çawîş, en bêwîjdîyanê jîni bi. Seki heyfê pêrdê xwi bigîyo, pirê kîn, pirê nefret, daynê pîro. Bedenê Îmam Êşen yo xîşin bedilîyabi bibi yew parçe. Pîzorê(organ) jê yê ki dej hîs nêkerdê çînê bi.

Roj dîyarê koyan roşin kerd bi. Qeraxê roy seyîn û honik bi. Îmam Êşen yew dar ra girêdîyabi. Îmam Êşen bi mereq sekerdişê jîni pawitênê. Jîni heyânî serdê sibay Îmam Êşen kut bi. Bişînê kamî ver, 'eşkê kamî biwariştê se, daynê pîro. Îmam Êşen pîrodâyîşan zafêr, nengê giranê ki tira çîniyaynê, jîno hêrs bînê. "**Kurdêeşqîyay,talankêşî,Kurdêpîsî...**" en sivikê jîni bî.

Wexto ki werte zelal bi, Îmam Ūşenî çimê xwi dormare ra çarnay, dî ki cilandê Kurdî ê millî mîyan di yew însan ha weyra wo, verê pê 'ecêp mend. Çimkî şênaynê serbest bigêro. Dim ra fikirya ki o yew **alçaxo**, ki reyîd eskeran nawneno. Bi fekdê pir tû kerd 'erd. Sankî quwetê eskerî bes nîyo, enê însanê bêbextî zî jîni rê ardimey kenê. Kam zano bi çi xapêna wo?

Semedo ki çî Îmam Ūşenî ra persê, jê berdênê merkez qumûtandê taburi heti. Îmam Ūşen eyşt yew qamyon. Des eskeran zêdêr dormedê jê di bî. Gawir 'Elî zî şofêr mehêlî di ronîşt bi. Qamyon bi vengêdo girana kaş ro dîyarkewtênê. Rayîd xirabe û xêlêk hokin(vîrajîn) bi. Viraçişê qışla eskerîya di semedê erşawitîşê malzemî virazîyabi. Feqet wesaran koyandê vewrinana laser o ki sey gullî hameynê war, xêr rayîd di nêverdaynê. Eno sebep ra her serri newera virazîyaynê. Semedê enyay zî dewandê Kurdan, ê dormarî ra mêrdimî bi zorbê çekan arêdaynê û sey esîran xebitnaynê. Se esîrê Mekedonîyayîjê ki şîbî Roma di rayîdî viraçtî. Koledarê Romayîjî fînîyaybî zibildê tarîxî(dîroki), lakim çîyo ki ordî kerdênê, bi jîni hinzar hew rehmet daynê wendiş.

Îmam Ūşen vinderbi fikirîyaynê. Serê jê têmîyan kewtbi. Eno nabên di qamîyon vejîyaybî gir. Ko **Duzgin** hasaynê. Roşnayî mîyan di çiris çiris bi. Bi rengdê xwi nê bozî berz bibi asmên. Yew hasayîşê jê yo heybetin bi. Îmam Ūşen yew hesra xorîni anti. Tay nêvejîyabi enê koy ser. Herserr bi kur û kulfet şîbi zîyar ser. Çimê xwi nê sîyay xişnî **Duzginî** ra nêqenaynê. Rîyê jê yo ki rojî veşnabi bedilîyabi rengdê sifrî, hema yew misqalê qurmiçîyayîş zî tede çinê bi. Her çiqas eyşa Îmam Ūşenî ya ki yew hewtî mîyan di derg bîbî zî, zimbêlê jê yê dergê qalindî, yew weşîy daynê ridê jê ki, hema cay peyda nêbîya.

Nûrî mîyan di bi. Weşîya zeredê Îmam Ūşenî ya ki pîsey tede ca nêbîbî, xwi dabi teber. Îmam Ūşen bi serpolandê xwi nê herayan, bi qamda xwi na dergi, çim kewte, yew do bi quwet bi.

Rindey û qelp hewlêya Îmam Ūşenî ra, zaf mêrdiman jê milîyaketan şîbaynaynê. "Nûrê **H.z.** 'Elî xwi dabi ri dê jê",

anasar qalî her tim eşnawîyaynê. Îmam Êşen tenê ê Derey Lay nê, 'ezîzê heme dewandê dormî bi. Awo ki jê ra hes nêkerdênê, awo ki jê bidînê kêfweş nêbinê, nîyameynê fikirîyayîş.

Qamyon kewtbî merg da Qem. Bineyna pey Xidanî ver o hokî girotê vîyartênê. Çîyo ki Îmam Êşenî qafdê xwi di viraşt bi, jê daynê heyecan bîyayîş. Yew heyecan hame bide ki mezg estan wiçk bînê.

Îmam Êşenî xwi tenqît(rexne) kerd, va: "Gerê ez enkay metîn ba. Eno heyecan zî çîyo?"

Kaş ê Xidanî roşnayî mîyan di bi. Dormare roşin bibi. Vengê gedandê Xidanijan vengê qamyon tepisna bi. Enyay gedê kerwayandê Îma Êşenî bî. Xidanijan pêroyîn jê ra vatênê kerwa. Dew di yewerî dir kerwa bîyayîş, hemin dir kerwa bîyayîş vatiş bi.

Enê girê ki Xidanî ver di bî, rengê bozê şêlûyîni tede hukum kerdênê. Lemê ki qama jîni yew mîtro ro nêvîyartênê, seki vilabîyaye vindertê. Lemê şelteyênî. Her ca di gewen û telûyê heran bi. Yew nabênan di lemê wersî(ardiç) yê şelteyênî, en keskinê jîni bî.

Qamyon hîzada deredê Xarsî ro şînê. Hetê hokê ênîdê Xarsî di çîyo ki Îmam Êşen fikirîyaynê, semedê heqîqat bîyayîşî, fikirîya ki tam firsato. Îmam Êşenî heme quwetê xwi arêda yew ca. Eskerê ki dormedê jê di ronîştebî, xwi jîni ser a verda var. Ewta di, zinarî tesîrdê serd û germdê xidarî ra wîrdî bîbî, şeklê qum û xîçan girot bi. Îmam Êşen xîçan dir herikîyaynê war.

Eskerî haldê xwi di bî. Tayîn cixara antênê, tayîn zî dest bi yew deyrda xerîbey kerd bi. Çew Îmam Êşenî dir 'elaqeder nêbibi. Eskerî fikirîyaynê, vatê senî bibo gurê jê tabûr di qedênê.

'Ecêp mendişê eskerî zaf nêromîya bi. Qamyon a vinderta ra Îmam Êşen erzîya war. Pancês eskeran dest bide kerd, bi heme quwetê xwi Îmam Êşen fetilna.

Îmam Êşenî waştênê ki xwi derî resno. Şoşmanê jê Hemedî zî ana kerd bi. Leman ser a çit bînê, bi heme quwetê xwi hetê

cêrî ra vazdaynê.

Hilki-hilka eskeran bî. Rana zî jîni taqîbkerdişê Îmam Ūşenî ra fek verra nêdaynê. Yew hîma ki jîni di bêhêvîyey dest bide kerd bi, çîyo ki bibi bibi. Îmam Ūşen o ki xwi yew komedê hejan(çarî) serra çeng kerd bi, mûndîya jê ya ki abîbî û hej ra mend bî, bîbî sebebê 'erdo gunaayîşdê jê.

Îmam Ūşen bê mûndî nêvejîyaynê teber. Mûndî qama jê ya dergi hina derg nawnaynê. Sey yew selvî, ahengî mîyan di. Aw roj zî Îmam Ūşen cilandê xwi nê millî mîyan di bi. Enê cilî rehetî. Însan mîyan di sey yew pel xwi sivik hîs ken o. Mûndî bi rengandê ganîyan mûnîyena. Sey **kilîm a Kurdan**. Yew serê mûndî yan yew dar ra girêdîyeno, yan zî terefde yewerî ra tepêşîyeno. Dim ra tadîyanê mîyanedê xwi ro pişenê. Gedey semedo ki mayandê xwi rê mûndî tepîşê, kewtênê têqerez.

Wexto ki Îmam Ūşenî xwi qamyon ra eyşt bi, abîbî (bîbî a).

Wextono ki Îmam Ūşen vazdabi, firsat nêdîbi ja arêdo. Hama hama mendbi ki, ga eskerî tepîştîşdê Îmam Ūşenî ra hêdîna hêvîya xwi bibirnê, hej(çar) ra mendbî û bîbî sebebê kewtîşdê jê.

Îmam Ūşen wexto ki hêzdabi wardo, eskeran bi kêf nabin pada bi. "Taliho kor! Hama hama mend bi ki ez zî sey şoşmandê xwi bixelisîyaynê!", qalî fekdê jê ra vejîyay. Eskeran tîfingê xwi raşt kedî bî, tetik di vindertênê.

Gawir 'Elî bi fekdê pirê nengî, hetê cêrî ra hameynê. Bi qamda xwi na kirri, peydê leman di zor hasaynê. Destê Îmam Ūşenî yê ki eskeran tadaybî û berdîbî peydê jê di bestîbî, wexto ki gawir 'Elî hame jê ver resa, dest bide kerd paşkulana hame bide.

"**Kurd o pîs**, peynîya to hamey! Remayîş çîyo ez to nawne-na".

Gawir 'Elî şimşêrê xwi ant û eskerandê xwi ra: "Tepêşê ûlan" vatiş ra pey, jê ver di çog da. Eskeran polan, çîpan û serê Îmam Ūşenî tepîştênê. Pancês tenan jê kerd xwi bin. Seki kê yew vîştirawo biquwetî sere bibirnê, bi sere û gan jîni xwi vist

Îmam Ūşenî ser.

Gawir 'Elî erbavê guredê xwi bi. Şimşêrê xwi no tuj, bi hostayey xebitnaynê. Şimşêr, wexto ki acêr û qayme hewonîyaynê û ronîyaynê, Îmam Ūşen sey awirandê Hz. 'Elî, awirî eyştênê.

Vergî, mîrçikî, mês û mol, marî, 'eqrebî, ganî û heme Xidanîjî bêveng mendî. Goşî ragirotî. Roj o ki asmin di daliqnayebi zî, bi hêrs hewnîyaynê. Yew hêrs bi ki, şîyayîş nêzanaynê.

Eskeran, Îmam Ūşen bi zor zeft kerdênê. Gawir 'Elî, qafê Îmam Ūşenî yo rind, aw rî yê jê yo rind o ki herkesî ti ra heskerdênê, bi pordê jê yo derg tepîşt û kerd xwi dest.

Leşa Îmam Ūşenî rivişîyay. Rivişîyay. Liganê jê 'erdo yew korti viraştî bî. Herra gewri, çîl sûr reng bî. Çimê îmam Ūşenî yê sîyay xişnî, tersî mîyan di bî. Akerde se ki koritikandê xwi ra virbê.

Gawir 'Elî, serê 'ezîzê Kurdan Îmam Ūşenî jê destî û eskerê jê zî jê dim a kewt rayîdî ser.

Xidan di şîvan berz bînê. Cenîyan lornaynê. Camêrdî zî xwi zere di bermaynê. Kur û kulfet, xort, extîyar, heme însan bermaynê. Ercîyayê jîni Îmam Ūşen, kerway jîni, roj taştare çimandê jîni ver di kişîya bi. Kerwa, se bira wo. Kerwa, dostê roj dê tengî yo. Kerwa, yew fertê keyî yo. Kerway yewbînan ra keyna nêgênê nêdanê. Namûsê kerwayan, şan û şerefê jîni zî yewo. Xidan, Îmam Ūşenî dir şerefê kerwatey çarnaynê. Şoşmanê Hemedî, şerefê Xidanijan, kişîya bi. La nêbermê se bikê?

Esker ancîyabi. Camêrdî seki têqerezkuwî, vazday. Kam o ki Îmam Ūşen o qam xurt dînê, çog daynê û destê xwi hetê **Duzginî** ya kerdênê, jîni waştênê ki ayê ki ena barbarey kerda, derê nêverdo. Ti ra pey cenî hamey. Kam a ki Îmam Ūşen dî, sere û porê xwi rûçiknaynê, 'era kerrey(sî) girotênê û daynê serandê xwi ro.

"De bira, de bira
Îmam Ūşenê'm de bira.
Ez qurvanê bejna to wî

Îmam ÊŒenê'm de bira
Esker, Êmam ÊŒenê ma sare birno.
De bira, de bira,
Derdê Êmam ÊŒenê ra
Kemer, dar û ber veseno".

Derê Xarsî bi lorîda cenîyandê Xidanijan pir bibi. Huseyn o ki Kerbela di kiŒiyabi, dejayîŒo ki jîni derê hîs kerd bi, hinzar hew jê zafêr hîskerdênê. Bindê rojdê hadî di lingandê cesetê Êmam ÊŒenê yê bêserî ser o nûx bîbî û bermaynê.

Cenaza(tabût) Œehît Êmam ÊŒenê hema deredê Lay nêresaybî, xeber a sîyay rewna jîni resaybî. Dewijanê QureŒanî dejayîŒê xwi kerdbi deyrî. Maya jê, cenîya jê, gedê jê û mêrdimê jê xwi ra vîyart bî.

Hemedî zî weyra bi. ŒoŒmanê jê, dostê jê yo ercîyaye û enbazê jê, waŒtênê ki hurmetê xwi no peyên Êmam ÊŒenê nawno. Çi bi ki rîyê Êmam ÊŒenê yo nûrin nêdînê. Kîn o(xinco) ki hîs kerdênê, ana xwi dabi ridê jê ki, wexto ki berdbi merg zî rîyê jê indaysay nîyancîyabi. Burîyê jê weniŒtbî pêser, rîyê jê zip-zerd bi. To vatê qay gonîya jê heme wiŒk bîya, tepa ancîyaybî. Çimanê jê kil-kil merez heriknaynê. Ne yew dalpa hêsrî riŒnaynê, nê zî çimê xwi kutinê. Xorîn ra, bêherket hawnîyaynê. Heskerdoxandê xwi dim a lomayîŒê Kurdan pêdim a romîyaynê.

"Dayê seker o, kile seker o
Êmam ÊŒenê'm cade yeno ko ra
Maye qedaye lazê jê to bijero biko
Ez vanu, heris û sevkane na
Bejna rindekena to ra

Lazê camerdu û ciwaniku
Qanûne na dîna ra

Dayê tim ra mirenê
Îlam dest guretene, lingi guretene
Lingi guretene
Kardî ontene
Qersuna bêbextu çika ki zor a

Terkutne şune desu ponc tenu
Dorme ro xortê mi gureto, eve xayînenî
Lazê mi serebirno eva weşenî
Dest-bojî kerde cendegî ver ra
Meyîte lazê mi
Verdo tîja payîzî ver ra.

A şew ne deredê lay di, ne zî Xidan di, hewn nêdekewt çimandê însanan. Cenî û camêrdî cîya cîya, kome kome kom bîbî bahsê mesela kerdê.

Kêdê Memik Axay di zî bahsê mesela bînê. Axa, werdiş û şimitiş ra birîya bi. Rew nîvîn da xwi ser o derg bînê û ristîyaqan di ana yew noqta ra hewnîyaynê dim ra zî xwi di şînê. Yemoş ki lornayîşê cenîyandê Xidanijan eşnawit, ja fa'm kerdênê ki jîni çî derece zerî ra lornaynê û heq zî daynê. Du'ey fekdê Yemoş ra kemî nêbînê. Yemoş heyfîbî zîyaron o lebîyaynê.

Kêdê Axay di kardî fekê çewerî nêakerdênê. Herkes hiş(wis) bîyaye, bêveng, melûl melûl fikirîyaynê. Hedîsey çiqas ki şînê zêde bînê, yewbînî fetilnaynê. Kiştîşê Îvrahîmî ra pey, gure herki şînê çixirdê xwi ra vejîyaynê. Axa ana bîyayîş texmîn bikerdênê zî, xişney û lez bîyayîş di xapîyabi. Ay rojan Dêrsim di yew tofan ronîyaybî. Yew tofani mîyan di bi. Heme ca boya gonî û barûtî mîyan di bi. Ancîya(hûnca) zî axay xwi emînîyet di hîs kerdênê. Kêf kerdê, semedo ki giranêya xwi mêldê quwetî di rona bi. Eno sebep ra zaf rayan aqilbîyayîşdê xwi ra xirûr hîs kerd bi. Axay paştîya xwi eskeran şanaybî. Enkay eskerîya ra îtîbar dînê. Lakim 'eşîranê ki serehewona bi zî, ne-

fretê jîna qitê jê qeriffiyaynê.

Axay destê xwi peydê xwi di girêdaybî, wede di şînê hameynê û xwibi xwi qalî kerdênê. Du'ey kerdişê axay qet nêveynîyabi. Çimkî heyanî eyro axa ne dekewtbi tengasey, ne zî du'e kerdiş mûsa bi, ne zî êhtîyaç dîbî. Cenîya jê ya ki yew rayan du'ey kerdênê, bi henekî ja ra:

"Yemoş, ti indasay du'an kena pê ro to rê zêde yenê. Gedandê ma rê, tormandê ma rê zî. Hêvî kena ayê bînî semedê minê, ana nîya?"

Cenîya jê şermizar şermizar: "Ez û ti daxil, semedê heme malbata xwi du'an kena. Ma yew ganî, yew rihî. Çiray ferik beno?" Dim ra axa seki şukranê xwi bide nawno, çimê xwi zîq dekerdî cenîda xwi na hilhillîya tira hewnîyaynê, semedo ki ja indasay gedey daybî bide. Tira pey zî axa nivîn di tenêbîyayîşê xwi fikirîyeno. Axay ardê xwi vîrî ki Yemoş bîya se yew qawina ki zerê ja vîro, hêdîna du'an kerdişî vêşêr sewna gurî rê nêbena. Bi serran bi ki cenîda xwi dir têkilî(îlîşkî) jê yê nivîn çinê bi. Xizmikara jê ya Kemez ena îhtîyacê ya axay dînê.

Axa wo ki wededê meymanana vejîya teber, gedê xwi, veyvê xwi û tornê xwi, weyra di ewta di ronîşte dî. 'Ecêb yew bêvengey jîni ser o bî. Jîni bêhedef, bi çimandê vengana temaşê axy kerdê. Ayê ki axa dîbi, heme wariştîbî pay. Wexto ki veyvî ancîyay wedandê xwi, lajanê jê paştîya xwi dês şanaybî ana vîndert bî. Axa yew kursî gurot, dar a tiwêr ra pîla ki qaşikê qirmêdê ja xorîn ra şeqyabi, paştîya xwi bide şanay. Roj bi heme çewteyda xwi na daynê ridê jê ro. A serri fêkî beqçe di yew hîkmet bi. Gilê daran 'erdo bî. Yew bollixêya nêveynîyaya bî.

Memik Axa wextêdo derg xwi tîncî(tîji) verşana. Bedenê jê rind sist bibi. Seredê jê di zî, lajê jê yo Mûrsa bi. Şîyayîşê colî dim ra jê dir zaf elaqeder nêbibî. Qerar da ki şoro Saadetîn Efendî het. Destê jê peydê jê di girêdaye kaşdê Kalasanî ro hêdî hêdî ki vejîyaynê, xeyalê Mûrsay zî çimandê jê ver di tedir şînê.

Jê Saadetîn dikandê jê dê şenikî di pey masada nûştişî di dî.

"Selam û 'eleykûm Saadettîn Efendî".

Saadettîn o ki çimê xwi zîq kerdîbî Memik Axay cewap dayîş di zahmetey antênê. Semedo ki ziwane jê giran(kekec) bi, xêlêk derg kerd bi.

Axa fikran mîyan di bi. Saadettîn o ki enaya ferq kerd, semedo ki kêfê jê bîyaro, dest bide kerd xeberê ki girotbî rêz kerdî.

Vanê: "Wezîyetî Mûrsay zaf rindo. Mudirê hepisxanî jê banderê wendiş û nûştiş keno. Yanî bi zanayîşê to sankî hepisxane nîyo, yew mekteb bo. Tew yew îhtiyacêya jê çiniya. Ê ma jê ziyaret kenê, îhtiyacanê jê temîn kenê".

Wexto ki Saadettînî tew yew bedilyayîş axay di nêdî:

"Aaa axa, ti pê kê kê kêf weş nêbî?" ki va, axay va:

"Sipas dostê'm. Bawerêya mi bi to zaf a".

Saadettînî zanaynê dostê jê Memik Axa berdişê heywanandê xwi rê boya jê teng bîya. Jîni ena mesala ser o çend hewî têdir qalî kerd bi. Waşt ki yewna ray hina axay kêfweş ko.

"Axa, dewleta ma ra bawer biki. Eskerîya to weş şinasnena. Hemekes zano ki ti mêldê eskerîya di bî co ra dewarê to hamey berdiş. Ê ana nankorî nîyê. Zaf nêromeno heme çî rana kiweno rayîdê xwi. Biney sebir biki". Axay va:

"Cay sebir dewaranê mi tepa ano?"

"Axa, hameyîşê nê xeberandê peyênan gore, quwetê eşqîyayan hama hama mend o ki bişikîyo. Demenaniyî ki bikuyî, Dêrsim sey helqandê yew zicîri eşkawîyeno. Cumhûrîyetê ma wo xort, dest maldê 'eşîrandê lejkerdoxan sernano. Koyan di colê bêwahîrê estê. Ti go veynê, tirawîyayan ra zafêr danê to. Çimkî ti mêldê hukumetî dê. Nêdê to la danê kamî?"

Axay di yew rehetey hîs bînê. Dest bide kerdbi bawerey hameynê bide. Pêdim-pêdim a çay şimitiş ra pey, fikirîya ki yuzbaşî dir zî qalî biko. Bîna sipî ya ki çimî girotê, axa warişt hetê ja ra ray kewt.

Axa pey dêsandê qişla eskerîya serdin di yew ters hîs kerd.

Şewqa xwi veti û yuzbaşî ver di nûx bi.

Yuzbaşî 'Elî Fethî zî temaşê jê kerdê.

"Ti xêrhamê Axa".

"Xeyrê mîyan di bê, 'Elî Fetî Beg"

Yuzbaşî va:

"Axa, awo ki dewarê to tirawitîbî (diznaybî), ma tepişt"

Axa seki zanaynê hereket kerd. Halbûkî eno sebep ra heme Xidan şînî mîyan di bi. Tay nêşnawitbi lornayîşê jîni?

"Ti Homay sînenê enyay kamî?"

"Ti enkay veynenê".

Dim ra emir da erdê nobeçî, va wa 'Elî çawîş bêro. 'Elî çawîş pêrodayîşê başnandê lingandê xwi û silam dayîşê yuzbaşî ra pey:

"Awo ki to tepişt bîyari!"

"Serî ser qumûtanê'm".

Biney ra pey, 'Elî çawîşî desti yew pêlek kewt zere. Yuzbaşî bi çimandê xwi pêlek nawit:

"Nanîko. Wexto ki dewarê to ladê Heyderanî ro vîyarnaynê tepiştîya". Axay biney xwi da ehmeqey. Seki werte di çîyê nê-veynawo, îmaj kerd.

"'Elî çawîş! Binawni, ma veynê. Binawni, wa axa dijminê xwi veyno".

Gawir 'Elî porbê seredê birnayî tepişt pêlek ra vet.

Axa, bi seki kê bi seyan lê yê awaka germi, dim ra zî awka serdi jê ser o kê. Axa hawnîyaynê dim ra yew di sarê xwi tay-daynê. Zaf ray Îmam Êşen dî bi. Feqet ena ray seredê jê yê birnayî ra senî hawa tersaynê? Çimê cadê xwi ra virbîyaye yê ki sey yew cam vinderteybî, axa yewna raya peyêni jîna hewnîya û ca di sarê xwi tada.

"Demeg eno ya wo" axa wo ki vajîyaynê, reng-meng ridê jê di nêmend bi.

Axa hina zêde ki bimendênê, bêhiş kewtişdê xwi ra tersaynê.

Axay va: "Qumandan Beg mi rê misade" û vejîya heyati

(eywan).

'Erd seki bindê lingandê axay ra bişermiŕiyo. Seki axa serxoş bo. Lewliqîyaynê. Seki gindir bo, hetê kêdê xwi ra ray kewt.

Her gam vistişê axay di sere wo birnaye hameynê çimandê jê ver. Ne colî, ne zî sewna çî fikirîyaynê.

Axa fikirîyaynê ki seredê birnayî ra senî bixelisîyo. Axa bibi seki yew hewrdê sîyay mîyankewo. Bi yew şeklêdo nezan rayîd di şînê. Linganê axay bi hereketandê banderbîyayan û şartbîyayan jê berdênê. Bi banderbîyayîşê şeştî serri. Axay cayekî nêdînê. Çimê jê dûrî ra yew noqta di mendî bî. Zimbêlê axa yê hertim jê tadaynê û tede kaykerdênê, cêkewte û bêşekil bî.

Axa wextono ki keye resa, gedê jê kewtî polandê jê nivîn di jê derg kerd.

Roj ê kiştişê Îmam Êşenî yo bîn bi. Honikaya şefekî di cenîyan meşkê doyan çatman di daliqnaybî do nîrtênê. Besa vîyay, waya Hemedî Fîrazi, Zeyne û Zere meşkê doyandê xwi têkişt di darvistîbî. Jîni bi 'eynî hereketan meşkê doy aver û apey nûskîdaynê. Vengî têqelibîyaybî, seki yew meşk ra bêro hameynê.

"Vizêr senî hawa bîyo se mi çimê xwi padayê. Bermî ra, betilîyayîş ra beno. Neki heyani gonîya şehîd Îmam Êşenî wişk nêbo, kê tew rakuwenê? Qurbanba Îmam Êşen. Rakewtbîya yew ray. Mi yew hewin dî" Zere ya ki vatê, ay bînan ca di fek teşanayîşê meşkandê doy ra verda, rind xwi nîzdîkê ja kerd.

Hemin yew di: "Xêr bo înaşalla" ki va, Zere:

"Xêrî(xeyrî) mîyan di bê" vatişî ra pey, dest bide kerd.

"Riyê jê yo nûrin, bi erdîşa xwi na sipî, mi pî xwi no rehmetî dî. Arisîyaye, pak û xêlêk zî xwi ser o hasaynê. Ma waredê birekandê Duzginî dê. Mi ra va ki: "Herê, çî rê şima nêşano keye? Bewnînê ha zimistan dest bide ken o. Hewrê sîyay yenê". Ez şona jê het. Wazena jê hemêzka û miçka. Ena ray pî mi nîyo, Demenaniy o extîyar o. Dim ra yew qelabalix heme were gêno.

Ma dest bi koç kerdişî kenê. Yew hayî-hûy, yew qelabalixbi ki qet mepersê. Berz bînê asmêndê hewtini. Ma se kerdê nêşênay-nê heywananê xwi kom bikê. Ez kam het ra hewnîyaynê mi vergî dînê. Bi colan vergan ko û kerey girot bî. Hameynê ma ser di. Cinawiran a yewê wexto ki mi ser di hame, tersana qey ez nêfiraya? Ma heywanê ki dî, bi 'ele-'ecele qefedê 'Elî verro jîni vîyarnay û ma hameynê dew. Wertey rip-roşin bi. Feqet mergda Xem ro wexto ki ma hamey hetê PîrêPes ra, yew di dinya bî tarî. Bî se zîndan. Çim-çimî nêdînê".

Cenî ewta di kewtî nabên: "**YaDûzgin! YaXizir!** Ti ma, kur û kulfetê ma û milleta ma rê wahîr vejî. Dinya ma tarî meki".

Zere hewnê xwi domna:

"Tam serbecêr o ki şînê hetê kaşdê PîrêPes ra, weyra cawo ki Îmam Êşen şehît kewtbi û şîbi rehîmda Homay. Belê belê tam wûca bi. Eno ca wo tarî û delamato ki çim-çimî nêdînê, yew di yew gînda roşnayî tede peyda bî. Sey roşnayêda biruski. Yew roşnayîya ki çimî girotênê. Fitlî daynê û berz bînê hetê asmênî ya". Yew di mi çîmê xwi akerdî.

"Îmam Êşen o ki mi qeda jê girotênê, semedo ki qirqleran mîyan ko, bibi roşnayî".

Wexto ki meşkê dodê xwi têşananyênê, du'ey fekdê jîna kemî nêbênî.

Cawo ki Îmam Êşen kişîya bi, çen rojan mîyan di bibi yew zîyari. Dewijan dîbi ki rojê ênan(cumhan) ewta di mûmî veşay-nê. Jîni yewbînî ra vatênê, ewta di melekê sipî hameynê war û wariştê.

Lemî, bi rengandê Kurdan sûr, zerd û bi kesk xemilîyaybî. Îmam Êşen o ercîyaye, kerwa Îmam Êşen, bibi zîyar a Xidani-jan a en pîli. Çewerî zûrî ra namê jê nêgirotê xwi fek. Jîni serebê Îmam Êşenî siwend wendê. Aw Îmam Êşen o ki Kərbela ra kewt bi, çewerî jê nêardênê xwi vîrî. Îmam Êşen o Dere Layij mubarekey di jê xwi ra pey verda bi.

Xidanijî hinî nêfikirîyaynê ki senî dekewenê zimistanî, senî zimistanê xidarî û dergî viyarnênê. Tersê hemî yew bi. Tirê

(gelo) ez do bişêniba gemîda Nûhî di bimana? Hiwayîş riyana ra dûrî kewt bi. Şahî(kêf) jînê rê yew kelîmeyêda xami bî. Hêvîya ganî mendişî, hinda hêvîya mêrdimê ki lewê jê yaz û yabana ra bişeqyê zî nêbî. Dûrî di ne yew hêvî ne zî çol di yew cawo nebatîna hasaynê.

Halbukî aşmê ki dewijî te de en zaf xebitîyênê, enê aşmê Payîzî yî. Velg birnayîş, merek di cadayîşê vaşî û simerî, arê, serokerdişê banî, wişkerdişê goştî, qawirme kerdiş, bastêx kerdiş û hama zaf karê bînî. Kiştîşê Îmam Êşenî ra pey dest û lingê dewijan bestîyaybî(hemeybî girêdayîş). Ti çendi vajê ê endî bêhêvî bî.

Yew rojêdo serdîna bi. Rana zî Xidaniyî şîyayîşê bindê banandê xwi nê dêskeyênê qalîndan ra tersaynê. Banandê xwi ra, banê ki jîni emeg dabi viraşt bî, jîna zî tersaynê. Xidaniyî semedê vilabîyayîşî, keyandê xwi ver di, yan zî banandê xwi ser o vinderte vezdayîşî rê hedreybî. Xeberê ki eno nabên di hameynê, jîyana Xidaniyan a bîbî yew parçewo muhîm.

"Esker vejîyabi kodê Zeli".

"Demenaniyî gêrîyaybî çember".

"Însanê ki maxaran di jîyaynê, hameybî veşnayîş".

Xeberî, xeberî(haberler)...

Xeberê ki insana tira xof girotê, çikas ki şînê yewbînan rê sey(sîy) viraştênê. Xeberê ki însanan di moral û 'ezmê jîyani çînêbîyaye kerdênê.

Herkes goştarêya lawayîşê kutkana kerd. Camêrdî seki hewna ra wardê, çimê xwi bi ters akerdî û wariştî pay.

Jîni qerato ki hetê poldê Qiz ra hameynê dî. Wexto ki fa'mbi esker nîyo rehet bî.

Xerîb, her çiqas ki kutkana dormarê jê girot bi zî, rana hamebi berdê Caferî het.

"Wazena bibi meymanê Homay" ki va, cenîya Caferî jê dawet kerd. Yew terafa gedana dormê jê girot bî.

"Apo kot ra yena?" (Apo kora ra yenê?)

"Demenan ra yena" ki va, goşanê ki eşnawit hamey.

Kam o ki xeberi eşnawit vazda. Yew wexto kilm di keye tixlim-tixlim pirbi.

Sey hertimî camêrdan dormedê meymanî di helqa viraşt bî.

Cenîyan zî berdo nêmakerde ra qalê ki vajîyaynê goştarey kerdênê. Nan û mast o ki jê ver di ronayebi, bi lez û bez werdênê. Yew het ra zî qalî kerdênê.

"Ma erîşê(tarozê,hucum) deredê Qutî di hinzar hew ê poşman kerdî. Alay, alay esker romit ma ser di. Ma eman (fiqan)) nêda jîni. Ez bawer nêkena ki yew gullê ma zî veng ra şîyo. Her erîşkerdiş di jîni xesar(zaîyat) da, mecbûr mendî ki tapa agêrê. Feqet dijmin zaf bi quwet o. Omara jîna zaf wa yew heta bo, top û teyarê jîni estê. Cawo ki dijmin nêşênaynê dekuwîyê, cor di bombey vistênê. Dewê ma 'era yew bî, veşay. Însanê ma yê bêguney kişîyay. Eno qirkerdiş, ena gami bi heme hukumdê xwi romîyeno.

Demenanij o ki xorîn ra yew hesiri anti, seki fek heme çî ra verdo û mergîrê meydan biwazo, yew tawirî mîyan di bi. Por û erdîşa jê têqelibîyaye, sere û cilê jê leymî(qilêr, lês)) mîyan di bî. Xortê ki rew pîr bînê, jîna yewê bi. Yew ara çimê jê adirdê kuçlanî ya kewt. Heme haldê xwi na betilîyayebi. Dej o ki dîbî û ant bi, xwi dabi ri çimandê jê.

"'Eşîra Areyan û Alani enay bes nêbî, kewtî vernîda eskeran. Bî milîsî(caş). Arazî dijminî nawit. Maxarê ki ma xwi tede limnaybî, tek tek eskeran nawitî. Jîni zî fekê mixaran di dêsê betonênî viraştî.

Zere di gedey, cenî, extîyarê ma ganî ganî kişîyay. Kanî koray(hê çadê) Pîr'ê ma, rêberê ma? Wexto rehet di qedir girotiş reheto. Lakim, wexto zor(teng) di ki ardimey lazim bena, werte di çew nîyaseno.

Ma Demenanijî dijminî ra zafêr, 'eşîrandê Kurdan ra derbi werdi. 'Eşîra Yusufan zî mêldê dijminî di vejîyay. Siwendo ki werd bi zî, sozo ki dabi zî pûç(kof) vejîya".

Çewerî yew çî(taba) nêvatênê. Demenanij bibi xila derdî. Heyanî enê meselan jê tenê însan o durist û camêrd şinasna bi.

Jê texmîn nêkerd bi ki Dêrsim di ana qeleşey zî bena. Indasay bêbextey semedê jê newe bî. Eno sebeb ra dej hîs kerdênê.

"Bi yew qîflê însanan ma kewtbî yew mixara. Peynîda mixara di cay vejîyayîşî zî bi. Ma fa'm kerdbi eskerî pîlan viraşto ki mixara bigî yo xwi dest û ma hemin werte ra hewano. Gerê tek gullê ma vegra nêşînê. Nîtekîm ma ana kerdênê zî. Kam o ki erîşê mixara kerdênê xwi 'erdo dînê. Dim a newey hameynê. Qando ki yew gami aver şorê, jîni bi desan însan zayat daynê. Sûbay yo zalim o ki eno kar kerdênê, cadê xwi no limite ra xwi tîndaynê. Ma fikirîyaynê ki sûbay bêro kiştîş se, esker ma rehet verdonê. En nîşancîyê ma wo hewil pabokê sûbay vindert. Semedê yew erîşdo(hucumdo) newe sûbay o ki nêmcet xwi berz kerdbi, bide guna kewt 'erd. Eskeran sûbayê xwi no serpol pîrpirikin girot tepa(pey di) şî".

Demenanij, bi vengdê xwi nê dejayî û rivişîyayî domna. "Mi mergê nêçe 'egîtan dî. Nêçe 'egîtan...

Ez nêbena yew mûyê jîni zî. Ana fedekar, ana gan ra û bi camêrdey şer kerdênê ki mepersênê.

Esker indasay bi qûwet nêbi dekûwîyo koyandê ma. Çi bi ki qeleşeya tay axanê 'eşîran, dest û polê ma zafin girêday. Ma nêzanaynê ki ma kamî dir şer kenê. Der û cîran ki mêldê dijmînî di vejîyo, kê se kenê?"

Demenanijî heyânî nêmedê şewi bahs kerd. Dej û 'egîteya ki dîbi, bahs kerdê. Xidanijan qenhet ardbi ki Demenan kewto. Şer enkay pey seredê jîni di bi.

Eniyay ra şer nê, qirkerdiş vatiş hina raşt bi. Yew het ra semedê kiştîşî bi heme hawa ra aletandê modernan hameyîşê dewlet bi, heto bîn di milleta bêmidefa, bêçeki(sîlahsiz).

Memik Axa tersaynê. Çiqas ki meselan fikirîyaynê, se yew nêweşo ki sitma tepişo, rivişîyaynê. Yew ters, yew ters bi ki hama mîsalê jê nêveynîyabi. Bedenê axay ca wo ki ters nêşibi bide seki çînê bi. Tersî heme bedenê jê xemilna bi. Xwi nêşinasnaye bibi.

Axa xwi ra persaynê, vatê: "Memik Axa çiray terseno"?. Dim ra zî: "Nanîko terseno. Him zî senî? Xidanijê bênamûsî ki tersayîşê mi fa'm bikê, roşan kenê.

Ûyy limin bavo, eno çî halo? Bertal o Civraqij zî qey çiray kişiyeno? La tivanê enê însanan xwi şaş kerdo? Ayê ki mêldê jîni di bê zî kişenê? Bertal o ki kişta dewlet di bi. Ardimeya eskerîya kerdê. Ser a zî 'eşîra jê pey ra dabi **Şêx Sa'îdî** ro. Eno Bertal senî kişiyeno? Him zî heme sîrsela jê sere bibirni. Çîdo (çîko) fa'm kerdişî nîyo".

Bertal o ki heme malbata xwina girdê(tepedê) Kewl ser o hamebi kiştiş, adamaqilî serê axay meşqûl kerdê. Ayê ki eyro Bertalî kişenê, çirê meysti jê nikişê?

Seredê axay di enê fikrî ki bîbî se ciwên, yew di xwi tesel kerd, kilm bo zî waştênê ki xwi xofdê meselan ra xelas biko.

"O Bertal Axa wo, ez Memik Axa ya. Sûbay qedrê mi gênê. Semedo ki mi rê çay û qahwe îkram bikê, kuwenê têqerez. Gerê ê fa'm bikê ki ez mêldê jîni da. Memik, sebirki".

Axa bi se'etan kewtênê wededê xwi ber pey ra çengal kerdênê. Ge gêraynê, ge zî seder o ki pencera verdbi ser o ronîşte temaşê bexçedê fikî kerdênê.

Axa wexto ki Saadettîn Efendî dir ronîşt bi, girdê Kewli ser o Bertal o Civrakij bi şeystî û şeş mêrdiman(aqraba) dê xwi na gullanverşanayîşê jîni eşnawit bi. Bertal dostê jê bi. Cenî, keyney, kur û kulfet şeystî û şeş tenî kişiyaybî. Jîni yew di kokê Bertalî hewonabi. La ti vanê axa verkewtênê? Nê. O xwi fikirîyaynê. Ne ki dosteya jîni qali bî. Rîyê jê yew reng ra bedilîyaynê rengdo bîn. Seki Saadettîn jê fa'm biko:

Me me me mik A a axa, yew sûcê to çinîyo. Semedo ki ti bi-tersê yew sebep çinîyo. Ca do veng ra xwi bêhuzûr meki.

Memik Axa:

"Saadettîn Efendî, Bertal Axa serekê(serok, serdar) 'eşîrda Xormek o. Ti zî rind pê zanê. Ena 'eşîri heyani inkay mêldê dewleti di vejîyay. Serehewanayîşê **Şêx Sa'îdî** di derbi daya kuruyano. Dim ra efendî dê xwi rê vaja, Bertal eskerîya dir kar

kerdê. Madem ki eskerîya yewdê anay kişena. Aw wext ma zî kişena. Ti dostê min ê, wîrdî çimê min ê. Vaji Homay sînenê, yew çî esto ti mi ra limnenê?"

"Serebê pêrdê xwi nê rehmetî siwend wena to ra yew çî dê min o limite çiniyo. Raşta jê guredê Bertal Axay rê aqilê mi zî çî nêgirot. Vanê ya, gonîya ki herikîyena damar di nêvindena. Herkes hinda nasîbdê xwi weno, şimeno û jîyeno. Yew rayan gunehkarî dir bêgune zî veşeno. Ma sekê(sekerê)? Rarşta jê ez zî verkewta. Çimkî Bertal yew do sohbet weş bi. Çi yo ki bîyo bîyo. Kanî vanê ya, gişta ki şer'et birneno nêdejena. Ez zî vana ki: Gişta ki dewleti birnena nêdejena. Qerar şaş(xelet) bo zî ma vajê serê ma mûhî ra barîyê ro û vinderê.

Him halê to zî, wezîyetê to zî, ferq ken o. Ne xwi ne zî mal-bata xwi bêhuzûr biki".

Saadettîn çimê xwi nê şenikî qir kerdî seki qalî biko, çenê xwi çend hewî cêr û cor kaydayîştî ra pey, şêna veng vejo".

"Ser a zî heme sûbay to dir dostêya mi zanê. Homay nêko yew çî bibo se, ma ca di kuwenê nabên(binâte)".

Axa ena mesela dim ra rind nizilîya. Bi yew însanêdo bêhay û fikirîyaye. Sûk(çarşî) di, bindê dar a pîli di ayê ki axay dir mêldê dewlet di nutûq antênê, jê waştênê ki herkesî dir analîzê mesela biko.

Yew dalpa hewnî zî nêdekewtê çimandê axay. Axa zaf bêhuzûr bibi. Şeştî û şeş tenî. Cenî, keyney, lajî, extîyarî, xortî şeştî û şeş tenî...

Axay 'eşîri Bertal!...

Axa bi camêrdey ardimeya xwi eskerîyay rê zêde kerdbî. Axay hêvî kerdênê ki bi eno şekil wezîyet xelisneno. 'Elî Fethî yo ki jê ra en zaf ardim girot bi, semedê jê:

"Yuzbaşî 'Elî Fethî herhal çiqas şito kal lewto zî, rana zî ewladê însanî yo. Indasay werdiş û şimitişî ra pey, herhal sey Bertalî bi mi nêkeno. En higayê xwi nê hewlî mi day emirdê jîni semedo ki dekê bostan. Wextoni ki dewleta Tirk talûke di bî, reîsê 'eşîrda Lolana dir ma telgiraf kaşkerd Lozan, ma va:

"Ma wazenê Tirkan dir bijîyê(biciwê)."

Vatox ki ez bîya se? Nêbeno, nêbeno. Têkilê mi nêbenê. Serra zî seranserê serehewanayîşî di mi dewleti tenê nêverday. Eno sebep ra zî zaf mi zirar veyna. Yewê do ki indasay xizmet kê rê biko, qey kiştîşê jê beno?"

Kiştîşê heme fertê malbata Bertal Axay ziwana nêkewtênê. Yew axa wo ki awki binatê jê û ordî di nêvîyatê, senî kişenê? 'Eşîra Xormeki, senî tawir ronena? Tirê tahmûlê kiştîşê axa dê xwi bikê? Enê û sey enê persan, persî...

Dewijanê ki dew ra gami nêvistênê teber, jîna bigî ayê ki şîbî Xarpêti, Erzîncan hamey bî, heme kesî fikrê xwi beyan kerdê. Tayîn kiştîşê axay xezeba zîyaran a girêdaynê, tayîn zî vatê: "Kûzê awki rayîdê awki di şikîyeno". Peynî, xayîntey ra girêdaynê. Kiştîşê axay tenê nê, heme fertê malbata jê, mîsal, malbati mîyan di bîyayîşê cenîyandê hemlan û gedan jîni fikir-naynê.

Axandê 'eşîran hemini di yew terso ûmûmî dest bide kerd bi. Quwetê dewlet o ki heyânî vizêr jînê hewl bi, enkay ver a xwi tadaya bi jîni. Şikîtişê quwetê 'eşîrandê rojawandê Dêrsimî û Demenanî dim ra, hedef tadîyabi rojhilatê Dêrsimî. Axay 'eşîrandê rojhilatê Dêrsimî xafil di tepîşîyaybî. Him zî yew şekilêdo dest û polê jîni girêdaye.

Çîyo ki hamebi Bertal Axay sere, Xidanijan zerî ra waştênê ki bêro Memik Axay sere zî.

"Ero eno mêrdim qay tay bi ma keno. Înşallah rayîdê axa dê Xormeki di şono". Xidir o ki va, ay bînan zî zerî ra testîq kerdênê.

"Yew zalimê ki bi. Awki veng ra heriknaynê, zanaynê ma rê lazim bena, nêdaynê" Sulu yo ki vatê, Cafîrî qalê jê birnay:

"Ero, awki çî ya? Demenan di sey awki gonî herikîyena. Ayê ki mirenê zî biray ma yê. Eno û ayê ki sey enîyayê, se kenê? Her roj biçengandê sûbayandê. Serra zî jîni mîlisê ki dekûwî vernîda eskeran dî. Enînan di ne namûs, ne zî însanetey esta.

Enyay tenê menfe'etê xwi, menfe'etê malbata xwi fikirîyenê. Benê sebebê yewnêbîyayîşê 'eşîran. Çiqas ki ma vilabîyaye bimanê, ê indi(hindi) rehet ma bindê zulmî di tepêşenê.

En extîyarê jîni Sadiqî wexto waşt ki qalî biko, ay bînî ca di wis(hiş) bî.

Bi destandê xwi **Duzgin** nawit:

"O heme çî veynen o. Her çî ra bi şik bewnîyê, lakim kira-matandê jê ra nê. Enê fesadan xwi ceribna ki ênîdê **Duzginî** ra awki bişimi? Qey jîni nêzanaynê ki jîni ver di ziwa bena. A awka teberikini gorebê jîni nêbî, hemin zanaynê ki nasîbê jîni nêbena. **Duzgin**, elbet ki heqê feqîr û fiqarî perseno. Demenan di kişîyayîşê însananê ma yê ki wahîrê pîr û rehberî bî, roj beno ki ax'ê jîni vinandê (pirnikan) enînano vejeno. Va qay koy ma bêwahîrî".

Camêrdanê Xidanijan wexto ki axa neheq kerdênê, cenî zî yewna ca di kom bîbî qalî kerdênê.

Zeyne: "Cenî yê Demenanijî semedo ki nêdekûwîyê eskeran dest, vanê xwi cor di zinaran(qeyan ro) ro eşto war".

Fîraz: "Vanê cenîyan bêçekê(pitê) xwi bi destandê xwi lewan ro eyştênê rodê(çemdê) Heyderanî. Rana zî 'egîtey di vanê mêrdandê xwi ra tepa nêmendê. Semedo ki nêdekuwîyê dest, vanê qêmîşê gandê xwi bîyê. Ayê ki kewtê eskeran dest, vanê mergî xirabêr gurey hamê jîni ser di. Vanê eskeran pîzedê cenîyandê hemlan ra bi sunguyan gedey vetê".

Beser a vîyaya ki kurçik di ca dê xwi no ronîşte ra temaşê qalan kerdênê:

"Erê, ma se kenê? Şima tew fikirîyay?"

Fîraz: "Mirena, feqet nêkuwena eskarî dest".

Beser: "La keynê ma se benê"?

Yew bêvengey werte xemilna. Heme zî keynê jîni bî.

Hinzar şekil ra problemî seredê jîni di, bêveg mend bî. Ana ya la, her ki şînê Demenan nîzdîkê jîni bînê.

Wertey hemt û halê xwi tarî bibi zî, cenî cadê xwi di se mêx kerdebê vindert bî. Koy se yew sîlûet hasaynê. Girdê koy

Duzginî ser o yew roşnayî ya za'îf veşaynê.

"Eno qelabalix di en rind kê xwi finê bindê sitarda jê". Zere ya ki va, ay bînan zî testîq kerd. Jîni rîyê xwi taday hetê Duzginî ya, û dest bi du'an kerd.

Yemoş nê wextandê peyênan di dîbi ki mêrdê ja bîyo yew însanêdo nêancîyaye, zor dabi du'an. Yemoş serê sibayan rew varîştênê vîyartê peydê banî. Ja ver a xwi daynê **Duzgin** o ki pey girandê koy Sovî yê rûtinê sûr û zerdan di bi.

Yemoş **Duzgin** o ki roşnayî mîyan di bi, bi heyran jê ra hewnîyaynê. Se însan o ki heyran, heyran yew waşt(heskerda) ra bewnîyo. Hewnîyayîşê heskerdoxan. Roj hêdî hêdî tûrêjê xwi nê 'ewilî wexto ki kodê Ser'i serra erşawitênê Xidan, ena rey ja ver a xwi daynê bi jê. Du'ey wendênê, lebîyaynê, ver a gêraynê.

Ênîyê çimandê ja di yew dalpa hêsrana zî çinê bî. Halbûkî verê sey dijîni hêsrê çimana war kerdê. Yemoş yew hewnêdo pîs ki bidîynê, semedo ki peynîya jê xêr bo zîyaron o bermaynê. Yemoş hetî ki yewê bibermaynê, ja zî dest bi bermî kerdênê.

Cenîyê Xidaniyanê ki semedê Îmam Uşenî lornaynê, Yemoş goş daynê vengandê jîni, jîni dir ver kewtênê. Eg axay ra nêter-saynê se, jîni dir bermaynê, lornaynê.

Cenîyê Xidaniyanê ki hameynê ênî ser, Yemoş taldan di jîni dir zî qalî kerdênê.

Yemoş zaf bêrîya Fate kerd bî. Roj çinêbi ki ja vîrî nêkewtênê. Fikirîyaynê vatê:

"Se kena xwi rê? Tirê Çavdar ja kûweno?". Yemoş çiqas zaf waştênê ki Fate het bo.

Memik Axay ja verra nêdaynê. Çimkî yew ray damxeFate ro nîyabi, vetênê ri sîya ya malbata. Axa rind zalim bibi.

Xidan di zimistanî xwi ber şana bi. Çi wext vewri varaynê hêdîna qet bêlû nêkerdê. Kê ray hewnîyenê ki roj o bîn se yew boxça sipî tabîat xemilîya wo. Mizgîn dayoxê vewri zî, Duzgin o. Yew serêsbay semedê du'an kerdişî Xidaniyan ki verra xwi daynê Duzginî, seki porê jê sipî bo dînê. Eno zî hameynê ena

ma'na ki nizdîk ra vewri jîno pûknena.

Xidan di zimistan zor vîreno. Cenî mecbûr mendênê ki her nana werdişî hesab bikê. Qîmê jîni nêkerdênê ki wesar kuwîyê. 'Era şîyayîşê vewri reydi reng bi reng vilikanê ki koy xemilnaynê zî jîni mird nêkerdênê. Tar o ki namê ja Helîge(güllük) bi, heyani qam dayîşê ja, eno xem, eno lejê mergî û mendişî romîyaynê.

Gedan vatê: "Helîge vejîyaya ya, hêdîna ma rê merg çinîyo!". Roj o ki Helîge pewjîyaynê, herkes şa bi. Ters pey di mendê. Hema her ca di Helîge vejîyena. Koş o ki Îmam Êşen tede sere birîyabi, bi Helîge xemilîyaynê. Gedan bi dîqat pelê ja yê xişnê tezey antê. Jîni tikêkê awki di heyani ki kef bînê girênenê. Dim ra qîsmo 'esirnaya ruwen di sûrbena. Hak û sîr ki serra bişanîyo, hina lezetin bena.

Helîge, yew wexto derg bînê şamîya Xidanijana yeweki.

Ti ra pey tar o newe qam dan o. Enînana zafê jîni werîyeno. Eno sebep ra koy Dêrsimî bereketênî. Wesarî dir rih yeno ri dê însanan, gonî yena.

Însanî zimistan ra nefret kenê. Zimistan xem vatişo. Tirê ma do bişinêbê wesar kuwîyê? Tirê gedey, extîyarî xelisîyenê? Tirê heywananê simer û vaş qîm biko. Nêweşî zî zafê ja zimistanî insanî tebişena. Gedey, extîyarî pêdim-pêdim a kuwenê. Serra zî xêlêk derg romena. Pûkî yê vewri, bi hewtan çiman nêakena. Hamo veynayîş ki banê di(2) qatênî temami bindê vewri di mendê. Semedo ki keye ra însanî vejîyê teber, zere ra ver bi teberîya yew quli akenê. Hêdîna ênî nêxebitîyenê. Vewri helnenê. Însanî, heywanî ena awk ra şimenê(wenê).

Dîyarê **Duzginî** di pûkî tofani weraznaynê. Sey vengdê topan vengî hameynê. Se ordî yê ki dijmindê xwi dir şer bikê (bikerê). Dewijan, fînayîşê enê topan tevsîrê selametey kerdê. Vatênê **Duzgin** semedo ki gedan û tornanê xwi îşxalcîyana hemet ko, zimistanî def ko, nêweşîyan vîyarno, rindey û weşî bîyaro, xîret keno.

Duzgin heme çî rê qadîr o. Eno sebep ra zaf yeno heskerdiş.

Wexto ki şonê zîyar da Duzginî ser, gelî di sewlanê xwi vejenê. Heyanî gir lingî jîni gonî di hetikîyenê. Feqet semedê jê çi nêkerdênê ki?

Xidanijî se tevizîyayey bê. Camêrdî dest û polê jîni girêdaye vindertênê. Cenîyan semedê xebati ki zor nêdaynê camêrdan, çewerî cadê xwi ra xwi tîndaynê. Se gayê xamê('ecemî) ki citi di bestebê û xeti di xwi finê 'erd, cadê xwi no ronîşte ra nêwarîştênê. Qederî rê ronîşt bî. Vindertênê ki meseley bêrê xwi bi jîni biqelibnê.

Diram o ki Demenan di jîyaynê, roj bi roj eşnawîyaynê. Semedo ki roşnayêya xelisîyayîşî zeîf dînê, destê jîni yew çî nêtepiştênê. Fîraz bi hêrs mêrdedê xwi ra:

"Ana dest û pol girêdaye ronîştîş caran camêrdan kuweno? Kur û kulfetê ma semedo ki zimistanî veyşanê verra nêmiro ti gerê çî yê bikê. Ti nêşnawenê. Dewî, bonî rijnîyenê. Tew nêbo ma hama bişênibi zexîra xwi na zimistanî ca yê bilimnê".

Xidanijanê ki xebitîyayîşê Suluy veyna, 'enbarê xwi kirşî hêgayan. Tar o wişk(hêşînayî ya wişk kerda), fêkî, goşt, çî hazirê ya jîn a ki bî se, yew wextêdo kilm di limitî.

Feqet ters bibi yew belawo sîya kewtbi zeredê însanan. Koyan, keran, vergan, teyran ters giroto bi. Hewrê sîyay Xidani ser o gêraynê.

Ankara ra emir vejîyabi, vatbi: "Firat ra daşt, wa çinêbîyaye kê!". Nawo Owacik, Hozat. Nawo Bertal Axa. Nawo nîhayet.

Demenan, Heyderan.

"Limin dayê ma se benê?"

"Esker ma hemini çinêbîyaye keno!"

Memik Axay vatbi: "**Kemal Paşa 'Elewî yo**". Verê ki herbê xelisîyayîşî(Kurtuluş şavaşi) dest bide biko şîyo Hacîbektaş, Dergah di du'a xêrî Çelebî ra gorota. Eno sebep ra dewê Dêrsimî tefênayîşê serehewanayîşê **ŞêxSe'îdî** di kar ardî.

Inkay zî emir vejîyawo, Firat ra daşt wa çinêbîyaye bikê.

Limin eno çî halo?

Dêrsimî se kerd? Şamî û nanê kamî desta giroto? Xidanijî

heyani ki aqilê jîni ver di şînê, mesela nopol-dopol qelibnaynê û qalî kerdê.

"Enê axay Dêrsimî nêbî ki telgirafî kaş kerdîbî Lozan? Vatbi ma nêwazenê **Tirkan** a biqetî yê". "Wexto ki Yunanijan xwi Ankara şana, kamî hewt diwêlan ver o paştî day Kemal Paşay? Nêwaştênê ki paytext ca ra bihewilîyo? Rana yew **Dêrsimij**".

Inkay zî Ankara wazena Dêrsimî werte ra hewono(wedaro). Dêrsim senî yew di bi cay eşqîyayan, bi talankaş vejîya?

Vanê: "Eşqîyayandê Dêrsimî rê wa heqê jîyani nêşinasîyo"

"Eşqîya kozikdê xwi di gerê bêro fetisnayîş". War eşqîya, dîyar eşqîya.

Xidanijan vatênê, wulle bawo ma kergda çewerî ra kiş nêvato.

Koyandê xwi ser o haldê xwi di jîyayîşî vêşêr, çi sucê ma beno ki? Kelîma Kurd û Kurdistanî ki korî(yasax) nêbo. Mektebandê ma di bi ziwandê ma wendiş ki bibo. Kulturê ma, tarîxê ma ki korî nêbo. însan hema bîleheq ra qey beno eşqîya?

"Ero eno senî hawa(çi qeydî) gure wo? Ordî erşawîyayê ma ser, semedo ki ma dardikê û sere bibirnê. Semedo ki ma bêşexsîyet kê. Him zî ma eşqîyay. Ena çi zordesteya oy!".

Wulle bira, kam se vano wa vajo. Ma **Kurd** marda xwi ra bîyê ma wazenê ana zî bîmrê. Semedo ki ma wazenê bi ziwandê xwi serbest qalî(qisey) bikê, ki ma benê eşkîya se, ma eşqîyay ha! Aw wext pî ma, bawkalikê ma heme eşqîyaybî. Eno ziwani, eno kultur jîni ma mûsnay. Kawadê asingehî ra heyonî inkay, ayê ki enê ziwani qalî kenê, eşqîyay".

Hewt diwêlan ver o wexto ki ardimê Mistafa Kemal Paşay kerdênê, ma eşqîyay nêbî.

"Ma eşqîyayan kozikan di pelixnenê!"

Eno sebep ra mixarê Dêrsimî dûkalinî.

Cenîyê hemley, pitikê ki newe marda xwi ra biyê, kur û kulfet, extîyar, seqetî, ayê ki destê jîni çek tepşo nêtepişo, aqilî, xîntî, ayê ki tew meselan di nêjîyayê, ayê ki nêdîyê, bêxeberî, herkes, herkes bîyo eşkîya. Bomba benê, gullan verşanîyenê.

Dardi benê. Keye û malbatê jîni veşnîyenê, rijnîyenê.

Hêvîya ma koy ma yê! Wayîrî koyan Ewliya yê pîlî! Belkî şima ena tofan ra ma bixelisnê. Kur û kulfetê ma, ma rê verdê! Şênbîyayîşê keyandê ma di ma rê ardim bikê!

Dijmin pîl û quwet o. Ma bê organîzasîyon û vilabîyaye. Axay ma yê kutikî zî xizmikarê dijminî. Casûsê jînê. Quwetê jîno yedego. Enkay dewam kerdiş û nêkerdişê nêsildê xwi ra ki ma şik kenê, ayê ki ma ardê eno wezîyet, sebep axay ma yê.

Uy bawo liminê, liminê.!

Xidanijan bi rojan minaqaşê kerd. Goş bide naynê nêbînê, goş bide nênaynê nêbînê. Roj ê jîni didil, bi şik, tersî mîyan di vîyartênê.

Xeberê ki dew resaynê, ê verênî seyda xwi di vinî kerdênê. Na, yewna xeber a ki gonîya Xidanijan wişk kerdê hamey bî. Yewna axa wo şinasnaye kişîyabi.

Kiştîş zî çi beno? Sey kergî mêrdek sere birnîyawo. Ênîdê bindê sûk di. Bindê gozêrda pîli di. Roj taştare. Sey Îmam Ūşenî.

Axay Areyani. Yew axa wo sey Memik Axay.

Xidan di awo ki jê nêşinasnaynê çinê bi. Bejn û balin, sey filînta yew xort. 'Elî Axa istor da xwi wenişte wexto ki şînê dew, jê peya kenê weyra di sere birnenê.

Xeber a ca'li birûsk(şimşek) ra rewêra. Verê eskerî xeberi dewi resana. Cenî û gedê jê bi remayîş xelisîyenê. Esker dest veng agêreno. Lakim keyey sahnayîş domnenê. Hasayîş, o bi ki waştênê zûretê 'Elî Axay zî werte ra hewonê.

Memik Axa yewna dostê xwi no nizdîk vinî kerd bi. Çember çiqas ki şînê teng bînê. Axa wexto fikîrîya ki eno şîyayîş di yew roj dori yena bi jê, sênê jê xetimîya. Bi seki bixeniqîyo.

"Enê hukumatî xwi şaş kerdo!" anasar qalî hil û gam jê fek ra vejîyaynê. Halbûkî axa yê ki kişîyaybî, mêldê eşqîyandê Dêrsimîjan di nêvejîyaybî. Ne Arayan, ne zî axay Xormeki dewlet ver o serehewonayîşan di ca nêgiroto. Ser a zî eskerîyay rê ardimîya pîli kerd bî. Bi ardimeyda enê axan esker kewtbi

Dêrsim, jîni wezîyetê xwi saxlem kerd bi. Çi ardim, çi ardim!

"Enê hukumatî xwi şaş kerdo!"

Memik Axa sey her wextî destê jê jê pey di girêdaye vejîya baxçe. Verê bi yew fîyaçe bexçedê xwi di gêraynê ki, nêameynê kê vîrî. Çimê jê çiris çiris pir bînê. Axa her kerra, her dari, lemi(çalı) ra, seki vilêno û hes biko hewnîyaynê.

Halbûkî enkay ay heskerdişî ra eser nêmend bi. Bi qulûz (qozmik) da xwi na vejîyaya, bi ridê xwi no şenik, hemt û halê xwi barîçek û zayîf bibi. Çimandê axay di ne aw hewnîyayîşo serto jêhatî, ne zî heskerdiş zerda ja di mend bi.

Bexçe pirê fikî bi. Serbecêr o ki şînê dere tede bestekî virazîyaybî, dim ra zî yew şeklêdo bi pîlan darî ronîyaybî. Her tewir ra, her qam ra darî. Bi seyan... Fekdê derî di zî qebaxêrî ronîyaybî. Qebaxêrê pîlê çewt-çewt vindertey. Qebaxêran nohet dohetê derî di xwi yewbînan resna bi. Se yew tunêla keska ki awka xidari tepêşo.

Memik Axa bêhedef gêraynê. Seya tarîya ki fekdê derî di bî, Memik Axa hamebi weyra. Tersa. Boya jê teng bî. Rojawanî ya, hetê cêrî ra vejîya bi tincî. Wexto ki serê xwi tada cor ra hewnîya, cadê kuwarîyandê hingan di xebitîyayîşê lajdê xwi nê Feradî dî. "Miheqeq hingimên arêkeno" axa wo ki va, heme jîyana jê ya ki enê cayan di viyart bî, sankî newera kifş biko. Dewa Xarsanî ya ki bindê kodê Hemikî di bî, dûyo barîçekino hêşîn tiro berz bînê asmên. Axa firêzan mîyano raykewt hetê cêrî ra.

Hetê poldê jê dê raştî di Pule Gewr rind hasaynê. Girê reng boz ê wêşk û biringî. Ca ca lemê mazêrî û wersî. Gewen û telûyê heran. Yew reng o boz o bêgan hukum kerdê. Girê ki vay tede guvi-guvi kerdênê, zinarandê rengbozan û xişnan vişêr sewna yew çî nîyasaynê.

Axay enê giran di seyde zerencon kerdê. Enê girê ki enkay se merde hasenê, 'era şîyayîşê vewr ra pey, reng bi reng, bi vilikan xemilîyenê. Verê coy(cê) vilikê vewri sipî û zerd, dim ra henalikî(pîvpîvokî) qam danê. Bi boyandê xwi nê weşan însanî

serxoş kenê. Kamlî(gulbize, nergîz) qifle qifle vejîyenê.

Enê girî, bi helge, kenger, gewen û telûyê heran reydi se yew bexçe hasenê. Bîyayîşê biney(tikêkê) herri beso. Taldê zinaran û binê leman, bi 'endilko(menekşe) pir beno.

Enê koyan di heme rindey û tenêkêya tabîatî temaşe kerdiş û veynayîş, însanî şa keno, gêno beno sewna cayan.

Enê girê bozê ki payîzî se merde hasenê, biney bindê jîni di daristan o mazêr dest bide keno. Xêlêk girr û darê şenik şenikî. Bindê girandê wişkan di se neqîşnaye, se sus hasenê.

Axa, bi çimandê xwi Puldê Gewr ra şînê Hamik, Hemik ra şînê Puldê Gewri hameynê. Heqîqîyeto ki axa mîyan di jîyaynê, yew midet xwi vîrî kerd. Xwi ra vîyart.

Axay, va: "Ez bineyna xwi verda war". Dim ra hetê serbecêrîya ray kew. Wexto ki tadîya xwi ra pey hewnîya, ne banê jê nê zî cayê kûwarîyandê hingandê jê hasaynê. Axa yew hal di bi ki, seki biwazo însanî ra dûrî ko.

Axa yew kerra ta'ta sey texta dûzi ser o, paştî ser o xwi derg kerd. Bindê hêşînayêda asmênî di hewrî sipî sey pemî têşanîyaynê. Şekildê lekandê sipîyan şenik şenik.

Wexto ki hewnîyayîşê axay berzeyda asmênî di vinî bi, probleman newera dormarê seredê jê girot.

Axa fikirîya, va: "Ez eskerî rê bîya çim. Bîya goş. Ki mi ana nêkerdênê, eyro indasay tenêbîyaye û nêdekewtê tersî mîyan. Îmam Êşen, Bertal, 'Elî Axay yew ray merdî. Feqet her roj ez tersê mergî mîyan da".

Probleman axa girotbi berd bi. Yew tevîzîyayîş û tembeley hameybî bi axay. Destê xwi bindê seredê xwi di kerdî başna(balışna), çimê xwi paday. Axa şibi rojandê xwi nê şayîyan(mutlu), gede yê da xwi, xortey da xwi. Hêdîna ga axa rakuwîyo, yewdi vengê lingan eşnawit. Axa ca di nêmcet xwi raşt kerd, goşî ragirotî(goş naser). Destê xwi çimandê xwi ver o sîper kerd û hewnîya dormedê xwi ra. Yew cenî hameynê.

Sûreya fîstandê ja sûr, keskêya jê kes. Rengî ana ganîy bî ki, tabîatî rê 'înat. Biney ki vîyart, axay ferq kerd ki hameyox

Kemêz a.

Axay pey yew lemi di xwi limit. Tîncî(tîji, tav) rind germ kerdênê. Sivik, sey herbîsimî yew va hameynê.

Ca ca dere wo ki awki tede bî, quri-qur a beqan(qirincilan) tira hameynê. Çembûzan eno qelabalix edeta bi vengandê berzan kerdênê. Teyrê pepûgî zî enê muzîk dê tabîatî rê dengbê-jey kerdênê.

Dûrî ra, zaf dûrî ra vengî hameynê.

"Pepo, keko

Kam kişt?

Kam şût?

Mi kişt

Mi şût".

Axa nêzana ki pepûgî rê, yan zî derdê xwi rê biveşo. Axây wexta ki gedeyeyda xwi di limitîş(saklanbaş) kay kerdênê, sey ay wextî heyecan girot. Pepûg heytibî veyndaynê. Derdin derdin. Mesela hamey axay vîrî.

"Vanê, damarî gedana rind nêhewnîyena. Qîmet nêdana bide, dana piro, nengan(xeberan) bide çînena. Ka ro giran bi jîni dana kerdiş. Damarî, yew roj o wesarî gedan erşawena arê-kerdişê kengerî.

Keyneka ki hina pîli bî, bi kardî kengerî dera kena dim ra dana biradê xwi. O zî enînan dekeno pêleko ki jê pol do. Hêdîna agêrayîşê jîni îcab keno.

Keyneki, biradê xwi ra:

"Hela binawni kengerê ma?".

Lajik(lazik) pêlek akeno, hewnîyeno ki yew teka kengerî zî zere di çinîya.

Şaş maneno. Lakim keyneki bi hêrs persena:

"To pêro werdo. Ma enkay se vanê damarîda xwi ra? Ma wîrdîni zî kişena".

Lajik her çiqas ki vano mi nêwerdo zî, keyneki bawer nêkena. Peynî lajik warda xwi ra vano:

"Madem ki ti bawer nêkena. Êlesa pîzê mi aki bewnî tira".

Keyneki kardîya ki ja desta pê pîzê biradê xwi şeqnena.

Rašta zî kengerî nêveynena. Dim ra pêlekî ra hewnîyena.
Meger binê pêlekî qulo.

Keyneki veynena ki biray ja merdo, qahrîyena bermena.

Wahîrê koyandê Kurdistanî ê pîlan ro, Ewliyandê xwi nê
ercîyayan ro lebîyena, vana:

"Se beno, mi bikê yew teyri. Biba teyr, koyan, kerran ser o
dejê biradê xwi rê veşa".

Vatişê ja qebûl beno. Aw çax o, eno çax o ena teyri, koyan,
kerran, deran û giran ser a gêrena. Semedo ki dejê xwi bîyaro
ziwan, ganî, bêgan heme mehlûkî rê, pepo mi kiştî, mi şito,
vana vindena".

Kurdî zî ena teyr rê veşenê. Semendo ki bêwar, bêwelat û
hêtîma.

Kemez, bi 'ufî û kufî kaş ro dîyar kewtênê. Lema ki axay
xwi tede limit bi, wexto ki tam hamey weyra, yew di axa vejîya
werte. Axay polbê ja tepişt. Kemez tersaybî. Bi çimandê tersay-
an ki axay xwi şinasna:

"Ûy qurban ba. To zaf ez tersnaya". Axay cewap nêda.

Axay polê Kemêz o ki zendikan di pêt tepişt bi, ja kaşkerd
dere û berdi war. Hamebi yew cayêdo talde. Axa verêcoy rind
dormaredê xwi ra ki hewnîya, dim ra Kemêzi 'erdo qelibnay.

Kemez: "Meki Axay'm. Yewê veyneno". Axay vatişê
Kemêzi tew nêşnawitênê zî. Axay şalwarê xwi warkerdî. Fista-
nê Kemez o ki sey vilikandê wesarî ganî û bi rengandê
biriqîyayan virazîyabi, hewona qayme. Seki hêgadê vilikan di
çog bido, fistandê Kemêz yo renginî ser o xwi derg kerd.

Bi hilk-hilki wextono ki axa warişt pay, Kemez a ki bêhal
'erdo qelibîyayabî, waştênê ki fistanê xwi raşt ko.

Axa wo ki şilabendê xwi girêdaynê, yewna ray hina ki çim
vist Kemez, dim ra tek yew qali nêva hetê keyî ra ray kewt.

Tornanê jê dinya ra bêxeber kaykerdênê. Qelabalixê gedan
hetê Xidanî ra zî hameynê. Axa nêdekewt keye. Fikirîya va, mi-

heqek cenîya mi ver a xwi daya **Duzginî**. Şi peydê banî. Raşta zî weyra bî. Paştîya ja dês şanaye, tûncikîya, bêheret vindert bî. Sey yew mumya. Serê ja kewtbi ser polandê ja ser, şenik bîbî, bîbî yew misqalek. Şa'ra Yemoş a sîyaya ki pey di şîbî, bindê festa ja ya sûri di porê ja wo sipî hasaynê.

Yemoş bêhay(dalgin), bi çimandê mat mendan **Duzginî** ra hewnîyaynê. Ri û lewê Yemoş qurmiçîyaybî. Qurmiçan vina ja zî girot bi. Axa fikirîya, va: "Ki ana şoro(şiro), nizdî ra mirena". Cenîya jê hameyîşdê jê ra hayîgdar zî nêbî.

Memik Axa zêde nêvindert. Yemoş rê ver kewt. Yemoş indasay gedey daybî jê. Ser a zî indasay lajî.

Axa vejîya wededê xwi, sederî ser o xwi derg kerd. Yew di axay xwi betilîyaye hîs kerd.

Semedo ki axa tikêkê hewn deko çimandê xwi, qapaxê çimandê xwi paday. Jê waştênê ki wextêdo kilm di bêproblem rakûwîyo. Feqet xebata axay veng ra bî. Serê Îmam Ūşenî yo derakerde hamebi çimandê axay ver di ronîşt bi.

Dim ra 'Elî Axa û Bertal Axay ardî xwi vîrî. Axa tadîya poldê raştî ser, poldê çepî ser. Jê waştênê ki enînana bixelisîyo.

Çimê xwi akerdî, paday. Axay se kerdê nêşênaynê enînana pank bo. Axa bi fikrandê xwi dir şer kerdê. Gonî û ereqî mîyan di mend bi. Çaredê axay di dalpê ereqî pêser bîbî. Sênê jê xişka wariştê ronîştênê.

Xidan di tarî ronîşt bi. Rana zî Xidanijî beran ver di, banan ser o, bindê daran di ronîşte bî. Hemedî hamebi zîyareteyda biradi xwi. Hema kêdê biradê xwi nêresa bi, xeberi eşnawîyay. Cenî camêrd herkes gurrê kêdê Siloy kerd.

Camêrdan Hemedî bimbarek kerdê, destê jê şinaynê, lewi serpolandê yewbînana daynê. Xortî bi hurmet nizdîkê Hemedî bîne û lew naynê destandê jê ra.

Canîyan zî dorme Fîraz ro girot bi. "Çimê to roşnî bê" kam o ki vatênê, şînê cayê di ronîştênê.

Hemedî, Kuçlanî hetî yew kursî ser o ronîşt. Dim ra zî tek

tek hal û xatirê dewijan persa. Sere ra heyani neguyan çekin bi. Ne rextê xwi no çepraşt vet, ne zî mawûzerê xwi xwi veradî ra rona. Mûndî ya jê ya rengêni mîyan di destê şimşêrdê jê û şeş derbandê jê hasaynê.

Xetê ridê Hemedî kaşbîyaye, sert û xirçin yew hal girot bi. Seya Hemedî ya ki xwi dabi dês, jê bi yew ejdirhadê pîrnîk xişnî şibîyaynê. Çimê jê xorîn ra biriqaynê. Se piling(panter) o ki seydvârî ro hêrs bo. Roniştişê Hemedî ra bêlû bînê ki bêhuzûr bi. Tetik di vindertiş ason nêbi. Se yew tîra hedra ya ki keban ra virbo. Hêdîna Hemedî nêwaştênê bêveng bêveng dekuwîyo vernîda eskeran.

Hemedî waştênê binawno ki şoşmanê jê Îmam Êşen û cenî yê hemle yê ki Dêrsim di sungû bîbî, însanê mazlûmê bêmidefa yê ki kişîyaybî, gonîya jîni ana ercan nîya.

Hemedî yew ray qerarê xwi dabi ki heyani merg semedê ena xaya şer biko. Kîn û hêrs o ki Hemedî hîs kerdbi xwi dabi xetandê ridê jê, yew hasayîşo wahşî dabi bide.

Çimê dewijan Hamedî ser o bi. Hemedî rind zananyê dewijî heme pabokê jê bî ki, o gamê aver bahsê xatirandê xwi biko. Hemedî hina zêde derg nêkerd, dest bi bahsan kerd, va:

"Birayênê, ez rind zana. Şima mereqî mîyandê. Çi beno, çi qedîyeno, şima wazenê bander bibê. Çi heyf ki, xeberê min ê weşî çinîyê bida şima. Çîyo ki bahs kena, çîyê ca'î. La ca'l bo zî, bahs kerdiş di fayde esto. Lazim o ki şima pê bizani bê. Indasay meselê ki dormedê şima di benê, oqyanûsî mîyan di seki yew adada xir û xalî di bê, dinya ra bêxeber şima nêşênê vindêrê. Hayanî mi desta bêro xebitûyena ki bahs bika. Belkî axay şima rana boya mi girota. Rana go fîno dewi ser".

Vatiş ra pey Hemedî vindert. Qutîya xwi vet cixara pişti. Cefir o ki bêvengeyda Hemedî ra fîrsat dî, ca di waşt ki cewapê jê bido, va:

"Hemedî yo bira, vatişê to zaf raştî. Bawerey bi axay nêbena. Lakim nê rojandê peyênan di derdê xwi di kewto. Çimkî mêrdimê ki en rind jê dir qalî kerdê, 'Elî Axa û Bertal

Axa zî kişîyay. Wertan di nîyasayîşê Memik Axay demega zaf terseno. Se vajê kê? Peynîya fesadey qet rind nêbena".

Çimê Hemedî Cafirî di cixara xwi piştê, dim ra qutîya xwi dergê Suloy kerd, va:

"Bira wo Cafer raştî vano. Ê zî inkay tersenê. Heyanî vizêr polandê sûbayan di bî. Ancîya zî ez vana ki, ê yew rayîd xwi rê veynenê. Feqet ma, yanî milleti se bena? wulleyî vernîya ma tarîya. Ay roj ê ki ma sey mêrdiman bijîyê, hêdîna pey di mendî. Inkay esker **Kurdan** dir se pisînga ki merî dir kay ko, kay keno. Eno kay hina zî bêdenge(bêbalans) romîyeno. Tabî, eg ma weş bimanê ma veynenê. Şoşmanê mi Îmam Ūşen rehmda Homay resa. Bi şehîdê ma wo ki şiyi dergaha çewresinan. Ewta di dewijî heme yew fek ra:

"Ya **Îmam Ūşen!** Ya **Dûzgin!** Ya **'Elî!**" qalî wede di gumay.

Homay rê zî, **Hezretî Duzginî** rê zî eyan o beyano, şoşmanê mi ena dinya di bi hesîyet(şerefî) jîya. Ne çew dejna, ne zî şikit. Feqîr û fiqarî hetî bi. Zorbazey û zordestey ver o vejîya. Teror o ki milleta ma ser o bînê, jê sey 'egîtan ver o şer kerd.

Jê rind zanaynê ki rayîdê **Pîroy** û **'Elî Şêrî** rašto. Semedê enaya jê rayîdê jîni taqîp kerd. Rayîdê jê rayîdê namûsî yo, rayîdê heqî yo.

Dêrsim bermeno. Her het ra gêrîyawo. Ne yew ardim kerdoxê jê esto, ne zî çew esto ki enê terordê dewlet ra vajo vindêri. Dewlet ordîyê xwi girotê, top û teyarandê xwi na kewta Dêrsim. Vana ez Dêrsimî werte ra hewanana. Dêrsim sênê milleta **Kurdan** o. Rind zanê ki qelbê jîni weyra di dano piro. En cado hesas ra xençer kenê.

Vana Dêrsim cayê eşqîyayan o. Dêrsim serê rêşo. Gerê wertera hewonîyo.

Tabî ma Dêrsimijî ne çîyo ki ma verê kerdo, ne zî inkay wazenê, weşbê jîni şono. Mîsal, ma esker nêda Alayandê Hamîdî'yan. Enaya ê nerehet kerdî. Ena yew. Dim ra qetlîyamê **Ermenîyan** di ma vatişê jîni nêkerd. Ma **Ermenî** limitî, kerd didi. Inkay zî ma vanê bi ziwandê xwi vendiş, ma wazenê ki

serbest bijîyê. Îşte enînana tew yewê zî weşbê jîni nêşî.

Vanê Dêrsim, bi ko, kera, xiç û qûmdê xwi na gerê çinêbîyaye bo. Inkay zî eylemanê xwi kenê.

Ma yewbînan nêtepiş. Eno sebep ra zî polîtîqa **General Abdûllay** a barîçeki weş tepîşt. Axan bi girotişê xelatandê Paşay bêteraf mendî. Va, ma hetê eşqîyana nêbenê. Sankî enaya zî bes nêbî, mîllîsî day eskeran. Mêldê dewleti di vejîyay. Sûbayan dir têkilîya dostey ronay. Bîyê bira. Jîni milleta ma perçe parçe kerd. Inkay semedo ki xwiverodayîş qedîyawo, dori hama ay axa yê ki mêldê dewleti di bî. Eyro Bertal, 'Elî Axay, siba (meyşt) aybînî dordê. Eno yew kay(oyun) bî. Feqet enê axay ma yê aqilî korî bî. Kay nêdî.

Duzgin şadê min o, dostê eskerîya wo xas Memik Axa zî enaya ra para xwi gêno. Enê mêrdimê ki îxanetê milleta xwi kenê, çiray faydê jîni yewna millet rê beno? Eno sebep ra wo dor yena xayînan.

Mehlûko ganî Demenan di nêmend. Vergê jê, mîrçikê jê, heşê jê, daristanê jê, heme mehlûko ganî pêro werte ra hewanîya. Dim ra zî Heyderan veşnîyeno rijnîyeno. Wazena wa şer biko, wazena wa şer nêko, ê hemin yew ceza jîna şirîgi (ortax) esta.

Merg...

Merg Dêrsim di cirîti fîneno. **Kurd** bîyayîş kiştîş vatişo"

Hamedî biney vindert. Heme hêrsê Hemedî çimadê jê di pêser bibi. Xidanijî ena raştey ra hina zî tersay. Heme bênefes girotiş goştarêya Hemedî kerdênê. Seki her qala jê bidaqulnê, goştaritênê. Yew bêhêvîyey hameybî însanan. Tirê Hemedî vejîyayîşê yew rayîdî binawno? Hemedî piştîşê yewna cixara ra pey, qalîkerdêşê xwi domna, va:

"Qetlîyamê ma **Kurdan** eno ê çendino? Bi ûmaritiş nêqedîyenê. Selîm Siltan o ki pî xwi kiştî: "Firat ra daşti wa çinêbîyaye bikê, vatiş ra pey, hewt ra heyani hewtay, jîni çewres hinzar însanê ma kalme(şimşêr) ro vîyarnaybî.

Kiştîşê eyroyîmî, verê gore hina hera û hina çim kewtey.

Merg asmên ro vareno. Dijmin koraw ti nêzanê. Mêrdim kiştişê verênî û enkayênî muqayese biko, ayê ki jîni verê kiştê, tivanê qay ê eyroyênan ver di bi awkda zemzemî şiwîyayê. Ma nêzanê ki ma se kerdo?" wexto ki va, goştaroxan mîyana yew cenî:

"Ûy... **Duzgin** dava to bo, ma se bikerime (Duzgin dawacî yê to bo, ma se bikê)".

Ena hesir atîş serra, çewerî cesaret nêkerd ki qalî biko.

Yew bêvengeya derg ra pey, Xidirî va:

"Hemedî yo bira, ma rê yew di lawikan(deyran) vaji".

Hemedî va: "Raşt a jê mi waştênê ki şora. Lakim rana zî vaja. Mi rê yew tembûri bîyarê".

Ca di vatişê jê kerd. Hemedî tîfingê xwi xwi hetî dês şanayîşî ra pey, tembûri giroto xwi dest, verê aqortê jê ra hewnîya. Yew midet ana tingi tingi ra pey, dest bidebi lawikî pêdim a rêz bî. Hemedî wexto ki bi vengê xwi no şewat tembûr rê enbazey kerd, cenîyan camêrdan heme heyran heyran goştarêya jê kerdênê.

Hemedî yew midet, him nabên da deyran him tembûri, va:

"Şoşmanê mi Îmam Ûşen o ercîyaye, sey camêrdan xîret kerd. Axay rê, Paşay rê sere nêrona(nêtewêna) Eno belawo ki sey hewrdê sîyay Dêrsimî ser o ronîşt, sey camêrdan ver o vindert. Şehîd kewt, kewt qirqleran mîyan. O enkay qelb dê milleta ma di jîyeno. Enkay ra bîyo yew efsane. Her dew di, her kom di, her mezra di jîyana jê ya 'egîti bîya deyri û vajîyena.

Awo ki kiştişê jê rê vernêkewto û hêsrê çiman nêrişnawo çinîyo. Jê ra pey rojî tûn nêday. Aşmi roşnayî nêkerd.

Zîyarê ma bî cirgîyayey. Çimkî wexto ki Îmam Ûşenê ma kişîya, ma hemini destê xwi pistinandê xwi di girêdaye tepîştî. Koy ma, bîyayîşê koyandê keyenan a vejîyay. Bindê cîzmandê eskerî di nalenê".

Hemedî yo ki hewna vengê tembûrda xwi berz kerd, dest bide kerd deyîra şoşmandê xwi va. Cenîyan, seki hêsrê çimandê xwi biqedênê, zerî ra bermaynê.

"Se kero, dayê se kero
Cade yeno, cadeode şen o,
Derdê Îmam Êşenê mi rê
Kemer û dar û ber'ê Heqî veseno.

Ez şune ke Silêmanê Xercikî
Qaymaqamî ver de niştero
Zernone suru moreno (ûmareno).

Mi va ke, belka gonû qeyretina
Qurêsanizêni keno,
Cîgera mi zalimu des ta
Eve weşenî ceno.

Mi nêzona ke Silêmanê Xinciki,
Qurêşanizêni xo vîra kerda.
Dismenêna kane arda xwo vîrî,
Şirsa xo xo ver de hedi hedi sone keno.

Hemedî, bi deyran û tembûrda xwi xidaniş mest kerdî. Yew tesîro pîl jîni ser o verda bi.

Se beno eno hal? Ma senî mîyana vejîyenê? Wexto ki ana fikirîyaynê, camêrdan yew kêmaneya xişni xwi di hîs kerdênê. Ca wo ki sey Hemedî bîyayîş esto, eno ters zî çîyo? Çirê ma qederê xwi nêgirot xwi dest? Vajîyaynê. Feqet yew ray mîrçiki qefes ra firaybî. 'Esil inkay ra pey kê se bikê?

Cafer o ki en zaf tesîrê enê gurî di mend bi, waşt ki verkew-tiş û bêhuzûreya xwi ser o qalî biko. Wextono ki Caferî va: "Bira Hemedî!" çimî heme tadîyaybî Caferî ser. Bi yew veng o ki cixara qalid kerd bi va:

"Bira Hemdî, qurban. Ma se benê? Ma pîlan ver di yew heta. Feqet yew tarefa gedandê ma pêroyîni esta. Ê se benê?

Wextono ki xeber hamey va esker yeno, ma pîlî yew quli gîrenê ki xwi dekê. Semedo ki belkî çend rojî hina zêde bijîyê.

Lakim gedê ma? Ma jîni werte di verdanê. Ê masûmî. Ma vanê qay dijmin qarişê jîni nêbeno. Halbûkî çîyo ki ma to ra eşnawito, dijmin ferq nêdekerdo, gedey zî kiştê.

Ti gan û qesba ma yê. Verêna wo, ma ne rayîd ne zî rêberê zanê. Hela hela enê rojandê tengan di, qethîna ma nêzanê".

Vengê Caferî dest bi rivişîyayîşî kerd bi. Heyecanî ver a zipzêrd bibi. Cafir o ki cixara ra zimbêlê jê yê xişnê ki wertê jîni zêrd bibi, qalî kerdişê xwi domna, va:

"Bira, yew rayîd ma binawni. Yew rayîd binawni!".

Hîdîna teqetê Caferî nêmendbi qalî biko. Qalî qirikda jê di kilit bîbî, vejîyayîş nêzanaynê.

Cenîyan camêrdan hemin fikrê Caferîqebûl kerdênê.

"Wa kuçlanê ma dû biko. Wa kuçlanê ma hewna nêşoro!"

Hemedî tek tek temaşê jîni kerd. Heme veragêraye, bêhêvî, seki çimê jîni cadê xwi ra virbê teber, bi çimandê akerdan jê ra hewnîyaynê.

Hemedî, va: "Biraynê!". Heme çimî û dîqatî jê ser o bî.

"Biraynê, seredê qalîkerdişdê xwi di zî mi va. Dêrsim bomba beno. Dêrsim veşnîyeno(yeno veşnayîş), rijnîyeno. Banî, dewî 'erd ra yew benê. Qetlîyam bi heme lezdê xwi na romîyeno şono. Wertan di tay qalî estê. Yanî hukumatî 'efoy veta. Feqet însanê ma bi qiflan kişîyeno. Ki 'efoy vejîya se, qey enê însanê ma kişîyenê? Qey însanî surgûn benê.

Ma her roj eşnawenê ki însanî yewbînîra bestey, lingandê warwayen, veyşan û teyšan erşawîyenê Mazgert û Xarpêti (Elazix).

Şima Xidanijî. Şima tew dest nêdawo yew çîyê. Eno sebep ra ma qarişê şima nêbenê, elbet nêvanê.

Senî bibo şima zî **Kurdî**. Qenhetê mi gore kamî xwi destfînê se, zafê jîni werte ra hewananê.

Waya mi dewda şimada. Warêzayê mi şima mîyandê. Eg mi yew çarê jê bizanaynê, la qey mi şima ra limitênê. Rind bizanibê, hêdîna Dêrsim di qanûnê vergan vîreno.

Dim ra ma vajê ki şima naşt-daşti remay. Yew midet xwi

limnayîş daxilê îmkanîyo. Eyan(hawa) zî hindi serdin nîyo. Feqet vernîya ma zimistan o, qîyameta. Ma nêkuwîyê jîni dest zî, yanî esker nêkişo zî, ena ray zimistan o xidar ma tepêşeno. Kur û kulfet tahmûlê enê serdî nêkeno, mahf beno.

Wesar kewtiş yew mucîzewo. Şima kamî şênawo tam tekmlî tidarekê zimistanî bikê ki? Vatê, ha eyro ha siba yenê, destê şima gure nêtepişto. Vatişê mi o yo ki şima koradê gurî ra hewnîyenê bewnîyê, wezîyet rind nîyo.

Ma vajê ki nêkişî. Ma heme surgûn kerdî. Aw wext zî însanê ma rayîdan di telef beno şono. Însanê ki dekerdê vagonan erşawitê sirgûn, veyşan û teyšan verday. Nêweşî, belay însandê veyşanîya. Ca di yena jê veynena. Nîtekim ana bîyo. Ayê ki erşawîyayê, zafê jîni nêweşîyan verra telef bîyê.

Ti raşta jê persê, ganî bimanê û rojawan di tay cayan resê zî hina xira bo. Ena ray ti ziwan û kulturê jîni nêzanê. Rayîd û dirban nêzanê. Ti **eşqîya** wo serehewanayey. Ti **Kurd** o pîsî. Ti **qizilbaşî**. Ti enê sebebana ra heqaret veynenê. Însanî di şeref nêverdanê. Yew jîyana bêşerefi fikirkerdiş ra wo se, **merg** hina rindo.

Yanî, tek rayîdê Dirsimijan mendo.

Merg!

Hemedî yo ki nabên da qalandê xwi, bi birûyandê xwi nê çatman û çaredê xwi nê qurmiçîyayî, fikirîyayebi. Vajîya, va: "Kundî(pû) go Dêrsim di veyndê. Eno yew şewato. Ti çi bixelisnê karo" xwibi xwi vajîyayîş ra pey; bêveng, bi yew vengêdo nerm:

Wexto ki esker hame war, nanîkê ma ewtayê, bêrê ma berê, mevajênê. Gurê jîni zahmet bikê. Xwi bilimnê. Verê coy bixebitîyênê gedan jîni verra bixelisnê. Ê îstîqbalê ma yê. Ê yew roj hesabê enê qirkerdişî dijminî ra persenê.

Gedan banderê yewbîyayeni bikê.

Wa Dêrsim yewna ray ena vilabîyayeni nêjîyo. Ayê ki ma ganî manê, wa 'egîteya mucadelê şardê ma, nesîldê ma yê newî rê vajê".

Vatiş ra pey, Hemedî tifingê xwi girot xwi dest û hêdî hêdî warişt pay. Awo ki jê dî herkes wariştbi pay. Cenî wîrdî çimana bermaynê. Hemedî herkesî ra tek tek xatir waşt. Teber tarî û de-lamat bi. Waya jê Fîrazi heyani Pûle Gewri tedir şî.

Wexto ki Fîrazi agêray, camêrdî yew yew, didi didi vila bîbî. Cenî newera dormedê Fîrazi di kom(top) bî.

Fîraz, seki yewna ray hina biray xwi nêveynena, bermaynê. Astarê sibay kodê Ser'i ser o werîya bi(vejîyabi, akewtbi). Feqet, ê sey yew ginda yewbînî mîyan kewt bî û bermaynê.

Ay rojan di derba peyênê Dêrsimî ro nîyaynê. Emir dîyabi ordîyan, vat bi: "Firat ra daşt wertera hewonê!".

Şiyês serrî ra ver zî, yew emirdo ana dîyabi.

"Ordîyênê, hedefê şima wo 'ewil behro sipîyo(Akdeniz)!"

Ay wextan namebê birateya Îslameya **Kurdan - Tirkan**, **Kurdî** zî birayandê xwi nê Tirkan dir şîbî behr(dengiz)dê sipî ser di. Nice însan o **Kurd** jîyana xwi Sekarya di, Dumlupinar di vinî kerd bi.

"Hewt diwêlî" teber bî, gure qedîyabi. Serra zî heyani ki ti zanê hukumatê Cumhûrîyetî quwet bibi.

Birateya Îslameya **Tirkan-Kurdan**, hîdîna pey di mendi bî.

Qorî(yasax) bi. Anasar çî ra bahs kerdiş, pari kerdiş, eşqîyatey bî.

Inkay yew dewlet, yew millet, yew serek vejîyabi meydan. Sey helqandê yew zincîri bi pîlan û têkûz. Eno senaryo, se ki ti riwendê keli ra mû bancê virazêyabi.

Ermenîyan ver o **Kurd** bira hamo dîyayîş. Kerdê şîrêgê qetlîyamdê **Ermenîyan**. Dim ra **Firansizan, İngilîzan, Rûman** ver o birateya **Kurdan** veta plando vernî. Wexto ki **Kurdistan** di û **Anadolî** di şarê **Xiristîyanî** ra xêr nêmend, ena ray serê tîrda tûji tadîyaybi biradê **Kurdê-îslamî**.

Serehewonayîşê Koçgîrî, serehewanayîşê Şêx Sa'îdî û serehewanayîşê Kurdan bînî, bêpîzeveşnayîş tefênay. Enkay zî dori Dêrsim'î da.

Vatênê ki: "Dêrsim'î îslah kenê, medenîyet anê. Hukumda-reya axana xelisnenê. Dêrsim **Kurd** nîyo, xas **Tirko**". Yew ray emir dîyabi, semedo ki **Kurdanê** Dêrsim'î yê feqîran, xalis-muxlis **Tirk** bikê.

Eno sebep ra gerê eşqîya cadê xwi di bihameynê tepîştîş û îmha bibînê.

Celal Bayarî emir dabi vatbi: "Gerê eşqîya werte ra pak bibo. Kerey û xîçê ki Dêrsim dê gerê yewbînan ra bêrê vijînayîş.

Ordî erşawîyay Dêrsim'î ser. Semedo ki hewa di bomba kê, filoy teyaran erşawîyay. Bîlhesa teyara ki keyna Atatirkî romitênê, wexto ki cor di ganî girotênê, 'erdo zî ordîyan yew misqal merhemet hîs nêkerdê, ganî girotî.

Eno nabên di sewna welatan di zî şer bi. Hitler-Mûssolînî yew bîbî, milleta Îspanîya bomba kerdênê. Çi bi ki, milleta Îspanîya tenîya nêbî. Heme şoreşkerê dinya, sosîyalîstî, milleta Îspanya heti şer kerdênê.

Çîyo ki Dêrsim di bînê qedîyaynê, çewrî nêşnawitênê.

Medenîyet bi en metotdo barbar kewtbi Dêrsim.

O top bi, tîfing bi, bomba bî. Kilît ziwandê **Kurdano** nîyayîş bi. Medenîyet, înkarbîyayîşê milleta **Kudan** bi.

Medenîyet, qedexe bîyayîş bi, surgûn bi.

Medenîyet, **mergi,mergi!**

Jîrkîna ki Hemedî şîbi çend rojî bibi. Jîyana Xidanijan a bi şiki yew bîçim di romîyanê şînê. Ne werdişê însanan, ne zî şîmitişê jîni bêlû bi. Telûyan ser o, adîrî ser o yew jîyani. Ena jîyani, bilhesa cenîyan ser o tesîr kerdênê. Heme karê keyî heti, weyekerdiş û mesûlêya gedan zî serpolandê jîni ser o bî.

Taştare ra pey bi. Roj o ki hetê Hamikî di se leqnaya vinder-te bi, seyî derg kerdî bî. Raştê Xidanî bi roşnayî ya şanî di xemilîyabi. Qebaxêrê ki seranserê coyan(ark, vay) di koho ker-deybî, kewtîbî tolda va wo sivik o ki roj hilat ra hameynê, delalî-delalî têşanîyaynê. Mîrçikê hêrsbîyaye yê ki ewta awêra firaynê, vîçi-vîça jîni kewtbi xwişîda qebaxêran mîyan. Asmên

sey yew behirdê bêser hêşîn. Yew misaqalê hewr veynayîş bêîmkan bi.

Beser, Zere û Fîraz pey ciwênan di seyda dar a gozêr a xişni di ronîşt bî. Heme hîrê zî pêçekê(pitikê) jîni bî. Pêçekê jîni verada(verekda) jîni di rakewtênê. Jîni wexto ki yew het ra bahsê meselandê eskeran û Haydaranî kerdê, çimê jîni gedandê jîni di bi. Mêsê sîya yê arsiwê ki ridê gedandê jîna niştênê, xîret kerdê semedo ki jîni biqewirnê. Gedê jînê ki yew rayan çimê xwi akerdênê, bi zerî ra jîni derê lorikî vatênê.

Bêhewney, dormare(çorşme)dê çimandê cenîyan di helqê morî viraştîbî. Çimî jîni pabidîyanê zî qelîkerdiş romîyaynê. Muhîm nêbi yewerî goştarê kerdê yan nê. Muhîm, o bi ki bişenaynê çiyê vajê. Bîyayîşê xwi îspat bikê.

Beser: "Camêrdê mi bibînê se, mi gedê xwi gurotê şînê dîyarandê dûran" ki va, Zere seki hewn ra wardo: "Herê camêrdê ma ha estê, qey yew halêdê ma wo ferqên to ra esto? Ti veynena ma pêro derdê ganî dê. Mêrdê to yo rehmetî ki ganî bibînê, semedê dîyayîşê enê rojan verkewtiş ra qahr bînê. Gurê ma bi **Duzgînî** mendo.

"Esto zî o, çinîyo zî o".

"E wayê, ti raştî vana" Fîraz a ki va, gedandê xwi zafêr wexto ki Hemedî rê veşaynê, aybînan semedê gedandê xwi lebîyaynê(laba kerdê). Bi vengdo berz bermaynê. Gedey wariştîbî qîj-qîj bermaynê. Kam o ki eşnawitê hameynê. Kam o ki hameynê jîni hetî ronîştênê ca di kewtê jîni mîyan.

Hemin têdir qalî kerdê, têdir bermaynê. Kamî se vatênê bêlû nêbi. Lakim çimê hemîn hêsrînî bî. Qelabalix, ciwênan û raştêdê Xidanî ro vila bînê.

Gedanê şenikan dinya ra bêxeber, bêters kaykerdênê. Fizûley kerdiş di têqerez kewtî bî. Yew Azadî ya jîna bêsinori bî. Seki çew çinêbo têkilê jîni bo, piro hêrs bo.

Gede yê ki biney pîlî bî, ayê ki tikêkê aqîlê jîni ver di şînê, fikirîyaye vindert bî. Keynanê 'ezaban, karê xwi nê keyî kerd bi, kinardê ciwênî di temaşê lornayîşê mayandê xwi kerdênê.

Xortî zî pîyan û datandê(ap, ded) xwi hetî dêsan ver di bî. Kardî fekê çewerî nêakerdênê. Qelabalixo ki her çiqas peydê ciwênan di bi zî, camêrdî hewna bêvengey û bêhereketeya verê qelabalixî mîyan di bî.

Yew di: "Esker yeno, esker yeno"! Qîrayîşê jîni sey yew bomba teqa. Xidan tēmîyan kewt. Cenîyan xwi rind şaş kerd bi. Nêzanaynê ki se bikê. Cenî bi çimandê tersayan yewbînî ra hewnîyay. Wextono ki jîni dî esker şî hetê cêrî ra, şaş medişê xwi no 'ewil xwi ser a vist. Ca di gêray bi gedan. Wextono ki cenîyan yew het ra gedey top kerdê, heto bîn ra zî nano patîle dekerdê heqîban(çeltan). Gedey serpolan di, paştî di, hemêzandê jîni di bî. Pîl'î zorakî rayîd di şînê. Xidanijî her yew şî hetê ra.

Tejxelê cenîyan sewna bi. Bi fistanandê xwi nê renginan û pêş herayênî 'era şîyayan, cenîyan quwetê xwi ra zafêr kar kerdênê. Bi qamda xwi na derga barîçekin, neçar, çiqas bêteqet hasaynê zî, serpolan, jîni paştîyan û hemêzandê xwi di gedey kiriştênê. Cenî ters û heyecan ra bîbî se yew mirçika wayîrê leyrekana ki yewê biwazo halênê ja cêfino 'esebî (sinirli) û bêhuzûr.

Tersayîşê Zere hemin ra zafêr bi. Qelbê ja sênedê ja di ca nêgirotê. Zere, waştênê ki pêçekda xwi na bibo yew mîrçiki û bifiro. Cawo ki ters nêşibi bide. Dîyarê koyan. Cawo ki bide nêresê, cawo ki ta nêkuwê.

Pêçeka Zere, wîrdîyeki(şeniki) bî. Şeş keynan dim a nîhayet yew lajê ja bibi. Zere her ardişê keynandê xwi dim ra yew parçe hina şenik veynîyaynê. "Çîrê ena cenik hertim keyna ana"? Mêrdê ja persaynê vindertê. Semedo ki ja(yay) laj nîyardê, qatir a wişk ra pey hameynê. Eno sebep ra cay ja malbati mîyan di çînê bi. Cenîyanê ki lajî ardênê, zer a Zere devercîyaynê bi jîni. Semedo ki laj bîyaro, zîyar a ki nêşîbî û Ewlîya wo ki rîyê xwi tira nêdabi, nêmend bi. Xêlêk awka ênîyandê muqedesan şimit bî. Peynî di Zere miradê xwi resaybî.

Wekto ki hewrê sîyay Dêrsimî ser o herikîyaynê, Zere yew laj ardbi dinya. Malbata ja kêfî mîyan di bî. Şa bîyayîşê mêrde-

dê ja rê, vatiş çinêbi. Peynî di yew do ki namê malbati dewam ko, kuçlan şên ko, adir hewna nêko hamebi dinya.

Zere, hêdîna sere û çiman ser o tepişîyaynê. Hêdîna maya lajî bî.

Nika zî ters, sey yew şimşêr pîzedê Zere mîyan di bi.

Vatê çîyê bi lajde mi beno, xwi veradî ra nêronaynê. Key-nandê xwi rê veşaynê, lakim îmkanê jîni hewnîyayîşî nêdînê. Zere derg, bi bejnda xwi na barîçekî se yew xizal a birîndari hewnîyaynê gedandê xwi nê bînana.

Wextono ki herkes cay ra remaynê, Hesenê 'Elî ver bi vakur, hetê eskrî ra vazdaynê. Kam o ki jê dînê vatê qay xînt bîyo. Feqet jê xwi çewerî nênawna, hêgayan û qûçan mîyano rema. Hinda yew tancî bi quwet û sivik bi. Xortêdo newe zim-bêlê jê eriqîyaybî. Hesenê 'Elî resabi dar a hemro ya (mûrûya) pîl a ki tam wertedê raştêdê Xidanî di bî. Bi hereketandê ban-derbîyayan, sey yew fiştâqî(sincap) dar ro çikuriya. Kam zano, eno çikuriyayîşê jê yo çendin bi. Çewek têkilê dari nêbibî, nêbîrîyaybî. Gilin, girmikin û xişni bî. Gilê ja hindi ki hera bî, bindê sey da ja di çend colan şênaynê vinderê. Ca wo ki jê xwi rê verê hedirnabi, şî dekewt. Bi vakur hewnîyaynê. Ewta ra banê Memik Axay, him zî Xidan û PirePesi hasaynê.

Wextono ki gedê Fero Sûrî vazdaynê hetê Pule Gewri, Zere, mêrde û gedandê xwi na kewtîbî daristandê Qewli, şînê Alçegi. Pîrê(extîyarê) ki nêşênaynê cadê xwi ra wardê zî, semedo ki xwi bilimnê keyan ra vejîyay.

Pey raştêdê Xidanî di, semedê lazimeya tardê tabûri hêgay-andê axay ra en girdan ra yewê kerdbi bostan. Yew **Tirk** o ki Xarpêt(Elazix) ra ard bi, bostan xebitnaynê. Yewê do haldê xwi di bi. Suluy dir bibi dost. Wexto ki Xidan di qelabalix teqa, Sulu, bi lajdê xwi nê şenikî ya cenancî heti bi. Verê, semedo ki jîni war kewtişê eskerî nêdîbi, vatbi qay qelabalixê Xidanî yo herojên o.

Feqet Suluy cor di ki hameyîşê eskeran dî, cîddîyetê gurî fa'm kerd.

Suluy xwi vist bi destandê cenancî lebîya, va: "Lajê mi emanetê to bo. Hewl jê ra bewnî. Eg ma kişîyay wa to rê bo. Linganê to miçkena, lajdê mi ra hewl bewnî". Çimê jê pirê hêrsî bî.

Cenancî yo extîyar mat mende, bi tawirandê zerî ra:

"Ti qet mereq meki. Sey çimandê xwi jê ra hewnîyena" ki va, se ki yew baro giran Suluy serra hewonîyo, sivik bi.

Dim ra lajê xwi girot xwi veradî û sênedê xwi şana. Seki hesreteya serran vîyarno, gup(alışkî), ri û çimê jê lew panay. Derg, se însan o ki şoro rêwîtîy û agêrayîşê jê çinê bo, heskerdoxê ki heskerdanê xwi xwi ra pey verdanê, hemêz kerdîşê jîna hina zî germêr. Îmkan bibînê sênê xwi akerdê tede limitê, hinda jê germ. Hêsrî(hesrî) çimandê jê ro war bînê.

Lajdê xwi ser di tadîya: "Ti nê datoy(ap) heti vinderi".

Va nêva, dest bide kerd hetê Xidanî ya vazda. To vatê qay lingê jê nêgunaynê 'erd. Xwi vengayê(boşlukta) di hîskerdênê. Fikrê jê Hesênê jê yo çeher serre wo ki ca di verdayî di bi.

Çimandê Hesendê şenikî di hêsrê tersî pêser bibî. Lewê jê pey di ancîyaybî, hama hama mend bi ki bibermo. Cenancî yo extîyar jê girot hemêzda xwi û destê xwi seredê jê ro kerd.

Qalê Kurdî yê ki mûsabi, bi jîni xebitîya ki Hesênî bihewêno.

Yew felqê hindî(zebeş) jê dest na, girot berd komika ki tede rakewtênê. Biney ra pey rep-tep eskerî hameynê war.

Cenancî wexta ki hesîrî ser o dest bi nimajê êrî kerd, Hesên o şenik û Sulu seredê jê di bî. Nûxbîyayîş û wariştîşê şijdî di hil û gam çimê jê **Duzgindê** pîlî ya kewtê.

Esker bi gamandê bêrêzan firêzan mîyano herikîyaynê war. Hesênê 'Elî, ca dê xwi no ronîşte ra heme dînê. Sey fişeka xinti temaşê vazdayîşê Suluy û her hereketê eskeran kerdê. Subay vernî di û esker zî jê dim a. Dest bi ûmaritîşî kerd. Çend hewî eskerî ki têmîyan qelibîyay, ûmaritîş nême di verda. Peynî di wexto bawer kerd ki raşt ûmarêtê, rehet bi.

Seki vajo: "Ox bo, mi ûmaritî ya!". Fekê jê ziwa bibi. Fiki-riya va, enkay tay awka şimitîşî bibînê.

Hama bêlû(belû) nêbi ki esker kam heta şînê. Şînê Xidan yan bi axay? Zaf nêromeno bêlû beno. Hesenê 'Elî xwibi xwi:

"Bostandê Êso Feroy di bêlû beno" vatiş ra pey vajîya, va:
"Înşallah nêşonê hetê ma ra".

Se-disey mîtro bostandê Êso Feroy rê mend bi. Hesenê 'Elî seki çimê jê halêndê xwi ra, qelbê jê jê sêne ra vejîyo, hewnîyaynê. Eserî bi qelabalix verdayîş nizdîdê jê ro vîyartî.

Eserî bostandê Êso Feroy resaybî. Şînê hetê Xidanî ya. Hesenê 'Elî yew nerehetey hîs kerd. Vajîya, va:

"Ma pêroyîni kişenê. Ma pêroyîni...". Riyî jê zip-zerd bibi. Teqet çîpan(bacak) dê jê di nêmend bi. Hema hema mendbi ki dar ser ra bikûwîyo. Bi dari tepişt. Yew midet çimê xwi nê betilîyayey paday. Senî hawabo meqsed(hedef) belû bibi.

Roj, Hamikî ser o se çengilîyaye vindert bi. Koy Hemikî bi girandê xwi nê rûtan û raştan, se extîyar betilîyaye hasaynê. Lakim, biney cêr di dest bide kerdişê daristandê mazêrî çiqas ki şînê girr bînê. Birekan di girmik-girmik vindertişê darandê gozêran zî ki mîyan kewtênê, yew rindey û ganîtey daynê bi koy.

Hesenê 'Elî kewtbi fikran mîyan. Îmam Êşen ard xwi vîrî. "Senî jê kişênê? Tirê bi sere birînayêş, bi gullan verşanîyîş? Kam verê kuweno jîni dest"? Semedo ki Demenan û Heyderan di nêdekuwîyo dest, cenîyanê ki xwi cor di zinaran serra vistê var, keynê 'ezebî û veyvekî ardî xwi vîrî. Heyecan hame bide. Hesenê 'Elî raya 'ewilî bi zanayîş hîs kerd ki merg endasay nizdîko. Yewna ray hina hewnîya hetê Xidanî ya.

O zî çî yo? Esker çerixîya(tadîya bi) bi. Hesenê 'Elî çimandê xwi ra bawer nêkerd. "Gelo ez raşt veynena?" Çimê xwi vilênay, yewna ray hina hewnîya. Belê, tam ga eserî dekuwîyê Xidan, yew di tadîyaybî hetê kêdê Memik Axa ya. "La ti vanê eno yew manaw ra bi? Yan ti vanê pîzê jîni bi veyşan" wexto ki fikirîyaynê, keydê Axay ver di pêldayîşê qelabalixê kombîyayî û bi şewi-şewi têmîyan kewtişê însanan veyna.

Memik Axa sederî ser o derg kerde, bi çimandê nêmakerda-

nê betilîyayan Hemikî ra hewnîyaynê. Hewnîyayîşî ra zafêr, çimê jê yew noqta ra mend bî. En dûrî, noqtaya ki asmêndê hêşînî dir yewbînê. Nezan, bi çimandê vengên weyra ra bestîyabi. Xêlêk wext hewnîya vindert. Ki betilîya hedef bedilna. Nizdîkê kêdê xwi bi. Darê ki bexçe di vadê sivikî ver kewtîbî hewnîya jîna.

Mîrçikî wariştê niştênê. Fizûl, fizûl. Tîncîya êrî zere pir kerd bi. Deste deste roşnayî mîyan di hawa kewtişê tozî veyna. Yew colê mêsê sîya yê ki tozî mîyan kewtîbî, kêfê germî vetênê. Bê-hedef, ewta weyra firaynê vindertê.

Yew nabênan di çimê jê qir bînê, xetê çaredê axay bedilîyaynê. Riyê jê şekil ra kewtê şekil.

Qelabalix çiqas ki şibi, teber a zêde bibi. Memik Axa fikirîya va, heqo ez warda dersê fekdê enînan bida.

Waşt ki biqîro vajo: "Wexto ki pî şima, axay şima keye di arisîyeno, çiray ena bêmalîfetey bena?"

Her çiqas Memik Axa waşt ki yew, di hewî(ray) xwi têdo zî nêbê. Xêlêk wext bêheraket ronîşt bi. Eno sebeb ra hestanê(este, hestî, kate) jê ardim nêkerd.

Feqet qelabalix her ki şînê berz bînê.

"Wîy dayê! Wîy wîy..."

Memik Axa fikiraya va, herhal tornandê mi ra cay yewê gunaw 'erd. Dinya hêdîna bedilîyena. Wexto ki Memik Axa keyed bo, semedê kewtişê yew gedî çiray indasay qelabalix beno?

Wexto ki axa eno hawa fikirîyaynê, lajê jê Mistafa bi lez kewt zere.

"Bawo, esker yeno".

Mistafa zaf bi heyecan bi. Wexto ki hewnîya pîjê goş pa nêkuweno, vengê xwi berz kerd, va:

"Bawo! Mî va esker yeno".

Ena ray axay rîyê xwi tada hetê lajdê xwi ra.

"Çend tenî"?

"Zafî".

"To ra persena vana çend tenî!"

"Belkî vist, belkî hîris. Verê coy, kerd heze ki şorê Xidan. Feqet yew di hetê ma ra tadîyay. Hema hema mendo ki ciwênan resê".

Axay dest bi 'ecele kerd. Şalwarê xwi nê lacîwertî paykerdî. Mûndîya xwi bestî, êlegê xwi ant ser. Se'etê axa yo ki cêb (tonik) da êlegdê jê di bi, herçiqas nêxebitîyaynê zî semedo ki kosteka jê altûnêni bî, xwi cêb ra nêvetênê. Anaya la, kê veng ra nêbenê axa. Kê gere dewlemend bihasê. Yew merhalo ki axa hema 'emirdê xwi di bander nêbibî, seki hameyîşê jê fa'm bikero. Heyanî inkay çewrî ti ra nêvatbi çimandê to ser o birû yê to estê. Tenê qubey asmênî jê ra cor bi. Halbûkî enkay hameyîşê çend sûbayanê 'ecemîyan di, seki 'Elî Fethî rê kerd bi, mecbûr bi ki jîni ser di bigîyo, belkî zî lebîyaynê.

Bijangê(kaşlari) jê rind çatme bîbî, ayê ki xorîn xorîn fikirîyenê, qurmiçîyayîşê ridê jîni çaredê jê di hasaynê. Axa zimbêlê xwi nê ki her wext bêhesab qîmet daynê bide, vilabîyayey û verdîyaybî war.

Sûbay o ki vernî di şînê, axay çend gamî hetê jê ra vistî, va:

"Şima xêr hamê qomandan. Serew û çimandê ma ser o cay şima esto".

Teymen seki tew nêşnawo, çawîş o ki jê hetibi, bi seredê xwi yew îşaret da bide.

"Qumandan, hameyîşê şima xêro?"

"Axa, hewcê qalabalixî nîyo". Cor di şima pawenê.

"Ma...? Çîydo bîyayîşî nîyo".

"Semedê berdişê şima pêroyîn mi emir giroto".

Riyê Axa yo ki şa'tîyaynê û şenik bînê, zip-zerd bi. Çimê jê tarî bî. Tay mend bi ki weyra di bikûwîyo 'erd.

Feqet axay roj'î dîbî. Ard xwi vîrî ki en wezîyeto zor di zî, metûn bîyayîş eşkeno nême mesela hal biko.

Cenî şîbî odandê xwi. Feqet heme lajan û tomanê jê temaşê axay kerdênê. Bi xof û bi ters. Sankî kêdê xwi di nîyê, yew ca do xerîb di bê.

Axa bêhemtê xwi vajîya, va: "Dêmeg şima hamê ma pêroyîni benê". Dim ra seki yew henek(yarî) bo, pişmirîya, qestî ra hiwa, va:

"Qumandan, Hoday sînenê raştî vaji. Raştî yo?

Yanî, ma pêroyîni benê!"

Teymen bi tawirandê cidîyan:

"Eno gurê yarî-marî nîyo".

Axa însîyatîf xwi dest ra vera nêdaynê.

Eno sebep ra waşt ki teymenî bido qalî kerdîş.

"Teymen, bîlle. Ti senî dostê dewletê, ez zî dostê dewleta. Seki mi va. Ez dostê dewlet a ma ya. Ti herhal mi nêşinasnenê. Ez qumitanê tabûri Îhsan Begî û bîlhesa zî yuzbaşî 'Elî Fethî Begî hewl şinasnena. Embazê jîna. Wirdî çimê mi, keremki roşî. Ma têdir şamî borê. Eno saye ra ma go rind yewbînî bişinasnê. Ez dostê **Tirkîya** ya. Qet yew wext ez mêldê eşqîyan di nêbîya. Ez zûrî nêkena. Eg zûr a mi esta, ewta di "**Duzgin** bido mi ro" hame ziwandê jê. Her çikas ki axay bawer nêkerdênê zî, ray bander bibi. Feqet ca di xwi firên kerd: "Qur'an bido mi ro. E pî mi yew-di nezanan kerdo. Ma se kê? Her tim ma jîni ver o vejîyay".

Axay ferq kerd ki teymen jê nêgoştareno. Senî şênaynê alaqqê enê însanî banco? Axay dest bide kerd heme ma'lîfetê xwi nawna.

Xwi dergê poldê teymenî kerd, va: "Kerem ki!"

Teymen, bi hukum:

"Axa, axa! Mi emir giroto. Şima pêroyîni bena.

Inkay herkesî ra vaji wa xwi hedre kê!"

"Qumandan, qurban, vatiş rehetu. May û pî to estê. Belkî kur û kulfet. Ti vanê qay ana rehetu?"

Teymen hêrs bi. Feqet yew kelmata gedê axay lajênî bî. Enê miheqeq çekinî. Bi nerm hereket kerdîş şênaynê vernî zaîyatê eskerî bigîyo.

Teymen xwi pîze di fikirîya, va: "Mêrdek zaf qurnazo. Ez biney jê ser di bîgîya".

Axay eno nabên di şîyayîşê jînê zerî tekrar kerd bi.

"Axa, ki ma şorê zere çi bedilîyeno?"

"Birabo begêm. Hela ray ti kerem ki".

Teymenî veynda çawişî da, va:

"Ez şona zere. Ti dest wezîyetî semî!"

Têrey di şî zere. Axay ca bide nawit, va:

"Temen, wulle hama ca di bêlû beno ki to şito helal lewto".

Yew midet teymen qalê axay, ê vengî goştaritişî ra pey, va:

"Ti wazenê çi qalî bikê?"

"Qumandano ercîyaye. Çewres gan ena qonax di jîyeno. Çewres gan. Ti vanê hadê kerem ki, bena şima. Feqet sebeb çîyo?"

"Axa, emir dîyawo mi. Ez tenê emirbera".

"Emir semedê mi tenêyo".

"Nê, nê. Hina zaf axay yenê berdiş".

"Ti zanê kam heta".

"Raşta jê ez nêzana. Feqet bibo bibo hetê rojawanîya sirgûn".

Yew midet wede di bêvengey virazîyay. Axa semedo ki metîn bo û zorê heyecandê xwi bero xîret nawitênê. Xidanijan a yewê ki axa eno hal di bidînê, miheqeq de rê verkewtê. Hewnîyayîş û xetê ridê Memik Axay zaf reben hasnaynê. Memik Axadê verênî ra eser nêmend bi. O şibi yew Memik o reben hamebi herûnda jê.

Axa hewnîya ki eno hawa nêbeno. Ber o ki ruşwetî nêakerdo çînîyo. Mantixê memûrandê hukumatê newî ferqê jîni Osmanîyan a çînê bi. Jîni zî ruşwet girotiş 'edet kerd bi. Him çirê ferqê enînan Osmanîyan a bibo ki? Senî hawa bo dewamê yewbînanê. Duzendê dewlet di bedilîyayîşo ki cor di zorakî virazîyabi, cêr di helîyenê qedîyaynê. Kam o ki biwaştê rana waştîşê xwi kerdênê. Axa, dostandê xwi nê Xarpûtijan a bandere enînan bibi.

Bi usûl warişt hetê sandox a şî. Kilitê ki cêb da êlegdê xwi

ra vetî, pê sandoxi akerdi. Xişnê ya sandoxi yew însan o xort rehet dekwetê zere. Wirdî kêlakandê sandoxi di qulpê ja yê asnênî bî. Sandox a ki teberê ja bi asin neqîşnayabi, serwetê Memik Axa yo ki bi destan kirêşîyaynê tede bi. Memik Axa derîya. Nabên ra zaf nêvîyart yew pêlek axay desti şî hetê teymenî ya, va:

"Qumandan, enînan bigî. Sey şitê marda to wa to rê helal bê!" vatiş ra pey, fekê pêlekî akerd, çîyo ki zere di bi, xalîda sederî ser o rakedî.

Çimê Teymenî altûnan di bi. Bi lez ûmaritî. Dim ra çend hebî girotî xwi dest seki 'elaqe nênawno, yan zî seki perê wîrdîyê bê, çekerdî hewa. Dim ra zî vistî ay bînan ser.

Teymenî rê hêqîn hasil bi ki, sey enê altûnan hina zaf altûnê axay estê. Seki derê qe bo, va:

"Axa, enyay zî çi benê?"

"Qet. To rê yew hedîya şeniki".

"Ti enînan ver a çi pawenê?"

"Ma rê ardim kenê".

"Senî?"

"Nêbenê, qedîyeno şono".

"Teymen hêrs bi:

"Nêbeno. Mi kesîn emir giroto".

"Anawo se, mi tenê beri".

"Mimkunê jê çinîyo axa. Şima bena. Altûnê to wa to rê bê".

Axay zanaynê ki tay însanî irotîş(rotîş) di xwi vay iroşenê. Fikirîya va, eno zî jîna yewo. Lakim seredê axay di ca giroto bi ki enînan a en rindê jîni zî kê şênê jîni berînê. Xelisîyayîş çinê bi. Lazim bi ki semedê jê fîyat berz ko. Rana şî hetê sandox a. Indêna Teymenî ver di rokerdî.

Teymen fikirîya, va: "Se altûn". Kîsikê altûnan girotî xwi dest seki bisenco, çend hewî teqilnayîşî ra pey, va:

"Axa, herkesî ra vaji wa inkay xwi bihedirnê. Çîyo ki şima şênê bikirêşê çi esto se, xwi dir bîgîyê. Semedê hedimayîşî çendi wext lazim bo, ez dana şima" vatiş ra pey, bi 'ecele vejîya

teber.

Axay nêzana ki se vajo. Bêmecal bi. Rîyê jê nabêndê zerd û keskî di bi yew reng xemilîyabi. Axa vajîya, va: "Ma se altûnan danê enê doldê Rûmî, rana zî veng tira nêvejîyeno".

Hame axay vîrî wextê xwi no ki heyani inkay qahwedê Welî di kiştbi çiqas bi qîmet bi. Şi hetê berî ya. Lajê jê Ferad pabokê jê vinderte bi.

"Ero bê zere".

Tersaynê ki çimandê lajdê xwi ra bewnîyo.

"Ma surgûn kenê. Cenî bira altûnanê xwi û çîyo ki şênê biki-rêşê çî esto se, wa bigî xwi het".

Zar zor qalî axay fek ra vejîyaynê. Axa bi heme bedendê xwi na kewtbi dejayîşana en xorînî mîyan. Goşê jê gumaynê, dewxê jê şînê. Seki mengene di biincirîyo xwi hîs kerd. Axay peya xwi taday bi lajdê xwi û xwi vist sederî ser.

Yew midet axa ana bêhereket mend. Dim ra warişt pay. Dest bide kerd ge eno heta ge aw heta şî ame. Seki ters jê bigîyo. Didanê jê qefilîyaybî, gupê jê dapûkîyaybî, çimandê axay di a zexeleya verêni ra eser nêmend bi.

Axa seredê sandox hetî di vindert. Rayna çim vist altûnan û mejdanê xwi nê sêman. Axa fikirîya va, gerê enê bêrê vilaker-diş. Perê Reşadî, Hamîdî û sêmênî hinda yewbînî kîsikan ro pari kerdî. Rayna veynda lajdê xwi nê Feradî da, va: "Enînan bigî, her yewerî bîdi yew biradê xwi. Wa rind bilimnê".

Axay cilê xwi nê en newey xwi ra day. Axa bi hasayîşdê xwi begandê Xarpûti mendênê. Vejîya teber. Wextono ki axay dî teymen destê jê ha jê cêban di ciwênan mîyan di geyreno, vajîya, va:

"Dolê kutikî! Senî destê jê ha altûnan ser o yo". Yewna ray, yewna ra ya peyini axay pîzero vîyart ki teymenî ra perso. Tirê ez wezîyetî senî xelisnena? Axay xwi top kerd şî nîzdîkê Teymenî, va:

"Teymen, wirdî çimê mi. Meki. Kê rê manena ena qonaxî? Emegê serrano. Hela ver di ez ray şora cor.

Şima rind pîzê xwi mird kê. Ez qumitanê tabûri û 'Elî Fetî dir qalî kena, dim ra yena. Enaya di çi esto?

Hame Teymenî vîrî va semedo ki kê girîyanê xwi bixelisnê, kê gerê bi quwet bê.

"Axa, axa çend hewî(ray) mi to ra va, ez emirbera. Emir dîyawo mi ki ez şima bera. Şima bena cor. Ti weyra kamî dir qalî kenê biki. Belkî şima tepa berşawê keye zî. Mi rehet ver di enkay" vatiş ra pey, peya xwi taday.

Memik Axa, gilê dar a pîli, xwi nîzdîkê lajandê xwi kerd, va:

"Bênamûsan berdişê ma tam kerdo seredê xwi. Mi sekerd nêbê. Ez inday serri jîne bîya dost, ardim kerd. Enkay zî semedê ceza, surgûn".

Axa wo ki tek tek lajandê xwi ra hewnîyaynê, bermîyê jê hame. Gedê jê, bîlhese tornê jê sey berxandê qurbanan temaşê jê kerdênê. Çiyê nêvatê, bêheraket. Lajê axa yo ki hepîsxane di bi kewt jê vîrî. Va:

"O enkay qederê ma par nêkeno. Tirê se keno?"

Dim ra gedandê xwi ra va: "Hinda ki şima şênê bikirêşê bigîyê xwi het. Ayreten herkes wa hayîgdarê gedandê xwi bo.

Ki çiyê bibo mi, qala biradê xwi nê Feradî bigoştarê". Ūşeno ki peynîya qalandê pêrdê xwi pawitênê, bi heyecan: "Enyay sey Bertal Axay la ki ma berê bikşê?"

Heme fikirîyayeybî. Tersaynê ki peyna jîni zî bibo sey Bertalî. "Dest û polê ma girêdaye yew dere di la ki ma gulan verşanîyê?". Surgûn pîsey(xirabey) ra rindêr dînê.

Mîstafa ena ray vajîya, va: "Çinîya garantîya ma!" Çimê Xidirî sûr bîbî. Bi hasayîşdê xwi, dekerde, sey pa'lwana bi. Quwet o ki xortey daynê bide, jê mecbûrê qalîkerdişî kerd, va:

"Bawo, ver di ma çaredê seredê xwi ra bewnîyê. Têdir kiştîş-raw se, ma xwi verodê".

Birûyê axay çat bî. Bindê çimana temaşê lajdê xwi kerd. Hewnîyayîşê jê hêrsin û bi qahr bi. Seki vajo: "Se bîyo enîyay? Nohet-dohet serê xwi têşana". Dim ra, va:

"Lajê mi, ti nêveynenê dormê ma heme ca ra gêriyawo"?

"Ez veynena bawo".

"Ki ti veynenê se, senî ti ana fikirîyenê? Kur û kulfet telef beno".

"Kur û kulfetê Bertal Axay zî kişîyay? Çew nêzano peynîya ma se bena. Tew nêbo, mayan kamî ardê ma enînan binawnê. Çekê(sîlahê) ma zî estê. Ana bêveng bêveng berdiş mi rê ters yeno".

Lajê jê yo xort ala serehawanayîşî hewonaybî. Axa fikirîya ki hina zêde têdayîş ra wo se, başo ki ez ver a bigêra. Va:

"Gerê kê bi sebir bê. Beno ki xeber a dostandê mi enaya ra çinê bo. Ez qet bawer nêkena ê indasay bêwefa bê. Saadettîn se keno keno ma rê ardim keno. Çîyo ki Xidir naweno rayîdê xelisîyayîşî nîyo. Him zî heyani ki enê ganî di nefes esto, tehé ez qeraran dana. Şorê xwi bihedirnê".

Başey û nebaşey seredê axay di lej kerdênê. Zaf rayan her çiqas nebaşey seredê axay di hukum kerdênê zî, yew rayan wexto ki ardimeya dostandê jê hameynê jê vîrî, rehet bînê. Yew rayan zî enê zittan saniye di ca bedilnaynê.

Tersî reydi têmîyankewte, yew qelabalix qonax di bi. Ridê însanan ra dej û pilmisîyayîş herikîyaynê. Rana zî qandê berdişî çî yo ki şênaynê xwi dir bigî û bikirişê çî bi se, arêkerdênê.

Veyvanê axay fisatnê xwi nê en newey xwi ra day. Fistanê pêş hera yê heyani gozekandê ligan ki dergî bî, bahrdê vilikan mendênê. Renganê biriqyayan çimî girotênê. Ki mirûzê jîni ca'l bîyaye nêbînê, kê vatê qay şonê veyve. Yew yewerî ra rindêr, veyvekê barîçekê narînî. Gerdenanê altûnênî û kemeranê sêmênan ena rindey neqîşnîyaynê. Altûnê ki fesandê jîna bî, kewtênê çaredê jîni. Her yew, se yew vilika ki koyandê Dêrsimî di abo. Hereketandê jîna xişi-xişa vengê metalî hameynê. Polê jîni pirê bazinî bî. Her cenî yew dewlemendey, şahane yew rindey çarnaynê.

Keynê 'ezebî zî sey mayandê xwi çîyo ki aydê jîni bi, xwi

ver a kerd bi. Sey mayandê xwi fîyaqeyên û rind.

Yemoş şîyayîşê zerî hewje nêdîbi. Sey herojênî bindê dêsî di ronîşt bî, **Duzginî** ra hewnîyaynê. **Duzgin**, tek heskerdoxo ki Yemoş fa'm kerdênê. Sey yew heyalet bî. Jîyaynê ya merda bî.

Ki yew cado xalî di raştê însanî bihameynê, hinda ki kê bi-tersê, rîyê ja sipî se kirêj. Berîçek, çilmisîyaye, yew rîyêdo wişk. Sey qota wişki. Çimê ja kewtbî kortikan. Bi heskerdiş **Duzginî**ra hewnîyaynê.

Keyna Mistafay, Şîlan a şeş(6) serra dapîrda xwi ra zaf heskerdênê. Ja ra abirîyayîş nêzanaynê. Fistandê dapîr da xwi ser o çog daya seki ja germ ko, xwi dapîrda xwi ro zeliqnabi. Semedo ki biray ja cilanê ja pirado zorakî dekerdbî keye. Feqet aw karê ja ki qedîya nêqedîya rana vazdaybî dapîrda xwi het.

Çimê ja yê sîya yê xişnî 'ecêp mende û tersî mîyan di temaşê eskeran kerdê. Bêveng...

Xortan verê hemin xwi hedima bi. Tay cilandê netawî(mîlî) mîyan di, tayîn zî cilê ki bawkalî Xarpêt ra ardbî xwi ra daybî. Pak, weytî kerde, têkute sey beranan. Lajê Feradî 'Elî û datîzay xwi Memed, yew koşe di qalî kerdênê.

'Elî persa, va: "Tersenê ti?".

"Çirê ez bitersa ki?"

"Semedo ki esker ma pêroyîni kişeno".

"Tew yew sîcê(qebhetê) ma çinîyo. Çew ma ra çîyê nêvano. Feqet ez raşta jê vaja, semedê datan û pêrdê xwi tersena. Yew hetê ra zî enê tersî çî do bêma'ne veynena. Çimkî heme malbati yena berdiş. Eno zî yeno ena ma'na ki nêkişenê. Yew ihtîmaldo pîs surgûn kenê" Memed o ki ana va, 'Elî zî testîq kerd". Va: "Surgûn kenê!".

Cenîya Xidirî Elîf, cilê keynandê xwi pira day û erşawitî teber. Ja zî karê hedirnayîşî qedêna bi. Lakim yew bêhuzûrey û bêhêvîyey ja zere di bi. Serra zî pêçeka ja wertan di çinê bî. Wexto ki esker Xidan a şîbi hetê axay ra, cenêka xizmekari Kemez, pêçek ja ra girot bî. Him semedo ki binê ja degiş ko,

him zî wexto ki esker hamebi rind moralê Elîf herimîya bi. Waşt bi ki Elîf tikêkê rehet biko. Nabên ra di(2) se'etî vîyart bi, rana zî wirdî meydan di nîyasaynê.

Xidir o ki verkewtê, xwi nizdîkê Elîf kerd, persa va:

"Hedra ya ti?"

"Ez hedreya, feqet Memed çinîyo. Wexto ki esker hameynê hetê ma ra, Kemez Memed mi ra girot bi".

Porê Xidirî yo ki kewtbi çaredê jê, bi destê xwi reydi peydi da. Yew midet tew çîyê nêva ana vindert. Dim ra Elîf ser di tadîya, va:

"Elîf, enyay ma benê kişenê. Înşalla Kemez Memedî cayê di limnena. A cenîyêda zaf rinda. Kam çizano çîyê kewt qalbdê ja, se bi. Tew nêbo lajê ma ganî maneno". Elîf bi destandê xwi fekê Xidirî pada, va: "Xidir! fekdê to ra wa xêr vejîyo. Kiştîşê ma kêrê fayde ano? Kam şêno dekûwîyo gunedê indasay kur û kulfetî û însanandê masûman? Înşalla ma têrey di pîr benê".

"Ax Elîf ax! Ez hêvî kena wa sey to bo".

"Ez gedan berşawo wa Kemezi bigêrê?"

"Nêbo ha! Belkî eno gure di yew xêr esto. Bewnî, Elîfa min a ercîyaya. Ma yew tofani dir têveroyê. Sey tofan da Nûhî. Se benê ma, genî mendiş û nêmendîşê ma bêlû nîyo. Serra zî ma heme yew ca di dî, seki bi destandê xwi dekê, tew zahmet nêwenê benê. De aqilê pêrdê mi. Va dostê ma sewna yew çîy nêva. Aha dostê jê! Enkay zî fekê jê kardî nêakena. Halbûki ma bi tetbîr bibînê û wext di ma naşt-daşt vila bibînê û heyani vindertişê firtinî ay cayan di bimendênê, ana nêbînê.

Enkay zî dostê jê, ma cadê ma ra, welatê ma ra, ma gênê benê welatê xwi di semedo ki meyman bikê. Çi dostî? Çi dostî?"

Enê vatişan ra pey Xidirî xwi nizdîkê cenîda xwi kerd. Bi heskerdiş ja ra hewnîya. Dej, xetandê ridê jê ro hukum kerd bi. Xwi yewbînî ro pişt. Wirdîni zî waştênê ki ena gamî(hîmi) heyani ebediyet biromîyo. Yew xem wede girot bi. Xidirî bi zor nefes girotê. Cenîya xwi na ki polandê xwi mîyan di tepişt bî, ti

ra va:

"Elîf, tay hîsî mi zere di peyda bîyê. Enyay hîsêdê 'ecêbî, se beno mi, raşta jê ez fa'm nêkena. Sankî mi zere di hêqîn hasil bîyo ki, sey Bertalî ma kişîyenê".

Elîf nêşêna hêsrânê(hesronê) çimandê xwi tepêşo. Pêt xwi Xidirî ro piştbi, bermaynê. Xidirî rîyê cenîyda xwi berz kerd qayme, dim ra zî hêsrê çimandê ja pak kerdî. Dim ra zerî ra bi hîsandê xorînan ja miç kerd, miç kerd.

Zerê Xidirî jê zere di ca nêgirotê. Waştênê ki biqîro, sere hewono. Dim ra bi gamandê lezan vejîya teber.

Lajê axa yo pîl, yew do heste xişin û gan giran bi. Birûyê Xidirî yê siya yê qalindê ki werte di yew bîbî, xetê ridê jê hina zî sert kerdênê. Aram vindertişê jê zî heybetin û xofin bi. Feqet eno hasayîşê Xidirî û qerekerê jê, tam zidê yewbînî bi. Yew do ki qilîyafetê jê yê xişnî ra bewnîyaynê, fikir kerdê vatê qay Xidir zî sey pêrdê xwi yew zalimê ko.

Ancax, Xidir helîm-selîm û xuy nerm bi. Zafê jê fikirîyaye vindertê. Bi xem û bêşa hasaynê. Eno hasayîşê Xidirî, çenê Xidaniyan betilnaynê. Xidaniyan qalî kerdênê, vatê: "Çîyê jê kemî bi? Lajê axay bîyayîş hameyîşê dinya, qey serebê xwi zer weşey vatiş nêbi?"

Yew jîyana Feradî ya sada û bêqure estbî. Zaf rayan kêdê bawoy ra cîya bîyayîş xeyal kerdênê, lakim heyanî ki axa weş bi, zanaynê ki eno fikirê jê bêîmkano. 'Edetî ana bî.

Wexta ki Feradî xwi hedimaynê, vengê nêfa'mkerdey jê fek ro vejîyaynê. Ba'ca(hêrsê) jê pîrnîkandê jê ro hameynê. Rîyê jê yo derg o xişin heybetin bi. Lewê Firadî yê goştinê qalindî dali-qyayey bî. Yew xemo giran hamebi çimandê jê. Cenîya jê Senem bindê çiman a veynaynê ki boya Firadî çiqas tenga. Ki kê tikêl bibînê teqaynê. Yew midet jê ver a xwi tada hetê Senem a ki hadirey kerdênê, va:

"Çîyo ki pî mi kerdo, tew mi testîq nêkerdo". Seki vengê jê yew borî ra vejîyo, qalid û xetimîyayebi. Bêhêvîyey zera Feradî teng kerd bî.

"Pî mi ma tenê verday. Jê bawareya xwi dî-rê çîprûtan ard. Jîna bawer kerd. Eno sebep ra heme 'eşîran dir tikilî yê ma birîya. Ma tenê seredê xwi na mendî. Ma çorşmedê xwi ra bi zanayîş xwi abirna.

Mêrdimandê xwi mîyan di ma seki yew ada da xir û xalî di bê, mecbûrê jîyani kerdî. Senem, bawer biki to dir, kur û kulfe-tê ma ya, pêrdê xwi ra cîya, yew jîyan a feqîr mi tercîh kerdê.

Ma va 'edetî anay, bî esîr. Ma yew jîyan a bêşexsîyeti romit. Mi va pî ma wo, pîlê ma wo, mi çimê xwi gurate heme çîyê jê qebûl kerd. Raşt bi, şaş bi, mi tê ra nêabirna.

Raşa jê aya ki jê bi Xidanijan kerdbî tay nêbi. Inkay zî zewta Xidanijan qebûl bî. Serra zî wexto ki Demenan di sey laserî gonî herikîyaynê, 'eleqe nêbîyayîş ma yew kinar di verdê, ma mêlê dewlet tepîşt. Eno sebep ra ma bî qatilê her gede wo ki Demenan di kişîya wo, her cenî, her extîyarî, her **Kurdî**".

Ferad lertzaynê. Didanê jê qefilîyaybî, kulmikê jê şidîyaye teqayîşîrê hedreybî. Waşt ki en çîyo baş, bişînê pêrdê xwi hetî, xenzîrê ya ki jê kerdbî, ridê jê ro biqîraynê.

Eno nabên di Senem: "Ferad, aram bi. Qederdê ma di çi esto se, o beno. Pî to tenê yew sebebo" ki va, ca di Feradî qala ja birnay:

"Ti çi vana? Mêrdek bîyo Homay ma. Qederê ma zî nûştişê çaredê ma zî, enê însanî nûşt. Dewleti ana rinda, ana dosta, vatê vindertê. Enkay zî çend se'etan mîyan di, herrda ma ra ma gênê benê.

Surgûn kenê. Qene bikşê hina rind o. Şorê **Tirkan** mîyan di rezîl bîyayîş ra wo, merg hina weşo.

Ma kam **Tirkî** zanê? Se kenê ma caw xerîbe di? Çi wenê, bi çi vîyarnê(îdare kenê)? Rezîlbîyayîş ra vêşêr. Bawerki şima ra nêbînê, enkay mi yew gulle seredê xwi ra naynê. Eno seredê xwi nê qalindî ro..." Biney vindert. Giran giran nefes girotê. Ferad o ki bi serran cenîda xwi dir mendbi, hama eno qeyde derdê xwi ja ra nêvat bi.

"Xidanijan a ferqê ma çi bi? Ma jîni şenik dînê. Dim ra hewt

'ejdadê(ceddê) ma zî ki **Kurd** bî, axay yew di ma kerdî **Tirk**. Ez marda xwi na extîyar ra şermayena. Senî dej ancena? Sey Bertalî herhal ma bêrê kiştiş, meytê ma werte di manenê. Indasay bîyayîşan ra pey, kam qûlê Hoday herri fineno ma ser?". Vengê xwi hina zî berz kerd bi. "Ax... Ax, eno pî mi? Çiqas xayîney kerd. Va qay jê rê manena. Ax!".

Ferad se şêr o birîndar o(dirbetino) ki qefes di bo. Ge eno heta ge aw heta xûj bînê vindertê. Ferad heyani ki zerê xwi cenîda xwi rê veng nêkerdênê, nêşênaynê vindero. Se însano qebhetkar. 'Ef bîyayîşê xwi waştênê.

Wexto ki Ferad pencera ro hewnîya teber, îcapkerdişê şîyayîşî ard xwi vîrî, va:

"Senem, ha pabokê ma vindertê. Hadê ma şorê. Semedo ki mi verê enyay to ra nêvatê, ez zaf poşmana" vatiş ra pey, bi gamandê xişnan wede ra abirîya.

Feradî dî ki maya jê ha ver a xwi tadaya **Duzgin**'î du'an kena.

Ferad pîze veşayîş, va: "Ena se'et ra pey **Duzgin** zî yew paş-kuli dano ma ro".

Ciwên di yew roj ê mehşer ronîyabi. Tîncîya şanî vervadê simerî ra roşno zerdin dorme ro firnaynê. Gedê şenikî tersî mîyan di xwi pêşandê maynadê xwi ro pişt bi. Pîl, şenik herkes tersî mîyan di bi. Bi çimandê şikî dorman di bi sungîyana gêrayîşê eskeran ra hewnîyanê. Heme hetê qonaxi gêrîyabi.

Xidir cenîda xwi heti heytibî hewnîyaynê dorme ra, fikirîyaynê vatê tirê Kemêz kam ca di bena. Yew terso pîl jê giroto bi.

"La enkay vejîyo bêro" Cenîda xwi ra:

"Tirê kora di bena? Wertan di nîyasena".

Elîf: "Ma pêrdê to ra vajê. Semedê bide gêrayîşî belkî îzin bigîyo" wexto ki va, Xidirî birûyê xwi çat kerdî, va:

"Nêbo ha. Wa çew pê nêzani bo. Eg ma berê surgûn, ma jîna vanê. Nê, eg ma şonê kiştiş, qe nêbo gedê ma xelisîyeno".

"Axa, hedrey ti?" Vengê teymenî sey qamçî şîrqa. Axa ena serra hewnîya dormedê xwi ra. Hêdî hêdî dormedê xwi di tadîya. Bi çimandê fer ancîyayan gedan û tornandê xwi ra hewnîya. Gilê dar da pîli, gilîçikê ja heme yew ca di bî. Heme bi sihet, weytîkerdey. Yew yewerî ra rindêr. Însan qêmîş nêbînê ki bewnîyo.

Axay waşt ki wext vindero. Ena nuqta di vindero. Jîyan weşa. Bîlhesa cawo ki tede hamebi dinya, herra ki tede pîl bibi, ser o hina zî weşa. Her roj çiqas ki axa hewn ra wariştê, çîyo ki dînê, koy ki şadê heme jîyan da jê bî, jîna dûrîkewtiş dûrî aqilan bi. Tozdê xwi na, herrda xwi na, germdê xwi na, serdê xwi na, welat yew parçeyê însanî yo. Axa, bexçê fikî yê jê yo ki seran serê derî zeftkerd bi, bi quçandê keskinana, hêgayandê xwi nê reng zerdan a hewnîya. Çiray ena rindey ca tî verdîyena?

Semedo ki axa nêvajo: "Ez hedreya". Wext bivindertê! Axay xwi vîrî ard, va: "Indasay du'eyê ki Yemoş kerdê enyay enkay koray?"

"Hedreya, ma şorê", vatiş bêîmkan bi. Memik Axay yewna ray hina xwi zere ro vîyarna ki enê doldê rûmî ver a(lave bikero) bigêro. Memik Axa şî verbi jê, rind xwi nîzdîkê bide kerd.

Qumitan efendî, bê to dir ma pê bikê. Ti yew însan o xortî. To rê malê dinya lazim o. Biwazi, altûnan bida. Sêm biwazi. Mîcewher biwazi. Ez kuwena bextê to, giryanê ma verra di. Ez şona sûki. Ti enê cenîyan û keynan a çi wazenê?"

Axay çimê xwi qumitanî ra nêqenaynê, hewnîyanê. Axay va belkî bêro însaf. Wirdî lewandê xwi mîyan di: "Haydê lo! Berdişê şima hemin ra mi fek verda. Tenê to bena". Semedo ki axay enê qalî bieşnawitênê, çi nêdaynê ki?

Altûnê ki cêb da teymenî di bî, destê jê jîni ser o bi. Qumitanê tebûr o ki emir dabi bide, ard xwi vîrî.

"Cenîyan, keynan, gedan, extîyaran, pîze veşayîş çinîyo. Gerê hemin bîyarê. Eg yewê bixelisîyo, enê pîsî sey kutkan vêşî

benê".

Ayreten qumitanê tabûri civînê(toplantı) ki viraşt bî, hertim polîtîqa dewleti sûbayandê xwi rê neqil kerdê.

"Ayê ki dewlet û Cûmhûrrîyetê ma yê xortî ver o wardê, bê pîze veşayîş gerê werte ra hewaniyê. Keye di, higa di, ko di, kendelan di, kora şima weynê, tek çîyo ki şima fikirîyenê, dijminanê ma fizîkî werte ra hewanê.

Yew **Kurd** o hewl, yew **Kurd** o merde wo. Ena qali seredê xwi ra mevejê.

Roj bi roj emrê Meraşaldê xwi sûbayandê xwi resnaynê. Gerek Meraşal, gerek serwezîr(başbakan) Celal Bayar û pîlê dewleti ay bînî, fikrê jîno şîrîg:

"Gere Dêrsim tenkîl bibo".

Mesela Dêrsimî di heme pîlê dewlet yew bîbî.

Ketlîyam...

Teymenî sa'nayîşê keyan emir kerd. Ena serra eskeran dest bide kerd qonaxa axay qul bi qul sa'nay. Eskeran kuwarîyê xelan, merêkî, axurî, heme koşan û qurçikano, xwi her qul ro kerd û vejîyay. Komê simeran sungûy kerdî. Meşkê riwenan û toraqaan sa'nîyay. Wexto ki qen'et eskeran rê çîyo ganî nêmend, keye hame kilît kerdiş û mor bi.

Qefile kewtbi rayîdî ser. Çewres gan, se çewres merde bi. Şoq bîbî. Ne çimê jîni dînê, ne zî çîpan jîni kaşkerdênê. Çîyo ki cenîyan xwi verra kerd bi, xişi-xişa jîni vengê lingandê 'era kaşkerdişan mîyan qelibîyabi. Yew rayan xorîn ra hameyîşê vengê axîyan, verkewtişan û lomey, eşnawîyaynê. Pîlî bindê meselada xişni di şenik bîbî. Nêzanaynê ki sekê, çengilîyaybî qederî dim a kaş bînê. Her çiqas ki heme bi kêfweşî pabestê jîyani bî zî, se însan o hedirnayewo ki lewe ro nûskîdîyo war, ay wezîyetî mîyan di bî.

Her kerraya ki ê tiro vîyartênê, her lemi, her dar a ki jîni xwi ra pey verdaynê, pirê xetrey bî. Enê xetran ra abirîyayîş zor bi.

Seki lingê jîni 'era zeliqnaye bê.

Vernîyda qiflî di Teymen, dim ra axa, jê dim a zî xortê pancês, şiyês, hewtês serey, sey beranan rayîd di şînê. Keyney, sey seyandê mayandê xwi, mayandê xwi ra nêqetiyaye, jîni dim a şînê. Se Xizalê çim xişnê rindê ki seydvârî veynê û bitersê, tersayey. Yemoş, en peynî di. Yew hal di bî ki rayîdşiyayîş nê-waştênê. Şilani zî Yemoş ra zeliqnaye.

Serê Ferad Axa yo xişin kewtbi serpolandê jê. Serê xwi 'era berz nêkerdê. Çimê jê 'erd di, seredê lingandê xwi ra hewnîyaynê. Ferad Axa fikran reydi debîyayebi. Xwi zere di pêrdê xwi dir lej kerdê. Cafîr o Xidaniyî qalîkerd bi, vat bi: "Enînan di politîqa İngilîzan esta. Eyro ti hewlî, başî. Lakim gurê jîni ki qedîya, sey pertelî to erzenê yew kinar".

Ferad Axa xwi fek di vajîya, va: "Rehmet pêrdê jê bo, raşfî vato".

Wextono fikirîya ki sebep enê meselan heme pî jê yo, hêrsê Ferad Axay berz bi. Çimkî jê metelik nêdaynê çewerî. Jê vatê qay raşta heme çî ez zana. Halbûkî Cafer inkay heqlî vejîyabi. Yewna qalî kerdişê xwi di, Feradî ra:

"Kurdan qet yew wext bawerey bi Osmanîyan nêkerd. Çimkî, riyê Osmanîyan o heqiqî meselan mîyan di hasa bi.

Osmanîyan tenê şilênayîş(ser o kerdiş, soygun) û şer ard bi. Jîni serrandê aşitî di zî, Kurdistan rehet nêverda bi. Xezîna ki veng bîya, dest bi seferda Kurdistanî kerd bi. Enê herrandê hewlan di ki ma bi feqîrey jîyenê, sebebê enaya Osmanî yê. Bawerey bi jîni nêbena, madem ki bawerey nêbena, çirê bawerey bi enînan bibo? Çîyo ferqê enînan?" wexto ki va, Feradî hêdîna qali nêdî ki vajo.

Yemoş bi zorakî rayîd di şînê. Heme tornan û gedandê xwi dim a hameynê. Enê însanê ki ja jîyanda xwi zafêr jîna heskerdê, ki vernîda ja di nêbînê, yew gami zî nêşênaynê fino. Weyra di merdiş hina tercîh kerdê. Pêro vernî di bî. Xîret kerdê vatê ez bi du'andê xwi jîni gêna bindê pol û perazîngandê xwi.

Yew nabênan di Yemoş fek ra: "Duzgin! Duzgin!" veng vejîyaynê. Yemoş indasay serrîbi ki Duzginîrê xizmet kerd bi.

Qurbanî oxirdê jê di daybî. Roje girot bi, heskerdiş û hurmet nawna bi. Yemoş fikirîyay, va: "Eno **Duzgin** çi rojî rê vindeno? Rojandê tengan di ki ardim nêkeno, toman û gedanê mi tenê verdono, qay la rind keno?". Dim ra bi hêrs bîyayîş. "La ti vanê kîramatê **Duzginî** nêmendê? Herhal sey mi pîr bîyo. La ti vanê pîleya xwi xwi vîrî kerd". Yemoş didil bîbî. Xwi ver di qalî kerdê vindertê. Qalê Yemoş fa'm nêbînê. Ge **Duzginî** ro hêrs bînê, ge ver a gêraynê, ge pêhameynê, ge cîrgîyaynê. Şîlan bi çimandê tersayan temaşê dapîrda xwi kerdê.

Pey deredê ênîdê Qizi ro vîyartî. Rayîd hîzada deredê Kalesanî ro şînê. Rayîd ki tîk bi, Yemoş sist bî. Taqetê çogandê ja nêmend bi. To vatê qay qaymedê **Duzginî** ro dîyarkewtê. Bêtaqet bî. Sênê Yemoş sey sênedê mîrçiki lez û bez wariştê ronîştê. Eno nabên di dar a vamêr a pîl a ki dîyarê serbecêrdê tîkî di bî bi, hetê derî ra hewnîyaynê. Qafîle bindê dar ro vîyartênê. Ena dari wextono ki wesaran vilikî akêrdê, se altûnê ki gerdandê yew cenî vera bê, kaş o kesk neqîşnaynê. Bînê se yew hewro pembe 'erdo zeliqîyaynê.

Yemoş bindê ena dar di xwi verda 'erd.

"Ez nêşona!" Sey her wextî ver a xwi daybî **Duzginî** dest bide kerdbi lornaynê. Kam ki hameynê Yemoş vîrî, vistê ser lornaynê. Eskeran xeber vernî resnay. Teymenî yew ray kerdbi saredê xwi ki gurê xwi bêweqehet bero ca. Jê waştênê ki sax selîm qafilî teslîmê qumitandê xwi biko. Biney erê mendbi la muhîm nêbi. Yew, di gamî şî hetê axay ra:

"Axa, çîrê xatûn nîna"?

Axa wo ki fikrandê xwi ra xwi hesîya, xîret kerd ki teymenî dir têçiman ver a nêkuwîyo. Axa bi hereketandê hêdî tepa tadîya û şî hetê cenîda xwi ra. Wexto ki axa hetê cêrî ra raykewt, tornan, veyvan û gedanê jê rayîd akêrd. Ferad semedo ki jê nêveyno, mîyanê xwi tada.

Axa bêtaqet rayîd di şînê. Seki giranêya jê jê banco cêr. Halbûkî wexta ki hertim axa ewta ro hameynê war, tim serweş bînê, kêf kerdê. Axa wo ki se dar a pîl a ki reyê xwi ver bindê 'erdî dabi, biney ra pey gilê xwi, vilikê xwi dînê. Qonax da xwi

di bîyayîş jîyaynê. Wextono ki axay cor di girdê Kalasanî serra qonax a xwi dînê, yew dalxa kêfweşî heme bedenê jê girotênê. Enkay zî, seki axa hewn di bigêro. Se yew pel o ki vay verkuwîyo.

Wextono ki axa hame Yemoş het, yew midet vindert. Va qay cenîya jê hameyîşê jê ferq kerdo. Yemoş seki tew axay nêveyno. Halbûkî Yemoş her dîyayîşê axay di, destê ja riwen di, hingimên di, yan zî pewtîşê nanî di bibînê zî, ca di wariştê pay. Yemoş zaf hurmet mêrdedê xwi nawnaynê. Yemoş a verênê şîbî herûnda ja di yew da ki zor şinasnîyaynê hameybî. Yemoş cadê xwi no ronîşte di bedenê xwi berdê ardênê, dilo û du'ey kerdênê.

Axay texmîn kerd ki çimê herkesî jê ser o yo.

Veynda, va: "Yemoş". Axa bêtaqet vejîyabi. Zaten Yemoş a ki lornaynê tew nêşnawit bi zî. Bi wirdêsan herri 'era girotê dim ra zî vaydaynê hewa.

"Ez ena herra muqedesi nêşêna(nîşkêna) terk bika. Bê mi kam zîyarandê ma yê pîlan rê xizmet keno? Jîni tenê nêverdana". Yew nabênan di zî vengê xwi berz kerdê, vatê: "**Duzgin! Duzgin!**".

Şîlani dapîrda xwi heti çog dabi û bermaynê. Tersaynê vatê go çîyê bi dapîrda mi bibo.

Axa yewna ray hina qîra. Yemoş rana xwi tênêda.

Axa fikirîya, va: "Herhal perna(xînt bî)". Dim ra veynda lajandê xwi da,va:

"Ûşen, Mistafa maya xwi bikirêşê!".

Cenîya xwi ca di verday û bi gamandê giraman hetê corî ra raykewt. Bêsebir bibi. Seki axa vajo çî beno wa bibo, yew halê jê bi. Axa 'ecizbîyaye û xwi ra bêzar(bezgîn).

Mistafa marda xwi ver di çog da. Destê ja girotî xwi dest. Sey destandê gedan bîbî şenik şenik, çilmisîyaybî. Bi sînayîş û pîze veşayîş hewnîya marda xwi ra. Dim ra zerî ra xwi veradî kerd. Sey pelî sivik bî.

Qafîle hewna kewt rayîdî ser. Raştê Xidanî bêvengêya mergî

mîyan di bi. Bi heme ganîyandê xwi na Xidan vis(hiş) bibi. Hinda veng vetişê têşanayîşê perazîngdê mîrçiki û firayîşê mêsan, bêveng. Halbûkî her roj vengê qelabalixî ewta ro cê ro berz bînê bi asmên. Roj hêdîna xwi awonî serna bi, bi rengandê zerdan û sûran raştê Xidanî xemilna bi, awon bîyayîş nêzanaynê. Seki biwazê hedîsanê şade bê, 'erd û asmên temaşê jîni kerdê. Nê mê koy **Duzgînî** yew roşnayî ya bozi mîyan di biriqîyaynê. Nê mê jê yo bîn zî sey çarçef, seyane tarîyan xemilnabi.

Xidanijan cadê xwi nê limnayî ra hinda ki jîna hasaynê, bi çimandê nêkutan temaşê kerdênê. Bênefes, yew misqalê çî nêremnaynê.

Hesenê 'Elî cadê xwi nê darda hemroy(mûroy) ser o temaşoxvano en hewl bi. Heme ca se neynik(lîlîk) hasaynê. Paştîya xwi gildê dari şana bi, seki cildê herî ser o bo, lingê xwi pede verdaybî, bi çimandê tersayan gam bi gam temaşê malbeta axay kerdê. Wexto ki esker hame bi, ûmaritî bî. Ena ray zî Hesenê 'Elî waşt ayê ki qonax da axay ra vejîyaynê tespît biko. Qafîle xêlêk hêdî rayîd di şînê. Semedê ûmaritîşî xêlêk wext bi. Hêdî hêdî gurê xwi qedêna.

Hesenê 'Elî vajîya, va: "Çewres teno". Yew midet ra pey di (2) veyvekê hemley ardî xwi vîrî. Hinaw se: "Çewres û di(2) ganî", anasar qalî ja fek ra vejîyay. Vîst û panc eskeran dormê jîni girot bi û hameynê berdiş.

Girdê Kalasanî resaybî. Axa vindert tepa tadîya. Ayê ki jê dîbi herkes vindert bi. Rîyê ki gonîya jîni ancîyayeybî, hewnîyaynê qonax ra, bexçe ra û ca wo ki xetrê jîni tede vîyart bî.

Her çiqas rengê zerdî û sûrî bexçe di hasaynê zî, kesk hina hukum kerdê. Seranserê derî bi seyandê tarîyan xemilîyabi. Co ya awka ki Xars ra hameynê, arazîyê axay Xidanijan a qenaynê.

Dar ê qebaxêrê ki wîrdî kinardê coy di kohokerdeybi, derg û barîçekinî bî. Serê jîni asmên resabi.

Sênê Memik Axay xişka wariştê ronîştê. Dej, sey yew kardî zer da jê di şeliyabi. Bi çimandê hîyan qonax da xwi ra hewnîya. Nêşênaynê çimanê xwi qonax ra biqeno. Qonax a ki sey xil a xetran bî. Se yew teyra sipî raştêdê Xidanî di ronîyaybî.

Çewres zewnc çim, çewres gan, ca wo ki tede hameybî dinya û pîl bîbî, weyra ro mêxbîyayeybî. Yew şekil di hewnîyaynê ki abirîyayîş nêzanaynê.

Tirê yewna ray weynayîş nasîp beno? Mezgê hemin di tenê eno fikir bi.

"Tirê yewna ray eşkena qonaxi weyna?"

Wexto ki pelenga resay, tîncî(tîji) vinî bîbî. Feqet koy Hemikî ser o hewrê reng sûrî û zerdî herikîyaynê. Yew roşnayêya limita dorman ro vila kerdênê.

Memik Axa û efradê jê dekerdî beraqaya ki qonaxda hukumatî ver di bî. Çikes zere di çinê bi. Herkes yew ca di ronîşt. Gedey mayandê xwi ra nêqetîyaynê. Axay paştîya xwi dês şanaybî, him bi çimandê xwi, him zî bi fikrandê xwi şibi cayan-dê dûran. Xwi ra dûrî.

Yemoş zî werte di cimhatkî ronîşt bî. Rîyê ja hetê berî ya tadeye. Şîlan, pêş a fistanê dabîr da ja wo ki 'erdê çîmentoyênî ser o vilabîyayebi, ser o pêt pêt xwi bi dabîrda xwi şana bi. Yew nabênan di bi ters qalîkerdişê gedan vêşêr, heme bêveng, fikirîyaye, xofî mîyan di bî.

Hameyîşdê jîna yew midet pey, yew di ber abi. Bi nûskîdayîş yew cenî finîyay zere. Heme çimî tadîyaybî ja ser. Fate bî. Senî ki ja maya xwi dî, xwi nîzdîkê bide kerd. Marda xwi ver di çog da. Fate şiyayîşê Îvrahîmî ra pey, marda xwi vêşêr, çewerî ra heskerdiş hîs nêkerdênê. Yemoş a ki verê tew reaqîyon nêawna, zor-bela wexto ki keyna xwi şinasnay, dest bi lornayîşî kerd. Wirdî cenîyanê derdinan xwi vist bi yewbînî. Bermay. Yew bermayîş bi ki vindertiş nêzanaynê. Ênîyê çimandê jîni ziwa bibi.

Gedê ki betondê serdinî ser o hewnd bî, rind xwi antbi pêser

şenik bîbî. Tay mayandê xwi ro zeliqyaybî germêya jîni girotênê, tayîn zî bawer kerdênê ki verada pîyandê xwi di emnîyetdê. Hewna şîbî. Betilîyayîşê rojdê heyecanî û tersî jîni girotbi berd bi.

Fate û Yemoş bi çimandê nêkutan yewbînî ra hewnîyaynê. Her çiqas ki jîni qalî nêkerdênê zî seki heme derdê xwi yewbînanê vajê, yewbînî fa'm kerdênê.

Axa, seranserê şewi qet xwi tênêda heme yew nuqta ra hewnîya. Bêlûbi ki vîyartena(geçmişî) xwi dir yew şerdê xidarî mîyan di bi.

Roj hêdîna berz bibi. Eskerê mexmûrê ki teber a bi sungûyana gêraynê, hêdîna dest bide bibi rind hasaynê. Dormê qulûba pirê esker bi. Qulûba ra remayîş û xelisîyayîşê Hemedî, bibi sebebê tedbîr girotişê eskerî.

Memik Axa destê xwi vist bi dês xebtîya ki wardo pay. Hestê jê cemidîyaybî, bibi se êzim. Yew wextêdo derg tevizîyayîş o ki bêheraketey ra hameynê, wariştîş di zahmetey ant.

Axay, va: "Gerê ez warda". Fikirîya, va: "Tek hêvîya mi Saadettîn o. Ez gerê yew xeberî jê resana". "Tirê bêro?"

Dim ra: "Saadettîn o ki ez şinasnena miheqeq yeno. Ê ma enê belay ra zî xelisneno". Bi derîyayîş hame pencera ver. Yew midet temaşê teberî kerd. Dim ra axay îşaretê yew eskerî kerd, waşt ki bêro pencera ver. Esker o ki hame pencera ver:

"Mi rê veynda Saadettîn efendî di. Aha eno waro roşeno".

Seki veng nêşoro bi eskerî. Têpa agêra şî. Axay vîyê xwi vist û eskerandê bînan ro lebîya, ver a gêra. Çewerî xwi nîzdîkê axay nêkerdênê.

Roj cor di koy Ser'i ser o berz bibi. Roşnayî dormare xemilnabi. Teberdê qulûba di emrî dîyaynê, xebata eskerî ya rojane dest bide kerdênê.

Ayê ki qulûba di bî, eskeran dest bide kerd vetî teber. Raştêdê verdê berî di vindarnaybî. Cenîyan, mexmelê xwi antibî vinandê xwi ser, seki xwi bilimnê, pey camêrdandê xwi

di vinderte bî. Serê jîni jîni ver di, bi şerm û tersonek. Gedey tersî mîyan di. Dorme pirê esker o bi sungûyan. Çewerî indasay esker yew ca di nêdî bi. Sungûy şewqî mîyan di biriqîyaynê. Pakkerde, riwenkerde, kiştişî rê hedreybî.

Kam çi zano heyani eyro sênedê çend **Kurdan** ro şelîyayê (diç bîyê)?

Çend pîzandê cenîyandê hemlano gunayê û vejîyayê? Sêne çend pitandê şenikan qulkerdo?

Yew roj do muhîm bi. Yew qelabalix, yew hereket qeza di bi. "Mehmetçikan" dest bi hereketê pakkerdişî kerd bi. Yew xebat a bi lezi romîyaynê. Sey varonî emirî varaynê.

Koy Dêrsimî wayîrandê xwi ra hameynê pakkerdiş. Emro ki vatê **Kurdan** koyandê jîna abirnê, ardê ca. Dêrsim o bê **Kurd**? **Kurdistan** o bê **Kurd**?

Memik Axa roj o peyên di qahrana helîyabi şibi. Sipîyê jê hina sipî bibi. Çimê jê kewtîbî kortikan. Bindê çimandê jê di pêlekê xişnî virazîyaybî. Çîyo ki bide bînê, axay fa'm nêkerdê.

Axa pîze ra veşaynê, vatê: "Yaho ver di xelat kerdiş, qeneqa wa mi rehet verdê".

Serê xwi têşanaynê, vatê: "Bêbextey"

Axay nêwaştênê ki hêvîya xwi vinî biko. Fikirîya, va: "Yew îhtîmalêdo pîl Surgûn kenê". Hetê kêdê Saadettînî ro ki bihameynê berdiş, çiqas nêbo jîyaynê. Belkî Yemoş, dim ra zî o deyxê enê qahrî nêbînê, rayîdan di merdê. Lakim gedê jê, tornê jê jîyaynê.

"La ki hetê girdê Efkari ra bêre berdiş se?" Ana fikir kerdiş zî axa perîşan kerd. Axa bi seki verê yew lê(kazan) awka germi, dim ra zî awka serdi jê serro bo.

"La ha..."

Serê axay dewx bi. Zar a jê werê kewt.

Pawitiş zaf nêromit. Yuzbaşî 'Elî Fethî Esener û tikêkê pey di zî, teymen o vizêrên o ki jê taqîp kerdê hasay. Yuzbaşî dûrî ra yew gir di vindert. Qure, destê jê jê cêban di(tonikan di). Axa zîq Yuzbaşî ra hewnîyaynê. Axay va qay Yuzbaşî yeno hetê jê

ra. Destê xwi dano, destandê jê tepêşeno. Hewnîya ki Yuzbaşî nîno jê hetî, o ray kewt hetê jê ra. Axa waşt ki eskeran ro vîro şoro. Eskeran nêverda. Hina, hina axay waşt ki xwi bi ceribno. Her rayda xwi di axa muhafiq nêbi. Goşt ra yew dês virazîyabi. Jê ra vatbi Memik Axa, qey ana rehet jîni verdaynê?

Nîtekim ana zî kerd. Heme quwetê xwi kom kerd veynda yuzbaşî da:

"Qumitan, xwi fînena bextê to. To indasay nanê mi werd. Awka mi, doy mi şimit. Ti hema mi nêşinasnenê? Ez tim mêldê şima di bîya. Mêldê dewlet di bîyayîş, qey qebheto? Eno çi hal o? Kamî eno emir veto? Şaşêya jê esta. Qurban to rê, enê gurî raştî".

Yuzbaşî yew misqalê reaqsîyon nênavit, goştare kerdênê. Axa bi yew 'etîkî(çeviklik) yo ki jê ra nêpawîyaynê, qalîkerdişê xwi domna.

"'Elî Fethî Beg, kur û kulfetanê mi verra di, ti çi biwazê ez dana. Ez heyani eyro mêldê dewleti di bîya. Homa zewal nêdo. Indasay emegê mi qey heme veng ra bi? Ver di ma tepa agêrê kêdê xwi".

Axay eno qeydî qalîkerdişê xwi derg kerd. Yuzbaşî zî bêhe-reket goştareya jê kerd. Çiqa nêbo enbaz bi.

Memik Axa bêmecal mend bi. Çiqas ki şînê 'eynî çî vatê. Dim ra dest bide bi, bi vengandê nêfa'm kerdan qalî vetî. **Tirkî** bi, **Kurdî** bi fa'm nêbînê. Bêhal bi. 'Erd ra, asmên ra, kora ra hewnîyanê se, heme ca tadîyaynê. Tirê la zerzele beno? Tofani wardena? Peynîya mêrdimey yena? Axa pîrpilîyaynê. Se dîko ki serê jê dera bo.

"Quu miii taaan...!".

Destê xwi seredê xwi serna bi, çimê xwi padaybî. Koy Ser'i hameynê jê ser di. Axay va qay koy Ser'i bineyna pey pîzê xwi akeno mi dekeno. Çogandê xwi ser o guna 'erd. Axa qîra va:

"Koy Ser'i yeno! Koy Ser'i yeno" vatênê vindertênê. Axay xwi vistbi 'erd, seki xwi hemet(muhafaza) biko. Qalîkerdişê Tirkî ra fek verda bi. Ri û çimê axay toz û tabaxî mîyan di bi.

Zimbêlê axay yê xişnê ki hertim viraşteybî, cêkewte, verdaye û leyminî bî. Jê xwi 'erdo bor kerdê vindertênê.

Yuzbaşî 'Elî Fethî Esener, bêwezîyet herimnayîş tamaşe jîni kerdê. Serê jê dewlemendê ya axay di bi. Yuzbaşî vajîya, va: "Eg ca yê di nêlimnayê se!... Dim ra zî "**Ermenî**, semedo ki altûnê jîni nêkûwîyê dest limitî. Feqet **Kurdî**, hayanî merg xwi dir çarmenê", ki ana fikirîya rehet bi. Şa bîyayîş û kêfweşî ridê yuzbaşî ro vila bi. Hêdîna derg kerdişê gurî îcap nêkeno. Yuzbaşî emir da, va:

"Esker! Camêrdan girêdê!"

Eskerî kewtî hereket. Sungûy hîzada sênan di tepişîyay. Ferad Axa, Ūşen Axa, Xidir, 'Elî, Mustafa, Mehmed û Qemer girêdîyay. Axa hindi ki xwi ra vîyart bi, xeber a jê meselan ra çînê bî zî. Jîni girêdayîşê Memik Axay hewje nêdî. Entrê yuzbaşî, ê didin zî sey qamçî şîrqa.

"Jîni bisahnê!. Peran û 'emeratan jîni arêdê!"

Eskeran, kîsê altûnandê axay û lajan dê jê seki bi destandê xwi ronaybî, dî. Bêlûbi ki erbabê karî bî. Enê ki jîni sahnaynê, ê 'evilî nêbî. Erê dê hostay û tecrûbeyînî bî.

Dori hameybî cenîyan. Senem, en sere di vindertênê. Heme bermaynê. Wexta ki esker şî hetê Senem ra destê xwi vist sênêdê ja, vinciqay. Têpa têpa ancîyay. Senem bi nefret hewnîyaynê. Esker hewna semedo ki altûnanê ja bîgîyo, ki hetê ja ra şî, Senem bi xwi vetî vistî. Ferad Axay dejêdo giran antênê. Çîyo ki bi cenîda jê bînê veynayîş ra wo se, merg baştir dînê.

"Lajê teresan(laze teresu!)", vengê jê qonaxa hukûmatî ya sipî ya badana kerda di şîrqa.

"Lajê kutkan!(laze kutko!)"

Eskeran Ferad Axa girotbi çemberdê sungûyan mîyan. Kînê Feradî çiqas ki şînê xişin bînê. Çiqas ki xişin bînê zî quwet daynê jê, quweto newe qezenç kerdênê. Enê quwetî ver di vindertiş bêimkan bi. Feradî hetêra gefî werdênê, heto bîn ra zî heme quwetê xwi yew ca di kom kerd, waştênê ki destanê xwi

ako. Hestê Ferad Axay dayaxê quwetê jê nêbibi.

Destê Ferad Axay zendikan di şikîyaybî. Vengê jê çiqas ki şî ze'îf bi, kemî bi, dim ra vinî bi.

Cenî, çîyo ki bi Senem bînê veynayîş ra pey, 'emaretê ki jîni ser o bî, ca di vetî xwi ver di vistî 'erdê tozinî ser. Destê eskerî jîno nîyayîş, merg vatiş bi. Ar, namûs dest ra şîyayîş vatiş bi. Hela hela çimandê jîni ver di destê mêrdandê jîni girêdaye, hêrsê jîni hina zî berz bibi.

Seki vajê "Na'let şima bo! Destê şima wa ma ro nêgunîyo, se beno wa bibo".

Cenîyan, nefret o ki eskerî ra kerdênê yew derece di bi ki, kê bawer nêbînê. Dijminê namûsî, dijminê ganî, dizdek, pîs û şenik veynaynê. Tas a ki eskerî tira awki bişimitê, seki mere dekewîyo, hameynê pak kerdiş(ta'fîl bînê). Vatê: "Mîrdar bîya". Heqaretêdo en pîl bi yew cenî kerdiş: "Cenîya eskerî" vatiş bi. Enê qalan tofani weraznaynê.

Veyvê Memik Axay tersana rivişîyaynê. Zip-zerd, gonîya jîni ancîyaybî, rîyê jîni kaş bibi pêser, çimandê jîni ra merez vir bînê. Se bînê?

Eskaran, altûnê ki rojî verdi biriqîyaynê, kemerê sêmênî, dewlemedê ya axay yuzbaşîdê xwi resnay. Yew xenîmetêdo zaf xişin bi. Yuzbaşî memnûn bi. Yewna ray hina tarîxî tekerûr kerd bi. Siltananan semedê pîrkerdişî xezîna xwi na veng bîyaya, Mîrê(beg) **Kurdan** daynê xeniqnayîş . Bi eno qeydî dest dewlemendêda jîni sernaynê. Enkay zî sûbayê Cûmhûrîyetê xortî dewlemendeya Memik Axay ro wahîr vejîyaybî.

Yuzbaşî 'Elî Fethî Esener, qîra va:

"Berê!"

Şeqî tîfingano nîyay(gunay). Sungûy biriqîyay. Qafîle vet rayîdî ser. Eskeran çewres û hîrê ganî hetê girdê Efkarî ra kerdî rayîdî ser.

Çewres ganan fa'm kerd ki merg gurê çend deqîqano. Axa tamamî xwi ra vîyart bi. Sankî Koy Ser'i pîzê xwi akerdo axa giroto xwi zere. Bîyaye bi, çinêbîyaye bi? Tenê nefes girotiş

semedê ganî mendişî qîm nêkerdênê. Axa rind qedîyabi.

Veyvan Yemoşî kirîştênê. Yemoş xizmetê xwi no peyên daynê **Duzginî**. "Ti nîyamey ardim. Derdê to zaf bi. Karê to zaf bi. Ne ki to Yemoş a bêkesi tenê nêverdaynê. Ja goştaritênê. Ardimey kerdênê..."

Keynekan, lajikan û gedanê şenikan fistanandê mayandê xwi tepîştbi, qîj-qîj bermaynê. Di cenî yê hemleyê ki pîze jîni hamebi fekdê jîni ver, bi zor rayîd şînê.

Tek yew hewûr asmên di çinê bi. Rengê payîzî yo xemgîn o zerd û sûr o kederên, tabîatî ro hukum kerdê. Pepûg veynd nêdaynê. Derdê Dêrsimijan hetî ê jê hîç bi. Veynd bidaynê se 'eyîb bînê. Eno şîyayîş di veyndayîş xwi vîrî kerdê.

Ca do na'letin resaybî. Ca wo na'letino ki telûyê heran zî qebûl nêkerdênê, kaş o sûr.

Eskeran qafîle rêz rêz kerdî. Veragêrayîşo ki gedan, cenîyan û xortan ra berz bînê, dero gonîn pîrkerdênê. Qîrayîşê jîni koyan ro vîyart, raştê Xidanî pîr kerd.

"Limin dayê! Úy limin! Limin!"

Şîvan goşî ker kerdênê.

Eskeran çog da. Tifingî sênan şanîyay. Çiman hedef kerd nîşange, nefesê xwi girot, pabokê emrî vindertî.

Pol o ki yew wext destê Memik axay şinabi, verê qayme hewonîya, dim ra bi lez ronîya war.

"Atêêêş!"

Cenîyê bejin weşê narînî, xortê sey beranan 'erdo vaydîyaynê. Sivik, se pelo ki gildê xwi ra derabo. Sênê pêçekandê şenikan parçey bî, bî sey qafa vengi. Çewres gan û di rêwî wextêdo kilm di kaşdê deredê goninî di derg bî. Şîlan a şeniki rana zî dapîr da xwi ra zeliqnayabî.

Dêrsim di gonî herikîyaynê. Dêrsim ki bibi Dêrsim ana yew wahşetey nêdîbî. Hêlînê şenkekî, Şîlanî, Xidirî, Hesenî rehmê mayandê xwi di îmha bînê.

Dêrsimî ver a sona kare

Mordem ke sono ra Dêrsim ser
Cero yeno vegê şîn u şiware
Ax lemin lemin lemin.

Ceno xo dove devursu sero
Vane: "Zoro, zoro derde cîgera hare"
Nê zalimonê dina
Xorte Dêrsimî qirkerdê
Cer û cor kerde tê virare
Ax lemin lemin lemin.

Dêrsimî ser ra miz u dûmano
Usar nawo ame
Derdê ma rê pepug u sosin
Gile Koyî ra niso bivano
Ax lemin lemin lemin.

Kamî zawt dave piro
Vake: "Miradê pêrunê çim de bimano"
Ne zalimonê dina ferman veto
Vato: "Dêrsim de az û wuz nêmano"
Ax lemin lemin lemin.

Yuzbaşî, şî war veyno ki hela dijminandê Cumûrrîyetî mîyan di çew hama ganî esto. Însanê ki kaşdê goninî sûrî di kişîyaybî, jîni mîyan di gêra. Bêherket, çimê akerdey sey cam. Serê goninî. Kaş o sûr hina zî sûrin hasaynê. Memik Axa û gedê jê kontrol kerdî. Çew ganî çinê bi. Hêdîna qen'et ard bi. Tadîya ki şoro qişla eskerîya, yew nalayîş yew di jê tepa açarna. Şî hetê vengî ya. Ferad Axa bi cesedê xwi nê xişnî lajdê xwi nê 'Elî ser o bi. Yuzbaşî, xortî ser o vindert. Xortî xorîn xorîn nefes girotê. Yuzbaşî şeşderbê xwi ant û dergê seredê xortî kerd. Yuzbaşî ki tetiki kaşkerd o zî kişt, hêdîna tam bawer kerd ki gurê jê ewta di qedîyawo.

Yuzbaşî 'Elî Fethî Esener hamebi qışla eskerîya meqamda xwi. Veynda emirberdê xwi da yew telgiraf da nûştîş.

"Qumitandê tumen rê - Xarpêt(Elazig)

Memik Axa yo ki heme malbata xwi na îmhâ bîyo, lajê jê Mûrsa, hepîsxanedê Xarpiti di tepiştewo. Eno ki namê jê vîreno, hepîsxane ra vetiş û îmhakerdişê jê menfe'etê dewleta ma wo. Ez bi heme hurmetê xwi na Arzê teqdîrê şîma kena".

Çîyo ki bibi Xidanijan cadi eşnawit. Wextêdo kilm di xeber vila bî. Tersayîşê Xidanijan hina zî zêde bi. Anaya la, axa dostê dewlet bi. O bi heme malbeta jê ya kişt. Ê yê ki hama yew silam zî nêdaybî eskeran. Jîni, haydê haydê kişenê. Rind vila bî. Koyandê xwi nê Muqedesana zeliqay.

Wexto ki tarîyê şew ronîşt û talûkê eskeran wertera hewaniya, malbatî semedê veynayîşê yewbînan xebitîyaynê ki bêrê pêser.

Wexto ki esker hame, Kemez vîyart dopoldê derî xwi limit. Gedê Xidirî ja hemêz di temaşê Qonaxi kerdê. Seki yew Mixarada keski mîyan di bo. Xerebêrê ki gilê jîni daliqîyaybî 'erd û lemanê girran heme ca kîp kerd bi. Kemêz yew qulda ena mixara da tabîî ro hewnîyaynê qonaxda axay ra. Kemêz ters û heyecanî mîyan di bî. Eno qeydî dormê qonaxi girotişê eskerî, karê aqilî nêbi. Heyanî aw roj eskerî çenday ray kêdê axay di bîbî meyman. Feqet la eno qelebalix, heme ca ro eno şîyayîş û hameyîş zî çî bi. Yew çîyêdo fewq 'ele bînê. Kemez rind bide hayîgdar bîbî. Vindert. Ana yew vindertiş bi ki, Kemêz rê hinda yew 'emrî derg hame.

Semedo ki Mamed nêbermo Kemêz çîjikê xwi no daliqyayewo pîrmilîyaye da jê fek. Kemêz bi pîze veşayîş temaşê berdişê axadê xwi û heme şarê kêdê jê kerd. Heyanî ki girdê Kalesanî di vinîbî zî, Kemêz çîmê xwi jîna nêabirna.

Dere di tarî dest bide kerd bi. Kemez şîyayîşê qonaxi munasîp nêdî. Qerar da ki şoro kêdê Mame Kuji. Mamed, Kemêz ra bibi yew parço nêqetîyaye. Xwi hemêz ra nêronaynê.

Jê ver o bi pîze veşayîş û sînayîş debîyayebî.

Kemez seranserê şew û roj o bîn, çim ja rayîd di pawit. Ki yew xeber axadê ja ra yena, yew xeber a xirab nê.

Nizdîyê taştarî bi. Kemêz dî ki 'Elê Postiki seki çîpandê xwi ser o hol bo, hetê derîya hameynê. Dûrî ra mêrdimê(aqrebê) axay bînê. 'Elê Postiki eskerîya rê postecîyê kerdê. 'Elê Postiki en şertandê eyanandê serdinan di zî, gurê xwi tepe nêvistê. Yew însanêdo rayîd nawitoxê eskerîya, alîkarê ja, wezîfê jînê ligan ser o dînê.

Kemez, va qay xeber a jê esta, Mamed ja hemêz di şîy hetê jê ra, va: "Kurban ba 'Elî Axa, qe cay yew xeber a to axadê mi ra esta?"

Xetê ridê 'Elê postiki bedilîyay. Serê jê têmîyan kewt.

Ge cenêk ra, ge gedî ra hewnîyaynê. 'Elê Postiki fikirîya, va: "Gede ê kamîyo?. Kemez sey qantiri wişka. Anawo se, eno gede ê kamîyo?"

Bi yew şekildo sert persa:

"Eno gede ê kamîyo?"

"Gedê Xidirî yo. Ez qurbanba derê. Mamed o".

'Elê Postiki senî ki eşnawit, bi kîn, bi nefret hewnîya gedî ra. Jê pîze ro hame ki bigîyo bixeniqno. Feqet senî hawa bibo reye û rîçika axay çinêbîyaye bîbî. Fikirîya, va ganîmendişê gedî tena beso ki xeber bida eskerî. 'Elê Potiki cewap nêda bi Kemez, bi lez weyra ra dûrî kewt

'Elê postiki qîşla eskerîya di nefes girot bi. Şewqa jê jê desti dim-dîk yuzbaşî ver o vindert bi.

"Ti rind zanê gede tornê Memik Axa yo?"

"E qumitan. Wulle bîle ez rind zana".

'Elê Postiki yew heyecanêdo bêhesap hîskerdênê. Ganîmendişê gedî, firayîşê heme xeyalandê jê vatiş bi. Arazî, milk û keye gedî rê maneno. Ne ki ena dewlemendey heme bînê ê jê.

Vatê hela yuzbaşî se keno, mereq ra teqaynê. Pawitiş zaf nêromit. Yuzbaşî veynda teymenî da.

"Vanê yew tornê Memik Axay ganî yo. Enê însanî bigî xwi het, gedî weyni û berşawi aybînan hetî".

Senî ki 'Elê postiki enê qalî eşnawitî, hema hema mendbi ki xwi fino destan û lingandê yuzbaşî lew pano. Kêfê jê bêhesap bi.

Kemez, nêşêna yew ma'an bido hereketandê 'Eldê Postiki. Rayna tepa şî cenîyan het, wirdî wirdî bermayîşê xwi domna. Eno nabên di aqîbetê axay, xeber a girani Kemez resay. Seki tofani werazno, Kemez baray, qîray. Wirdî çimê ja di ênî bermay, hîskay, lorna. Kemez pêt pêt xwi Mamedî ro pişt. Qalê ki zerda Kemez ra qetîyaynê û hameynê, ja kerdê dejdê xwi mîyan.

Cenîyanê ki rojî dîbî, yew xirabey kerdişê 'Elê postik ra tersaynê. Cenîyan Kemez rê wer hedîma. Cenîyan ja rê salixî day va biremi, qe nêbo bi roj yew midet gedî bilimni. Kemez, dere vîyarna şî bexçe, weyra ro zî bindê qonax û kûwarîyandê hingan ro kewt birdê mazêrdê girrî mîyan. Çiman a dûrî, birdê xalî mîyan di vinî bî.

'Elê postiki vernî di, teymen û eskerî peynî di, dest bi gêrayîşî kerd. Zaf nêvîyart eskeran Kemez dî. Eskeran bi kaşkerdiş gede Kemez ra girot. Heyanî deredê goninî 'Elê postiki, gede kirişt. Gede weyra di sungûyan verşanîya û finîya dere.

Mûrsa, biyayîşan ra bêxeber hepisxanedê Xarpêt di rakewtênê. Mudurê hepisxanî Mûrsa girotbi hîmayedê xwi. Yew cayêdê jê yo xusûsî estbi. Dersê **Tirkî** dînê. Enbazêyda jê û qedîyanan rê vatîş çinê estbi.

Qumitanê tumeni çend hewî waşt bi ki Mûrsay bigîyo. Waştîşê jê tepa açarnîyabi. Mudirê hepisxanî vat bi: "Ki ceza jê qedîyay ma danê", waştbi ki wext kezenc ko. Bi eno hawa yew zûretê axay ganî mendê.

Xidanijan kiştîşê gededê Xidirî serra yew kîn o bêeman hîs kerdê. Feqet semedo ki derdê xwi di kewtî bî, nêşênaynê bêrê yew ca têrey di bilornê. Ki di(2) tenî hameynê têhet, ca di dejayîşê xwi yewbînan rê vatênê.

"Enê Yezidî. Yezidê ki Kərbela di Îmam Êşen û heme mal-beta jê qetil kerdê. Enkay zî Dêrsimî qetil kenê".

Zere'ya ki xwi daristandê pey Alçeki di limit bi, xeber ja zî resay. Zere, eşnawit nêşnawit tersay, rivişiyay. Her ki şînê bêemnîyet bînê. Telûyan ser o, tetiki di yew jîyani romitênê. Ki Zere yew xişîya şeniki daristan di bieşnawitênê, bi holbîyayîş gedê xwi bi sênedê xwi şanaynê. Bi roj Zere şînê xorîneyda daristanî mîyan, xwi yew şekil limnaynê ki, nîyameynê aqildê însanî. Wexto ki bînê şew tarî roniştê, şînê dew. Zere şew keynê xwi hemêz kerdê û hesret vîyarnaynê.

Bi rojan, bi hewtan ena jîyani romîyay. Zere se yew heywana wahşî jîyaynê. Yew rojan bînê ki Zere nêşînê dew zî. Xwi antê bi kaşandê koy Sovî yê ki kodê **Duzginî** ra hewnîyaynê, weyra ro temaşe deredê Kalmamî û heme gelî kerdê. Her roj însanê yewbînî ra bestey vîyarnîyaynê.

Roj, gelîdê Kalmamî ser o bi. Yew qafilê surgûnî kêlekda derî di yew hêgadê xişnî di vindarnaybî. Zere bi mereq temaşe kerdênê. Însanê ki gelî di bî, çimanê Zere tira abirîyayîş nêzanaynê. Heyanî inkay ja vîyarnayîşê xêlêk qafilan dîbi. Çîyo ki ena ray bînê, sewna bi.

Yew xebatêda lezi romîyaynê. Bi **Kurdan** êzimî(kolî) arêdaynê. Qoncê(qesê) xişnê ki lay xwi dir ard bî, darê birînayey pêser nîyaynê. Zere, gedê ja wo ki bermaynê çijê xwi no rind vengbîyaye da bide. Dim ra wexto ki derê loriki vatênê, çimê Zere gelî di bi.

"Dûrî ra, dûrî ra vengê tifungu yeno
Lajê mi nêweso cizik nêceno
Meberme lajê mi meberme
Dismen bermayîse to hesneno..."

Qafilê bibi yew komewo xişin. Eskeran qafilê surginî girotbi çember. Dim ra însanî enê komedê êzman ser o girêdîyay. Zere hama fa'm nêkerdbi ki eskerî se kenê. Zere va: "Va qay weyra

di jîni girêdaye verdanê. Feqet yew midet ra pey, yew dûman o sîya hetê asmênî ya derg bi. Dim ra kilê sûrî berz bî. Ja qîrayîşê însanan xorîn ra eşnawitê. Qîrayîşê însanan heme cadê gelî ro vila bibi. Wexto ki kilê adirî yewbînî ro pêşiyaynê û berz bînê, Zere virbîyayîşê leşandê însanan dînê. Zere tersî mîyan di temaşe kerd. Boya goştê veşayî gelî ro vila bibi.

Zere eno hedîse tenê nê, sey enyay hina çen hedîsey veynay.

Rana yew ray diredê Kalmamî di bi desan însanî hameybî qetilkerdiş. **Kurdê** ki qetil bîbî, Zere wirdî çimana dejdê jîni verra bermaynê. Esker rewna ancîyabi şibi. Dorman di qertelan vêşer sewna ganî çinê bi. Yew di bindê cesedan ra wariştîşê yew gedî, kerematandê **Duzgînî** ra pawitênê. Yew midet gede meytandê bêherketan ra ki hewnîya, ray kewt hetê dewda Gere ra.

Dêrsim veşeno. Dêrsim ra gonî yena. Ezîyeto ki bi Dêrsimî bînê, yew şekil di bi ki tarîxdê xwi di hama nêdî bi. Seydê însanan bi aşman romîya.

Dîyardê koyan serra vewri ki war bî, Zere mecbûr mend agêray Xidan. Tersê eskerî, tersê veyşanê hukum kerdê. Cenîyan, gedandê xwi ra vatê: "Hişbê esker yeno!" gedê xwi hiş kerdê.

Eno ters ne a serri, ne zî serrandê bînan di kemî bi.

Heme malbeta Hemedî hameybî berdiş. Aqîbetê jîna yew misqalê xebera jê çinê bî. Hemedî yo ki xwi roj limitê, şew zî bi rayîdîşiyayîş Xarpêti reseno. **Kurdê** ki îstasîyon di vagonandê heywanan wenîyaynê, bi rojan temajê jîni keno. Cadê xwi no pûçkerdî ra dî ki cenî û keyna jê tirêni wenîyaynê. Yew rayîdê jê veyneno 'eynî vagoni wenişeno. Surgûnê Aydinî benê.

Wertê şehîrî di bi rojan veyşan, sefil, bêban, bêkar manenê. Bêşexsîyetey veynenê. Qilêr, pîsey û veyşaney ki jîyanda bêşeref dir yew bînê, rew gan girotê. Cenîya jê dayaxê enê wezîyetî nêbena mirena. Geda jê ti ra yena girotiş. Yew cenîya başçawîşî

gedê ja nêbînê. Mêrdedê xwi ra gede waştê. Başçawîş, keyna Hemedî gêno keydê xwi. 'Ewilî her çiqas veynayîşê ja musade kerd bi zî, dim ra veynayîşê keynada jê korî(yasak) beno. Hesreta welatî û koy Dêrsimî yê berzî Hemedî vîrî kewtênê. Diwîyes serî ra pey, hewna agêreno dewda xwi.

Bi serederekerdiş kiştîşê şoşmandê jê Îmam Êşenê 'egîtî ra pey, yew hawa hêrsê Hemedî berz bibi ki, kê bawer nêkerdê. Hêrs, rîyê jê yo xetin o sert, hina sert kerd bi, 'ecêp yew hasayîşdo wahşî dabi bide.

Ayê ki Dêrsimî rê gonî, adir û merg ardênê, ki mêrdimî cadê jîna jîni abirnaynê surgûn kerdê, ki bawerey kerdê bêbawerey, însan o ki haldê xwi di jîyaynê, yew di kewtişê xwi nê enê kaosî rê hêrs û kîn hîs kerdê. Her pirodayîşê qelpdê Hemedî di kînê jê xişin bînê, resaynê berzê da koyandê Dêrsimî.

Nê wextandê peyênan di Hemedî rind şahtîyabi, hina zî barîçek bibi. Çimê jê xorîn xorîn kewtbî kortikan. Nereheteya zeredê Hemedî xwi dabi ridê jê û çimandê jê. Hewnîyîşê Hemedî yo sert o xofin o ki însan tersnaynê, yew qat hina sert bibi.

Hemedî, bi roj embazê xwi nê ki dormedê xwi di kom kerdî bî, ca wo ki jîni îmkan dînê têdir eskeran ro dami viraştê. Mensûbê ordî yê ki vistênê dewandê Kurdan ser û wahşetana en giran ki bi dewijandê Kurdan kerdênê, Hemedî û enbazanê xwi jîni ver o bêeman şer kerdênê. Eskeran nêzananyênê ki derbi kora ra hameynê, pê şaş mendê, derbê ki ê vila vila kerdênê Hemedî û enbazanê xwi daynê jîno. Feket Hemedî û enbazanê xwi zanaynê ki bi yew wirdêsa însanandê welatparêzan ser nêkuwenê. Hemedî enbazandê xwi dir wezîyet mişewrekerdiş di fikir beyan kerd, va: "Eg 'eşîran hemini paştîya xwi bidaynê yewbînî, ena felaketi nîyameynê seredê Dêrsimî".

Yew roj rana Hemedî û enbazanê xwi bi desan eskeran dir kewtbî lej. Fa'm kerd bi ki quewtê jîni çinîyo eskeran dir baş bikê. Tepa ancîyay vindertî ki bibo tarî. Dim ra dewê jînê ki çend rojîbi nêşênaynê şorê bide, firsatê tarî ra vila bî şîy dewan-

dê xwi.

Aw roj nerehetêya zeredê Hemedî çî do 'ecêb bi. Zerê jê jê zere di ca nêgirotê. Dej û fikran jê girotbi berdbi cayandê dûran. Asmên o ki pirê astarey bi, bindê roşnayêda jîna limita di ki hetê dewda xwi ra ray kewt, boya jê teng bîbî.

Memik Axa ard xwi vîrî. Xirabeya ki jê kerdbî layîkê jê bî. Bertal, 'Elî Axa û xayînanê meşûranê binan ser o tek tek fikirîya. Dim ra şoşmanê xwi ard xwi vîrî. Hemedî yew hesra xorîni anti. Neheqey, barbarey ver o bêveng mendişê **Kureşî**, **Dûzginî** û **Homay** ro sere hewona. Qalî vatî. Vajîya, va: "Indasay neheqêya ki bena, enyay çî rojî rê vîndenê?"

Peynîya enê gurî kora di qedîyaynê? Se bînê? Mêrdimê jê, dewijê jê, dewê dormî, la Dêrsim?...

Ki Hemedî tenê bibîne se, xem nêwerdê. Lakim cenîya jê Şîlan û keyna jê Hêlîni se bînê? Yew ca wo ki xayînan werte ra hewonanê, derê hêqîn hasil bi ki, jînê 'eslen hêqe jîyani nêverdanê.

Persê ki seredê jê di bî, heme bîyayîşdê jê rê mal bîbî.

Yew rayan zûrayîşê çeqalan û vergan, bêvengeya şewa limita herimnaynê. Ca ca xuşîya awka ki bi hukm kewtênê gelî, şewi hina zî xofin kerdê. Rayîdê bizan o hokin o tîk û serbecêrin, Hemedî ardbi yew gir. Ewta ra dewa jê hasaynê. Feqet dew di ne yew çilay veşaynê, ne zî yew veng hameynê. Zaf nîzdîkê dew bibi. Hemedî fikirîya, va: "Halbûkî enkay gerê kutikî bila-waynê". Vajîya, va: "Se bîyo bi kutkandê ena dewi?". Dim ra fikranê xiraban heme şexsê Hemedî xemilna. Se adir yew dej o giran zeredê jê ro vila bi. Keyna xwi û cenîya xwi ardî xwi vîrî. Çîyo ki seredê Hemedî ro viyartênê, adeta tira tersaynê.

Va: "Nê, nê ez gerê ana nêfikirîya?". Xebtîya ki xwi tesel (avutmak) biko.

Eno nabên di Hemedî xwi nîzdîkê axurdê bindê bandê xewi kerd. Rana yew leqayîş çînê bi. Halbûki heywanan vengê lîngan a goşî belî kerdênê, firi-firi kerdê. Hemedî gamê xwi hewonay. Bindê roşnayêda astaran di şî axur. Axur vik û vala bi. Hemedî bi vazdayîşê kêdê xwi resa. Ber akerde bi. Tarî di, yew

wede ra vazda wededo bîn. Qîra, va: "Şîlan, Şîlan...Hêlîn...", veyndayîşê Hemedî bêcewap mend bi. Bîbî hilki-hilka jê. Hemedî zor nefes girotê. Boxaz, fek û ziwane jê wişk bîbî, sênê jê bi lez wariştê ronîştê. Ters û teixelî(teşqe) çimê Hemedî se tas akerdî bî. Heyecanê jê zêde bibi. Yew halêdo cêkewte û tersî mîyan di bi ki, tew Hemedî xwi ra nêpawîyaynê. Hemedî xwi tesel kerd, va: "Belkî kêdê biradê mi dê". Yew hîmi di kêdê Îmamî resa. Waşt ki biqîro, vajo: "Îmam, Îmaam". Feqet seki kardî boxazdê jê ro şelîyaye bo, yew dej boxazdê jê di bi.

Vengê nêbêlûkerdey Hemedî ra vejîyaynê. Her çiqas ki waştênê biqîro zî, vengê jê zaf za'îf vejîyaynê. Hemedî dekewt keyan vejîya. Ne kê Îmamî di, ne zî kê Mûrsay di çewekî bî. Dim ra dew mîyan di dest bi gêrayêşî kerd, va belkî ez raştê yewê yena, yewerî veynena persena. Berî(kêberî) û pencerey akerde, dew wêran bîbî. Yew nabênan di pisînganê ki Hemedî dînê, mîyawaynê. Sewna zî ganî çinê bi. Hemedî qahir bibi. Hemedî yew midet xwi hendi tenê û bêardim hîskerd ki, qet nîyameynê bawerkerdiş.

Hêlîn û Şîlan hamey çiman dê Hemedî ver. Fikirîya, va: "Tirê senî kiştê? 'Ecêba hema ganî?". Hemedî waştênê ki gamê aver aqîbetê jîni bander bo.

Fikrê tersî yo ki seredê Hemedî di cirît estê, bibi esîrê jîni. Îmkanê xelisîyayîşî çinê bi. Fikran betilîyayîşê Hemedî bide dabi vîrkerdiş. Hemedî vejîya bandê xwi ser. Bandê tozinî ser o paştî ser o qelibîya. Hemedî çimê xwi xorînêda asmênî di dekerdî astarandê biriqyayan, Hêlîn û Şîlani ardî xwi vîrî, jîni dir jîyaynê.

Hemedî çiqas ki hameynê dew, Hêlîni vatê: "Pî mê hamo, pî mi hamo", kêfana xwi vîyedê Hemedî ro piştê.

Keyna û cenîya Hemedî çimandê jê verra şînê û hameynê. Bi eno wezîyet Hemedî roşinbîyayîşê sibay pawit. Pawitişê sibay hemedî rê hinda pawitişê serran derg hame bi. Wextono ki tarî cay xwi roşnayî rê verda, Hemedî warişt. Her çiqas ki heme ganê jê dejî mîyan di bi zî, goş pa nêkewt.

Mîrçikî se oxil şefeqî ver a şînê. Hemedî dewijan dir xetrê

xwi ardî xwi vîrî. Enê se'etan di jîyani şên bena. 'Ekisdê mirçikan ra, yew gumayîş, yew qelabalix virazîyeno ki, mepersê. hemedî fikirîya, va: "Heeey hey... Korayê enkay?"

Hemdî verê coy şî kêdê xwi, dim ra ê birayandê xwi û kewt keyandê heme dewijan û vejîya. Keyan di çî vilabîyaye, tejxele û 'ecelî mîyan di bîyayîşê însanan, şopa ki xwi ra pey verdaybî, tira akerde bêlû bînê. Pisînganê ki Hemedî dînê xwi lingandê jê ro piştê, delalî-delalî mîyawaynê. Ne yew extîyar, ne yew gede, ya zî nêweş, çew çînê bi. Çinîyo, çinîyo...

Aw roj, ca wo ki Hemedî û enbazanê xwi semedê yewbînî veynayîşî hameyoxo 'ewil, o bi. Ay bînî zî pêdim-pêdim a betilîyaye, serê jîni jîni ver di ki hamey, Hemedî fa'm kerd ki dewê dormî heme hamê veng kerdiş. Yew yewbînî şêwirîyayîşo kirrî dim ra, di-di bî qifle û abirîyay. Yewbînî rê helalkerdiş û abirîyayîş jîni zor bibi. Çiqas nêbo zî bi aşman têdir yew qeder, yew sere par kerd bi, têdir dostey û enpazeya en pîli jîyay bî.

Hemin zananyênê ki yewna ray yewbînî nêveynenê.

Hemedî û enbazanê xwi roj xwi limitênê şew rayid girotê. Roy Per'î ki viyarna, yew rayîdşîyayîşo derg û betilîyayî ra pey, nîhayet girandê Xarpêt resaybî. Enê dîyaran di bi seyan, bi hinzaran çilayan(lampan) mîyan di ki Xarpêt veyna, heyecanê jîni hina zî zêde bibi. Dim ra şî şeherî mîyan hemalandê Dêrsimijan ra wezîyet persay. Hemalan a yewerî: "Ûy bira, ûy! Bi resnan însanî yewbînan ra beste, veyşan, teyşan, nêweş, betilîyaye û bêhal. Eno hal di jîni dekerdênê vagonandê sîyayan. Dim ra yew firik a derg. Gêne benê. Vanê rojawanî (Batîya) ya, rojawonî ya. Lakim rojawon xîşno. Kam şeher? Çew nêzano. Zaten limite tepêşenê. Kam o ki şîyo tepa hameyîşê jê nêbîyo, ya zî heyânî eno roj yew xeberî nîyama. Sebi enê Dêrsimî? Senî kewt eno hal? Eno şar o xerîb! Vatiş ra pey, xwi nêtepişbi zûr-zûr berma bi.

Hemedî dormaredê istasîyon di xwi letênaynê. Yew ca wo berz ra tûncikîyaye bi se'etan paştîya xwi yew lemi, yew dari, yan zî yew dêsî şana bi, temaşê ayê ki vagonandê sîyayan wenîyaynê kerdê. Îstesîyon di haway mahşerî bi. Însanî

nûskîdîyaynê, lewliqnîyaynê û dîpçikan verşanîyaynê. Bi çiwana însanî laalettayîn kuwîyaynê. Malbatî parçe bînê. Cenî gedandê xwi ra, camêrdî cenîyandê xwi ra abirnîyaynê. Wertey toz, dûman, çim-çimî nêdînê. Bermayîşê gedana û cenîyana asmênî zor dayax kerdê.

Hasayîş yew şekil di bi ki, zerî lete kerdê. Bi kindirana yewbînan ra beste însanê ki eskeran ardê wagonan ver di akerdê, bi zorî reydi fînîyaynê zere.

Hemedî cadê temaşî ra hîs kerd ki, wahşîyetê mesela ver di hina zî şenik bîyo. Fa'm kerdiş û bahs kerdişê mesela bêîmkan bi. Yew şekil di bi ki, heyânî aw roj belkî ridê 'erdî di mîsalê jê nêveynîya bi. Sey Hemedî dorman di zaf temaşoxvanî bî. Vindertiş, Hemedî rê hinda yew 'emrî derg hame bi. Çiqas ki şînê Hemedî bêsebir bînê. Ancîya zî Hemedî hêvîya xwi vinî nêkerdênê pawitênê. Hemedî veyşan, teyşanbi zî cadê xwi ra xwi têndaynê. Yew ara senî bi se, Hemedî sist bi, yew giraney jê giroto bî. Çimî û heme bedenê Hemedî seki gulle pa beste bo, giran bîbî. Hil û gam çimê Hemedî padîyaynê, ki padîyaynê nêdîyaynê xeyalê Hêlîni kewtê jê ver. Aw wext Hemedî ca di hol bînê, tersî mîyan di çimê xwi akerdê. Hemedî rayna dest bi temaşe kerdişî kerdê. Anasar yew hîm di, yew di Hemedî cenîya xwi dî. Ki xeyal bi, raşt bi? Hemedî xwi ceribna ki wardo pay. Serê jê dewx bînê. Hêlîni zî ja dim a bî. Hemedî bawer kerd ki raştî yo. Dorman di eskerî bi sungîyana geayaynê. Hemedî tew goş bi eskeran nêkewt, şî hetê heskerdoxandê xwi ra. Yew eskerî vend, va: "Hey, vinderi hela. Ti sera şonê? Zer a to geayayîş wazena?". Vatiş ra vêşêr, sewna çew qariş nêbi.

hemedî û cenîya xwi tê çiman ver a kewtî. Cenîya jê Şîlani nizilîyaybî, barîçek bîbî, gewzê ja wo esmer rind zerd bibi. Xem, keder, betilîyayîş, se yew bar o giran o serpolandê Şîlani wenişo, ja vist bi. Ki şîlani Hemedî dî, çimê ja yê sîyay roşin bî. Yew hiwayîş o zorakî hamebi biridê Şîlani Kêf bikerdê, ver bikewtê, yew hiwayîşêdo nêbêlûkerde bi. Bi dej têmîyankewte bi. Hewna veynayîşê mêrdê xwi rê bêhudût kêfweş bîbî. Lakim semedo ki Şîlani zanaynê Hemedî çiqas girêdayê azadî yo, wex-

tono fikirîyay ki jê zî sey jîni kenê kole, kêfweşîya ja vînî bî.

Hêlîni ki pî xwi dî, bi vazdayîş şî xwi vist viyedê jê.

Vat bi: "Bavê mi, bavê mi!" pêt xwi viyedê Hemedî ro pişt bi û jê ver a nêdaynê. Yew het ra zî sey ênî hêsrî war kerdênê. Ver a gêrayîşê Hemedî û: "Me bermi, bav qedae to bicero, me bermi", vatişê jê fayde nêkerdênê. Şîlan hêsrê çimandê xwi vistênê xwi zere. Şîlani bi ters temaşê yewbînî veynayîşê pîy û keyna yo şînen kerdênê.

Vagon însanana têsêr a pir bî. Tirên ki dest bi hereket kerd, lewandê însanandê extîyaran ro du'ey rêz bîbî. Yew himi-himi, yew gimi-gimi vagon ro vila bî. "Ya **Duzgin!** Ya '**Elî!** Ya **Kureş!**" û zîyarê biynî...

Jîna medet pawitênê. Hemedî xwi pîze di lebîyayîşoxan ro hêrs bi. Hemedî bi dejayîş lomey kerd, va: "Awo ki nêşênibo xwi rê ardim biko, ê qet ardim nêkenê".

Tirên dest bi hereketkerdişî ra pey, derg-derg fîriki cenay bî. To vatê qay **Kuridstan** ra, **Dêrsim** ra xatir waştê. Raştey di jîyan ra xatir waştiş bi. Semedê **Kurdan** jîyan ewta di qedîyaynê. Yew midet ra pey, vengê şeqi-teqa gironakandê tirên vêşêr, bê-vengey vagonan ro hukum kerd bi. Rîyê hemini ancîyaye, ters û xofi mîyan di bî.

Ayê ki pay ra bî, betilîyaybî. Semedo ki roşê, mecbûr bî ki gedan bigî xwi veradî. Çimkî hemin rê hinda ki roşê ca zî çinê bi.

Malbatan, aqreban rind xwi yewbînan ver o kerd bi.

Wexto ki tirên wenişt bî, taştare ra pey bi. Deştê Xarpêt seki adirî verşanîyaybî. Rojanê Payîz yê en germî jîyaynê. Zerê vagona sîyay bibi se firmi. Bêhawayey û boya giran însan gêj kerdê. Nefes girotiş se îskence hameynê. Vayo ki koy Dêrsimî di guvi-guvi kerdênê, ayê ki xwi vîrî ardênê, zafî bî.

Dej, xem û xetê bêrûmetê en xorînî hameybî ridê jîni ser o ronîşt bî. Bêhuzîr bî. Ê û merg, têkêlek di, têver o vindertey bî. Merg vagon da sîyay di cirît eştê.

"Tak tak tak taka tak", yew îstiqamet di şîyayîşê tirên aw roj, a şew û rojo bîn, boygirotişandê kilman vêşêr romîyabi. Zerê vagonda sîyay tarî û delamat ra bedilîyabi, bi tincî(tîji). Feqet ne ber o kilîtkerde abibi, ne yewê bi ki yew parçê nanî, yan zî awki bido bi jîni.

"**Kurdê pîsî! Qizilbaşî!** Ayê ki dewleta ma ver o wariştê, çiray weyebenê?"

Gedey qîj-qîj qîraynê, vatênê pîzê ma veyşano. Eno qîrayîş bi se'etan romîyabi şibi. Dim ra ki gedey teqet ra kewtî bî, xwi vistbi hemêzanda mayandê xwi. Veyşaney û teyşaney zorê jîni berdê.

Şîlan dayaxê veragêrayîşandê Hêlîn nêbîbî. Keyna xwi na ki bi serranbi çije ra birnaybî, Şîlani rana mecbûr mendbî çijê xwi dabi bide. Roj o didin di merg dest bide kerd bi. Verê gedana ayê ki nêweş û şahtîyayeybî, dim ra zî pîlî pêdim a rêz bî...

Enê **Kurdê** Dêrsimî yê bêkesî, meytê xwi nê ki yew parçedê şal ro pîşt bî, nêşênaynê ser o bilornê zî. Hemedî, cenîya xwi û keyna xwi Hêlîn, nêmerde fînaybî şeherdê Aydinî. Dî-rêna malbatê **Kurdan** jîni reyda bî. Dêrsimîjî bînî zî, bi desan, bi seyan kilometir yewbînan ra dûrî vila kerdî bî. Biray Hemedî Îmam û Mûrsa, surgûnê Bergama û Ayvalik bîbî.

Ki qeraqolî het ronay, Şîlan zî Hêlîn zî teqet ra kewt bî. Hêlîn rind wirdîyek bîbî. Roşnayî çimandê ja yê sîyayandê xişnana firaybî şibî. Hemedî yo ki koyanê Dêrsimî jê pola(çelîk) kerdbi zî, halê payra vindertişî jê di nêmend bi. Ban o ki qereqolî hetbi, cenîya xwi û keyna xwi kiriştî bindê nerdan a jê ya ki şînê qata yewini. Dim ra dest bide kerd, bi hêvîda veynayîşê çidê werî dormana gêra. Hemedî ki dûrî ra boya nandê germî girot, aw heta ray kewt. Hemedî tek yew qali nêva firincî ver o vindert.

Firincî bi mereq eno xort o xerîb o eyş û por têqelibîyaye, pîrnîk(vin) xişno û sert hewnîyayî ra hewnîya. Dim ra çiças ki firincî leqa Hemedî bînî, mecbur mendê ki serê xwi tado û

hewnîyayîşê xwi jê ra biremno. Hewnîyayîşo ki însan nerehet kerdê. Hemedî bibi se êzim, çimê xwi firincî ra nêqenaynê. Firincî bêhuzûr bibi. Dim ra semedo ki Hemedî ra bixelisîyo, yew nana somin dergê jê kerd.

Hemedî, cenîya jê ya ki rind şahîyaybî, hêdîna sihetê (saglık) ja ra tersaynê. Şîlan nêweş bî. Hil û gam tewê rivişîyayîşî hameynê bide. Çimê ja yê xişnî wirdîyek bibî, sipî hamebi çimandê şîlani ser. Şîlan rana zî Hêlîni xwi hemêz ra nêronaynê. Semedo ki Hêlîn serd nêgîyo çi ja desta hamyenê kerdênê. Ser a zî çîyo ki Hemedî ardênê Şîlani nêwerdênê daynê keynada xwi.

Hêlîni hetanî ki ti vajê leymin(qilêr) bibî. Hil û gam bermayîş ra, toz o ki ridê ja wo hîra nişt bi, lekê sîyay gupandê (alışkandê) Hêlîn di virşat bî. Porê ja wo sîya wo leymin seredê Hêlîn ra zeliqyabi. Fisatanê ja leymin bibi, yew rengêdo nêbelûkerde girot bi. Hêlîn, her roj lorikê marda xwi goştarey kerdênê. Çimê Hêlîni yew rayan xorînîda hêşînêda asmênî ra mendênê, bêlû bînê ki ja bêrîya mêrdimandê dewda xwi, gedan û koyandê berzan kerda. Şîlani her tim enbazê xwi nê kayker-dişî marda xwi ra persaynê.

Roj î, hewtey vîyart bî. Wezîyetê jîni di yew bedilîyayîş nêbibî. Yew roj, yew astsûbay û cenîya xwi biney dûrî di vindert bî, wextêdo derg temaşê jîni kerd bi. Dim ra wexto ki jîni xwi mîyan di bi herketandê destan qalî kerdê, Hemedî zî, Şîlan zî, fa'm kerd bi ki qalî jîni ser o bî.

"Kurdê pîsî! Qizilbaşî!". Jîni hil û gami eşnawitênê. Bîlhesa: "Gawirî! Qizilbaşî! Kurdêpîsî!", vatişê gedan û kerey tîropiştîş, fewq'ele ê pê dejaynê.

Hendi ki Hemedî pirê derd bibi, ki pîrnika jê bitepişîyaynê rihê jê vejîyaynê. Senî eno şenikveynayîş û eno qahrî rê tahnûl kerdênê, Hemedî zî pê şaş mendênê.

Hemedî caran camêrdê dewerdişê enê çîyan bi?

Eno nabên di Şîlani rind xirab bibî. Veyşaney, serd yew het di, heto bîn di zî dijûney cenêki werdê û qedênaynê. Bi hewtan

bi ki bedenê Şilani riyê yew dalpada awki nêdî bi. Tewê rivişîyayîşî rind zêde bîbî. Wertê rojî di, germ di zî tewî hameynê bi Şilani. Germê ya xwi vinî kerd bî, to vatê qay gonîya ja ziwa bîya. Çimê ja şîbî, estê ridê ja wo narîn, vir bibi teber.

Hêlîni zî dest bide bibi her ki şînê baş bînê. Gonî hameybî ridê ja, çimê ja yê xişnî rindeya xwi na verên resaybî. Yew rindbîyayîşêdo 'ecêb hamebi bi ridê ja wo leyminî û esmerênî. Ayê ki hameynê vîyartênê, bi mereq û bi heyret temaşê Hêlîni kerdênê. Fewq'ele rindbîyayîşê ena keyna **Kurdan** a leymin rê şaş medênê. Çîyo ki bînê qedîyanê Hêlîni zî tira bêxeber, bi lingandê xwi nê şeqyayanê warwayan dormaran di geyraynê, hewnîyaynê gedandê weytîkerdana, toz û tabaxî mîyan di kaykerdênê.

Eyamê(heway) Aydinî ê Dêrsimî nêmendênê. Eyamê payîzî yo serdin, dayni bi qesbada jîno. A şew rana yew serdêdo ana bi. Şilan, şan ra keyna xwi fîstandê xwi ro pişt bî, bindê serêdê ja di zî polê(qolê) xwi kerdbi başna. Dim ra kewt yew hewn, yew hewnno xwi nêhesîyaye.

Îskence û ezîyet o ki Şilani antênê tira xelisîyaybî. Dewleti ayê ki Dêrsim di nêkişt bî, rojawon di kiştinê. Hêdî hêdî û bi ezîyet.

Hemedî, cenîda xwi û keynada xwi het paştîya xwi dês şana bi, tarîyê şew di epey wext fikrandê xwi dir kewtbi şer. Dim ra ki betilîyabi, şênabi çimanê xwi pado. Feqet eyam zaf serdin bi. Hil û gam Hemedî xwi hesîyaynê, bîyayîşê sibay pawitênê.

Zelalbîyayîş o ki mizgîn a şefeqî daynê, xeber a sîyay zî Hemedî rê xwi dir ard bî. Hemedî yo ki zorakî şênaynê wardo pay, Hêlîni çimandê jê ver a kewt. Xorîn xorîn nefes girotê. Hinda yew horî rind bî. Kêfweş bi. Dim ra cenîda xwi ra hewnîya. Zip-zerd, yew rî yo bêhereket. Hemedî tersa. Nûxbi destê xwi ri û viyedê ja ra na. Serdin bi. Merd bî. Ena heqîqet ver o çogê jê şikîyay, serê jê dewix bi. Nûxbi 'erdî ser di. Didanê jê yewbînan ro vîyart bî, heme bedendê Hemedî wişk bibi. Pîzorê Hemedî yê ki dej nêşîbi bide çînê bi.

Ki Hemedî xwi na hame, bê ki keyna xwi hêşyar biko,

hêdîka ja hemêzda marda ja ra girot berd telîsa ki ser o qelipîyanê, ser o ronay. Hemedî seredê cenîda xwi verdi ronîşt û serê ja girot çogandê xwi serna. Bi se'etan ja ra hewnîya. Nê-bermaynê. Hemedî hêsrê çimandê xwi rişnaynê zeredê xwi. Damarê çaredê jê berz bîbî.

Wexto ki eskerî qeraqol ra hamey Şîlan berdi, Hêlîn tofani weraznaynê. Dejê Dêrsimî bibi hêsrê çimandê Hêlîni û herikîyaynê. Hemêzda pêrdê xwi di hîsk-hîskan mîyan di xwi ra vîyart bî.

Roj o bîn bi. Astsûbay û cenîya xwi hewna hamey bî. Yew midet temaşê jîni kerdiş ra pey, cenêki xwi nîzîkê Hemedî kerd bi û: "Keynek bîdi mi ez bîde bewnîya " ki va, Hemedî Hêlîna ki xwi hemêz di tepîştî, hina zî ja ant bi hetê xwi na, to vatê qay waştênê ki ja deko xwi pîze.

Cenêk israr kerdênê. Bi rindey gede waştêşê ja hereketandê ja yê nermana bêlû bînê. "Eg ti nêdê, ena sebî zî sey cenîda to mirena". Ti keynada xwi rê nêveşenê? Ki va, Hemedî bedilîya bi. Tersê xwi xwi zere ro vîyarna, va: "Ana ya, vernîya ma zimistan o. A zî mi dir mirena". Jîni keyneki Hemedî ra giroti. Astsûbay, Hemedî ra va: "Hêdîna wa hameyîşê kêyîy to vîrî nêkuwîyo!". Bi çim tersnayîş keyna Hemedî Hemedî ra weş abirnay bî.

Hemedî, semedo ki keyna xwi tepa bigîyo, tam des serrî xîret kerd. Jîni nêday. Dûrî ra veynayîşê Hemedî zî qorî(yasax, qedexe) kerd. Cenîya Astsûba ya bêgeda, heme îmkanê xwi daynê Hêlîni. Hêlîn, pay çaresî na bi. Pîl bîbî. Bi bejn û balda xwi bîbî yew keynekêda fewq'ele rind.

Hukmatî ay rojan di 'efoy vet bî, semedo ki **Kurdî** bişênîbê agêrê welatê xwi.

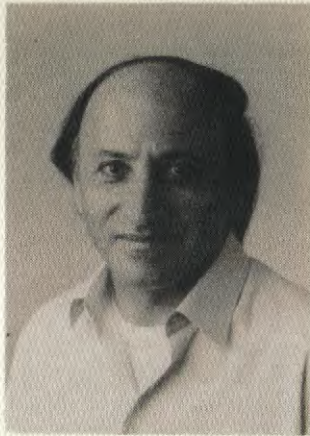
Hemedî, semedo ki keyna xwi veyno, îmkanan gêraynê. Hemedî yew roj kuça di ki keyna xwi tenîya dî, kêf weş bi. Şi hetê ja ra. Çimê Hemedî çiris-çiris roşin bîbî. Şa bibi. Lingê Hemedî, zer a jê, hewa ra bî. Hemedî waşt ki vajo: "Hêlîn, Hêlîna mi!", ja hemêz ko û hesret vîyarno. Hêlîn, tepa tepa ancîyay. Hemedî wextono ki dî a sey yew xerîbî hereket kena,

kêfê jê bedilîyabi bi verkewtiş û xem.

"Keyna mi, ez pî to yo raştêkêna. Senî ti pêrdê xwi ra remena? Maya to ya rehmetî zaf to ra heskerdê. A wexta ki ti hemet kerdê, ewta di merd. Çend kuçey aver di. Merdişê marda to ra pey, jîni ti mi ra girota. Bewnî keyna mi, ez bi qurbanba. Ma **Kurdî. Tirk** nî. **Tirkan** Dêrsim di neslê ma birna. Ayê ki ganî mendî zî, surgûnê rojawonî kerdî. Enkay 'efoy vejîyaya. Bê ma têdir agêrê dewda xwi".

Heme lebîyayîşê(veragêrayîşê) Hemedî bînetîce mend bi.

Hemedî, cenîya xwi na Şîlan a ki tira zaf heskerdênê û Hêlîn a ki tira xetra mendbî, ki a zî vinî kerd, jê fa'm kerd ki yewna deqa hina eno welat di mendîş bêma'ne wo. Biray jê yê ki Ayvalik û Bergama di bî, wexto ki têdir agêray **Kurdistan**, des serrî ser a vîyart bi.

Haydar Işık 1937 di, Dêrsim di "şematedê top, tifing û mîtralyazon mîyan di çimê xwi dinya di akerdî. Eno ters, heme gedeyêda jê ser o hukum kerd".

Wendişê xwi no verên('ewil) Nazîmiye di tamam kerd. Şi Enstituyê Dew(Koy Enstitusu), ê Akçadag. Mûş û Dêrsim di hîrê serrî ma'lîmeya dew kerd. Egitim Enstitudê Bursa di nûsîya. Nazîmiye, Nallihan û Îzmîr di ma'lîmeya mektebê wertî kerd. 1974 di Unuversîte yê Ege başê darûxanî(eczacılık) qedêna. Peynîya 'eyenî serri di erşawîya Almanya, semedo ki gedanê **Tirkan** yê maciran rê ma'lîmey biko. Kitabandê dersê **Tirkî** di mîlîtarîstey û kewneperesteya ki nûsîyaybî, jîni ser o Almankî yew broşur û nûştey neşir kerdî.

Tadayoxey kerd. Nûşttox, Almanya di jîyeno. Zewjîyaye û wahîrê hîrê gedano.

Memik Aga frân Dersim

roman

av

Haydar Işık

ISBN: 91-87730-55-3

APEC